

2004ko ekainaren 20a
LXVII. urtea
1.949 zenbakia
3,20 euro

ITXI DA EUROPAKO KAPITULUA, HURRENGOAN EUSKO LEGEBILTZARRA

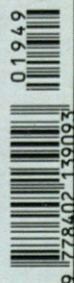

ARGIA

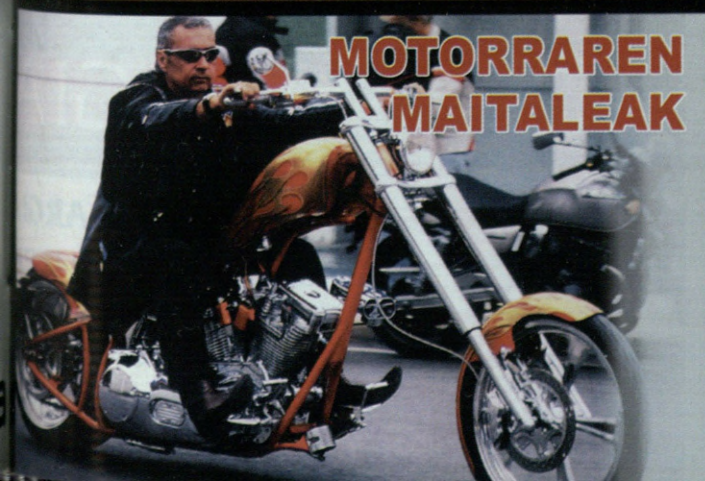

Atenas 2004 - Urte Olinpikoa

AZKEN ESPRINTA

MOTORRAREN MAITALEAK

MARI TREKU

“Nire denboran
iruditzen zitzaidan
bertsolariak Euskal
Herriko patroiak zirela”

EUSKAL OROIGARRIA

MAKILA

eskaintza berezia

Gaztaina / Larrua

Mizpira / Alpaka

Mizpira / Larrua

Mizpira / Zilarra

- Opari berezietarako
- Pertsonalizatuak
- Prezio aukera desberdinak
- Iñaki Alberdik eginak

ARGIA

Informazio gehiago nahi baduzu: **ARGIA**

Industrialdea 15 • 142 P.K.

LASARTE-ORIA 20160

Telefona 943 37 15 45

posta-e: denda@argia.com

<http://www.argia.com/makilak.htm>

Honezkeru Atenasen egingo diren Joko Olinpiarrek bertatik bertara ikusi nahi dituenak sarre-
rak hartuta ditu. Kirolari asko
berriz, "sarrera" preziatuak lor-
tzeko dago oraindik, baina hala
ere lasai antzean sumatu ditugu
elkarriketatutako bost kirolariak.
Ainhoa Murua, Naroa Agirre eta
Maider Telleria seguru joango
dira, Marta Mendiak ez daki
oraindik eta Birginia Berasategik
telebistaz ikusi beharko ditu. **4**

Joko Olinpiarrek

asteko gaia

- Gure kirolarien urte olinpikoa. ONINTZA IRURETA **4**

pertsonaia

- Mari Treku: "Nire denboran iruditzen zitzaizkidan bertsolariak Euskal Herriko patroiak zirela".
MIEL ANJEL ELUSTONDO **10**

iritziaren leihoa

- Gora Pro Nobis: ASISKO URMENETA **16**
- Pegenauteren ebaluazio-buletinak.
BIXENTE SERRANO IZKO **17**
- Garai modernoak. INMA ERREA **18**
- Sortzeaz. GORKA URBIZU **19**
- Luparekin: Merkatarien Europa.
JUAN MARI ARREGI **20**
- Txandan: Museo bat. CASTILLO SUAREZ **21**
- Hiruko txikian: Amorrortu. J.M. OSTOLAZA **21**
- Oihartzunak **22**

erdiko kaiera

- Biolentzia politikoa artelan bihurtuta.
NERE LUJANBIO **23**
- Karlos Gimenezaren erditzea. JON GURRUTXAGA **28**
- Ezpalak: KATIXA GARATE **30**
- Argitalpenak: Margaret Bullen galdezka.
PILAR IPARRAGIRRE **32**
- Denbora-pasak **34**
- Ihesi: Goiuriren emaria. AINHOA OIARTZABAL **36**
- Makina bat kontu. JABIER AGIRRE,
JAKOBA ERREKONDO, JOXERRA AIZPURUA **40**
- Sukaldean: Txahal mutur egosiak entsaladan.
HASIER ETXEBERRIA/DAVID DE JORGE **42**

Mari Treku Kontalari bikaina

Istorioak kontatzeko trebezia ikaragarria du Mari Trekuk. Gure gal-
derei emandako eran-
tzunetan sumatzen zaio
abilezia hori. Baita
Gure Irratian hitz egi-
ten duenean edo
Mattin, nere gizona libu-
rua idazterakoan. Hain
zuzen, Mattin bertso-
lariaren alarguna delako
da ezagun batez ere
Mari. Eta bere eta
haren istorio hainbat
kontatu digu. **10**

Luparekin

Juan Mari Arregi

20

HAUTESKUNDEAK

Bruselatik Gasteizera

Joan dira Europako hautes-
kundeak eta inork ez ditu
faltan botako. Ez oraingoz
bederen. Erakundearen
zilegitasuna guztiz kolokan,
eskuina atera da garaile.
Euskal Herrian, uda ondo-
rengoari begira dira jada
alderdiak: urte bukaera arte
Ibarretxe Planaren eztat-
baid izango da eta 2005ean
Eusko Legebiltzarreko
hauteskundeak. **53**

gaiak

- Motorra bizimodu. MAYI TOLOSA **43**
- Piru eta piru iruten. PILAR IPARRAGIRRE **47**

termometroa

- Bigarren urtez, Iparraldekoek selektibitatea
euskaraz. UNAI BREA **49**
- Bruselan berotze ariketak, lasterketa
2005ean Gasteizen. XABIER LETONA **51**
- Bero-beroan **54**
- Net hurbil: S.O.S egiazkoa da Argentinatik
iritsi den e-mail hau. PELLO ZUBIRIA **56**

azkena

- Gutarrak, gureak. NEKANE SAN MIGUEL **58**

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendaritzaren albokoa: Pello Zubiria. Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua. Produktzioa: Berdaitz Goia. Erredakzioa: Mikel Asumendi, Estixu Eizaguirre, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi. Argazkilaria: Dani Blanco. Sustaipena: Kike Amonariz. Harpidetzak: Aratz Aranburu. Argitalpenak: Bego Zuza. Bezeroen harrera: Olatz Korta. Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Sorraluze. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Carmen Loiarte. HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxak: 943 373403 (erredakzioa), 943 361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urñueña. Tel: 559 476000. Faxes: 559 476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. POSTA ELEKTRONIKOA. Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 118 euro. Iparr. Euskal Herria: 143 euro. Espainia: 118 euro. Beste atzerriak: 150 euro. Airez: 235 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaitza Taldeko parteidea da.

Azala: Antza. Azaleko argazkiak: Argazki Press.

Gure kirolarien ur

Denboraldiko prestaketak, "soldatak", Atenasera doazenak eta ez doazenak

Nazioarteko kirol ekitaldi esanguratsuena lau urtean behin egiten da, eta aurten prestaketa lanetan oso larri badabiltza ere, Greziako hiriburuan bilduko dira munduko kirolari onenak abuztuaren 13tik 29ra.

Abuztua segituan datorrela uste badugu ere, makinatxok oraindik ez daki hara joaterik izango duen. Badoazenekin, joateko esperantzan direnekin eta kanpoan geratu direnekin hitz egin dugu, alegia, Ainhoa Murua, Naroa Agirre, Marta Mendia, Maider Telleria eta Virginia Berasategirekin.

ONINTZA IRURETA

GOI MAILAKO KIROLARIENTZAT maila bereko lehiaketak dira jomuga. Bereziki prestatzen dituzte eta urteko plana horren arabera egiten dute. Kirolari batzuentzat Munduko edo Europako Txapelketa jokatzeko izango da helburua eta beste batzuek haratagoko ametsak izango dituzte: dominaren bat, podiumera igotzea... Joko Olinpiarrek lehiaketa berezi horietakoak dira, nahiz eta ezin esan kirol guztientzat balio bera dutenik. Neurritz gain ordaindutako futbolarietaz ez die grazia handirik egiten joko horiek, baina galdetu Martin Fiz maratoilari erretiratuari. Munduko txapelduna eta txapeldunordea izan zen, baina 1996ko Olinpiadetan laugarren postua "besterik" lortu ez zuelako izugarritzko pena dauka. Mikel Odriozola ibiltari errenteriarra ordezkotzen bada ere 50 kilometro martxako proban, Atenasera badoa, baina pena eta haserrearekin agertu du zuzen-

ALBERTO ELOSEGI

olinpikoa

nean sailkatuen artean sartu ez dutelako. Galde-
tu horiei ea Joko Olinpiarrek zein balio duten.

Bada, uste horrekin jo dugu ondorengo orrietan
ageri diren goi mailako bost kirolariengana, ale-
gia, Olinpiaden urtea, kirolari askorentzat behin-
tztat, berezia delakoan. Ainhoa Murua triatleta
zarauztarra eta Maider Telleria belar gaineko
hockey jokalaria donostiarrak ofizialki sailkatuta
daude Atenaserako, Burlatako Marta Mendia
gorako jauzilariak eta Naroa Agirre pertika jau-
zilari donostiarrak abuztuan han izateko espe-
rantza dute -Naroarekin hitz egin genuenean
4,41 eta 4,47 metroko jauziak egin gabe zituen,
eta beraz, ez dirudi Atenasera joan gabe geratze-
ko arriskurik duenik, Espainiako errekorra eta
bere marka hoberena gaintu baititu bigarren
marka horrekin-. Virginia Berasategi triatleta
bilbotarra berriz, Atenasera joan gabe geratuko
da. Bost emakumeak gogoz prestatu dira abuz-
turako, baina denek esan digute ez dela urte
berezia, beti bezala aritu direla. Ez gaituzte zeha-
ro konbentzitu. "Joko Olinpikoak", "Joko Olin-
piarrak" ala "Olinpiadak", nola idatzi behar ote
genuen pentsatzen ari ginela kirolariek beraiek
gogorarazi digute termino berria: urte olinpikoa.

Urteko marka nolakoa "soldata" halakoa

Ez daukate soldata finkorik emakume kirolari
hauek. Badakite aurten zenbateko diru-laguntza
izango duten aurrera egiteko, baina datorren
urtean, auskalo. Jasotzen dituzten ia laguntza
guztiak urtean urtekoak dira, aurreko urteko
emaitzen arabera -marken arabera gehiago,
postuen arabera baino-. Horrela berritzen

dituzte laguntza ekonomikoak Espainiako Fede-
razioek zein Espainiako Kirol Batzorde Nazio-
nalak, Eusko Jaurilaritzak zein Nafarroako
Gobernuak, eta baita EAEko Foru Aldundiek
ere. Laguntzei dagokienez, urte olinpikoa ez da
berezia, kirolari hauek behintzat, ez dute lagun-
tza berezirik jaso hanka bat Atenasen izateaga-
tik, ezta harako bidea ziurtatuta izanda ere. Urte-
roko alanbrearen puntan sumatu ditugu, baina
bostak oso lasai hitz egiten dute, baita jokoz
kanpo geratu den Virginia eta oraindik ofizialki
txartela eskuratu ez duen Martak ere.

Urte olinpikoa dela-eta ez dira eguneroko
bizitza eta lan erritmoa aldatzearen aldekoak.
Telleria ezik beste lauak etxean entrenatzen dira
eta Espainiako Federazioak antolatutako kon-
zentrazioetara joaten dira soilik -beste urtetan
bezala-. Olinpiadei begira dauden kirolari asko
errendimendu handiko zentroetan aritzen dira
entrenatzen -Atenasen parte hartuko duten
Espainiako kirolarien 10etik 9 Madrileko Blume
kirol egoitzan ari dira prestatzen-, baina hauek
etxeko goxoa nahiago dute. Telleria harrapatu
dugu etxetik kanpo. Beste lauak etxean dira,
patxada ederrean entrenatzen, eta hiruk Atenas
buruan darabiltela. ■

Sustapen Olinpikorako Euskal Batzordea

Orain arte Eusko Jaurilaritzak ez
zuen euskal kirolari olinpikoentzako
programa berezirik. Maiatzean
onartutakoaren arabera ordea,
Sustapen Olinpikorako Euskal
Batzordea udazkenerako eratuko
da. Aurtengorako, goi mailako kirola-
rientzat 350.090 euroko aurre-
kontua aurreikusita dago.

Batzordearen zereginak

- Mugimendu olinpikoa garatu eta
ideal olinpikoak zabaldu.
- Euskal kirolarien prestakuntza sus-
tatu, Joko Olinpiarretan eta nazio-

arteko txapelketetan parte hartu
eta ordezkaritza izan dezaten.

- Euskal Herriko kirolak sustatu.
- Antzeko erakunde publiko zein pri-
batauekin lankidetzat sustatu.

Batzordearen osaketa

- Kultura sailburua edo berak
eskuordetutako pertsona izango
da batzordeburua.
- Euskal Kirol Federazioen Batasu-
nak izendatutako hiru pertsona.
- Kirolaren esparruan sona handia
duten bi pertsona.
- Idazkaria.

5. zenb

20170 Usurbil (Gipuzkoa)
Tel: 943 36 03 76
www.olarrondo.com

OLARRONDO JATETXEA

Paregabeko ingurune
natural batean
160 pertsonentzako jangela.
Aproposa eskontzak,
jauhartzeak, bataioak...
Denboraldiko menuak eta
menu ezberdin ugari
Aparkaleku pribatua

ERRESERBAK

943 36 03 76 telefonoan

Virginia Berasategi, triatleta

«Emitza onak lortzen dituzunean laguntzen dizute, baina goi-goian zaudenean»

Atenaseko Joko Olinpiarretarako prestatzen ari zinen, baina ez zara sailkatu. Haserre samar sumatu zaitugu.

Europako Txapelketa –apirilak 8– bukatuta usaindu nuen egoera. Erori egin nintzen eta Atenaserako puntu gutxi nuen. Munduko Txapelketara ezin nuen zuzenean joan eta Espainiako Federazioak eskaera luzatu zuen ni joateko. Txapelketa maiatzaren 9an zen, asteazkenean hartu behar nuen hegazkina eta asteartean bizikletan entrenatzen ari nintzela mugikorrera mezua bidali zidan federazioko zuzendari teknikoak esanez, ez zidatela gonbidapena eman. Txapelketatik kanpo geratuta, Joko Olinpiarretatik kanpo nengoen.

Egurra eman zidaten, baina hainbeste aldiz hartu dut egurra! "Ez dit axola!" pentsatu nuen... komatxo artean, noski. Olinpiadekin ahaztu eta nire beste ametsa etorri zitzaidan gogora: Hawaiiko Ironmana.

Zergatik haserretu zara, ordea? Ez da zilegi izan zu kanpoan uztea?

Kirolaz gaindiko arrazoiengatik utzi naute kanpoan: erori egin nintzen. Baina federazioak erabili dituen moduengatik kexatzen naiz. Inork ez dit deitu ezer esateko, mezua bidali zidaten mugikorrera eta bizikletatik jaitsi eta segituan deitu nion zuzendari teknikoari, eta mugikorra itzalita zeukan. Hori da nire kexa. Egia da, ni ere berandu hasi nintzen puntuak lortzen Atenaserako eta lehiakide espainiarrek hiru urte daramatzate Olinpiada prestatzen.

Dauden arauak daude eta onartu behar ditut, nire errua izan da.

Urte berezia izan al da Olinpiadetarako prestatu behar zenuelako?

Urtea gogorra izan da, zeren txispa erreku-peratu behar izan dut: Olinpiadetarako prestatzen aritu, kanpoan geratu, distantzia aldatu –distantzia olinpikoak askoz ere motzagoak dira Hawaiiko lehiaketakoak baino– eta Hawaiira begira jarri...

Etxean entrenatu al zara?

Etxean entrenatzea gustatzen zait. Astebeterako joan nintzen urtarrean Alicantera, bizikletan ibiltzera, hemen eguraldi txarra egiten duelako. Kontzentrazioak antolatu ditu federazioak baina ni ez naiz joan, askotan ez didate abixatu ere egiten.

Laguntza ekonomikoak bereziak izaten al dira Olinpiadetarako?

Bizkaiko Foru Aldundiak eta Eusko Jaurlaritzak eman dizkirate laguntzak aurren. Baina, Olinpiadetara joateko

Ainhoa Murua, triatleta

«Epe luzeragoko laguntzak eskertuko genituzke»

Munduko Triatloi Txapelketa maiatzaren 9an egin zuten eta bi egun barru esan zioten Murua zaraiztarari Atenasen parte hartu ahal izango zuela. Lehenengo aldiz izango da Olinpiadetan.

Urte berezia izan al da Olinpiadadak uda honetan direlako?
Aurtengoak zeukan diferentzia zen Olinpiadetarako

txartel hori lortzea. Beraz, iaz berandu bukatu genuen denboraldia eta aurren berri, oso goiz hasi behar nuela banekien. Denboraldi-aurrea oso motza egin dugu eta segituan hasi gara lehiatzen. Gainera, lehiaketak garrantzitsuak ziren Atenaserako sailkatzeko.

Olinpiadaren aitzakiarekin kanpoan entrenatu duzu aurretik?

Orain etxean nago, baina uztaila osoa kanpoan pasako dut. Neguan ere hiru astez

Urtez urteko lana da

bekak berritzea.

Lesionatzen bazara

ezer gabe gelditzen

zara eta hori

zaindu beharko lukete

gehiago

Jokoetatik kanpo

"Olinpiadetara ez bazoaz badirudi ez duzula ezer egin, hedabideetan Jokoek dute eragina. Jokoetarako sailkatu gabe geratu nintzenean kalean galdetzen zidaten: 'Ondo zaude?'. 'Bai!' 'Olinpiadetatik kanpo geratu zara!' Baina kirol hau jarraitzen ez duenak ez daki Hawaiiko Ironmana sekulakoa dela! "

ez daukazu laguntzarik. Aurreko urteko curriculumak erakutsita emango dizute laguntza edo ez. Eta Espainiako ADO beka ere horrelaxe da. Baina adibidez, nik laguntzak eskuratzeko distantzia olinpikoan aritu behar dut. Munduko Txapelketa irabazia dut –distantzia luzean, ez olinpikoan– eta beraz, ez dut jaso distantzia olinpikoan egin izan banu bezala, gutxiago bai zik.

Lesionatuz gero laguntzak mantentzen dizkizute?

Emandakoa ez nuke galduko, baina hurrengo urtean ez lidakete emango. Eta lesioa ez bada ere, ezarritako postuetan sartzen ez bazara –eta listoa oso altu jartzen dute– ez daukazu laguntzarik. Emaizta onak lortzen dituzunean laguntzen dizute, baina goi-goian zaudenean. Gora heltzeko ordea nola moldatu? Nola egin apustua horrela? Nik apustua egiteko aukera badaukat, baina etxe askotan ez dute aukera hori. Txikitatik eraman

egon nintzen kontzentratuta Murtzian. Neguan eguraldi hobearen bila ateratzen gara.

Olinpiadak direla-eta laguntzen alorrean berezitasunik bada?

Ziklo olinpiko bat izaten da, lau urtekoa. ADO beka dago hor. Beka mantentzen dizute Olinpiadetarako aukerak izaten jarraitzen badutza, baina bestela kentzen dizute. Betiko beka ez dakit gehiago ematen duten, lehenengo aldia da Olinpiadetarako sailkatu naizela. Urtez urte begiratzen dizute, baina federazio espainiarrak eta baita Eusko Lehiaketa ere. Foru Aldundiak Kirolgi erakundearen bidez kudeatzen du laguntza ekonomikoaren gaia, baina nik ezin dut horretaz baliatu Gipuzkoako klub batean ez nagoelako.

Zer gertatzen da lesionatzen zarenean?

Urtez urteko lana da bekak berritzea. Lesionatuz gero, gelditzen zara ezer gabe eta hori zaindu behar izan lukeke gehiago. Egia esan, ez dira gehiegi bustitzen. Epe luzeragoko laguntzak eskertuko genituzke.

Goi mailako kirola egiteari uzten diozunerako zein asmo dituzu?

Soin Hezkuntza amaitzen ari nintzela hasi nintzen kirol serio, emaitza onak lortzen. Zortea izan nuen eta basketak bukatuta zeharo kirolari eman nion. Triatloia bukatutakoan... auskalo! Denak bezala zer edo zer bilatu

beharko dugu. Lantxoren batean ere aritu naiz, entrenatzaile Zarauzko kiroldegian, baina lana eta triatloia batera egitea oso zaila da, kanpoan denbora asko igarotzen baitugu. Ezin duzu lan finkorik eduki.

Erakunde publikoak zuen kirol bizitzaz harata-goko etorkizunaz arduratzen al dira?

Alor horretan, nik dakidala, ez dago ezer. Hutsune handia dago, bakoitzak ahal duena egingo du kirol jarduna utzitakoan.

Etorkizun hurbilera etorrita, zein asmo duzu abuztuaren 25erako?

Denek gauza bera galdetzen didazue, baina nik ez dakit nolakoa izango den, lehenengo aldia dut-eta. Ahal dudan ondoen prestatu eta hara joandakoan ikusiko dugu. Han jendea tope-topera egongo da. Hortaz gain, Olinpiadak, ekitaldi moduan ere disfrutatuta nahi dut. ■

JUAN CARLOS RUIZ, A.P.

Abuztuaren 25erako

zein asmo dudan

galdetzen didazue

denek, baina nik ez

dakit nolakoa izango

den, lehenengo aldia

dut-eta

beharko nukeen bixera bat "aita" jartzen duena. Baina etxe askotan esaten zaie atletei: "Aizu, edo lanean edo lasten has zaitez!". Emaitza askoz ere hobeak lortuko izateke atletek lasaitasunez arituko balira, egoera ekonomikoaren kezkarik gabe. Gero, noski, Olinpiadak nisten dira eta: "Ez dira 14.000 domina lortu! A zer desastrea! Porrotal!".

Kirolari bizitza amaitzerako zer planifikatu duzu?

Planifikatu? Ez dakit zenbat urtez arituko naizen kirolean goi mailan. Badakit hau bukatutakoan lana egin beharko

dudala bizitzeko. Ez daukat arrastorik non bukatuko dudan.

Zuen etorkizunaz kezkatzen al dira goi mailako kirolari zairen bitartean laguntzen dizueten erakundeak?

Madrildik jaso dut foiletoren bat: "Orain atleta handiak direnak gero ahaztuak dira. Zein izango da zure etorkizuna?". Horrelako zerbait jartzen zuen, a zer aurkezpena! Ez nuen irakurri kristoren depresioa sartuko zitzaidan eta! Kirolariok aurrera egiten dugu borrokalariak garelako, batik bat, euskaldunak. Baina gure ahalegin handiagatik ez balitz... jai genuke. ■

MEMESA
INDUSTRIA
HORNIDURAK

Santa Kutz, 25

☎ 943 71 24 11 - Faxe: 943 71 20 04
20550 ARETXABALETA

Etxagibel Notari deuna, 1

☎ 943 71 24 25 - Faxe: 943 71 22 98
20500 ARRASATE

Kale Zaharra, 62

☎ 943 71 80 80 - Faxe: 943 71 80 45
20560 OÑATI

www.memesa.com
saldu@memesa.com

Maidier Telleria, belar gaineko hockey jokalaria

«Saikatu izan ez bagina, iraila arte geldituko nintzen etxean, eszedentzian, kobratu gabe»

Espainiako belar gaineko hockey taldeak martxoan eskuratu zuen Olinpiadetakako txartela. Talde horretan aritzen da Telleria donostiarra, baina ez daki taldean titular jokatzeko aukerarik izango duen. Nolanahi ere, laugarren aldiz joango da Joko Olinpiarretara.

Urte olinpikoa izateak berezitasunik izan al du zuretzat?

Gure taldea Bartzelona eta Madril artean dabil. Kontua da bi kenduta –jokalaria bilbotarra eta ni– beste guztiak hiriburu horietakoak direla eta beraiek ez dute hainbesteko aldaketa sumatu aurretik. Nik bai. Astelehen, astearte eta asteazkenean Bartzelonan edo Madrilan izaten naiz. Asteazken, ostegun eta ostiralean Donostiako Real Sociedad klubean aritzen naiz eta asteburuetan partidak ditugu. Donostiako Zurriola ikastolako irakaslea naiz eta irailean eszedentzia eskatu nuen urtebeterako. Taldekideek jarraitu ahal izan dute ikasketekin eta lanarekin, baina nik ezin nuen. Urte arruntetan udan, zubietan eta Aste Santuetan elkarrekin ginen, baina aurretik plana aldatu da. Gure kirolean fisikoa baino inportanteagoa da psikologikoa, teknikoa eta taktikoa, eta horregatik elkartzen gara sarri.

Zeren arabera jasotzen dituzue diru-laguntzak?

Kontuan hartzen dituzte Europako eta Munduko Txapelketak eta Olinpiadak. Rankinean nola zauden ere begiratzen dute. Erakunde bakoitzak bere formulak ditu, baina denek emaitzen arabera laguntzen gaituzte. Goi mailako kirola horrelakoa da: presioa daukagu gainean.

Baina kirol presioa beharrean presio ekonomikoa.

Martxoan saikatu izan ez bagina iraila arte geldituko nintzen etxean, eszedentzian eta kobratu gabe.

Goi mailako kirolarien ikasketak eta etorkizuneko lana kontuan hartzen dituzte erakunde publikoek?

Nahiago nuke ikasketak egiteko kontrol gehiago jarriko balute. Adibidez, nik bost urte egin nituen Madril goizez eskolaz hartuz eta arratsaldean kirola eginez. Nire ikaskideek arratsaldetan curriculumarekin loditzeko ikasketak egiten zituzten. Nik hori ezin nuen egin. Soin Hezkuntzako bosgarren mailako praktikak egiteko ez nintzen sekula moldatzen. Azkenean ikasle arrunt batek baino urte gehiago pasatzen dituzu ikasketak egiten. Oso laguntza gutxi daukagu horrelako egoeretan. Ikasten ari zarela urtea galdu behar duzu eta lana bilatzea ere zaila da, tamainakoa behintzat. Belar gaineko hockeyak berriaz, ez du bizitzeko ematen. Beraz, lana eta goi mailako kirola, badirudi ez direla bateragarriak. Batzuk lana sortuz gero, kirola uzten dute eta beste batzuk lana uzten dute kirolera dedikatzeke. Biak egitea zaila! ■

Marta Mendia, gorako jauzilaria

«Futbola, saskibaloia, eskubaloia eta horrelako batzuk kenduta egoera onenetakoan gaude atletismoan»

Betiko moduko urtea izan al duzu nahiz eta Joko Olinpiarretarako prestatzen aritu?

Olinpiadetakako prestaketa berezia egin dugu aurretik, noski, baina Olinpiadak ez direnean txapelketak izaten dira eta horietarako ere bereziki prestatzen gara. Aurretik denboraldia luzatu da pixka bat abuztu bukaeran goazela-ko Atenasera.

Aurretik, Espainiako Txapelketaren eta Iberoameriketako Txapelketaren artean astebeteko kontzentrazioa daukagu eta udan horrelakoak egitea ez da ohikoa. Ohikoak Aste Santuetakoa eta Gabonetakoa dira. Gainerakoan Iruñean entrenatzen dute eta uste dute betiko erritmoa ez aldatzea hobe dela, ondo badoakizu behintzat.

Belauna kaltetuta izan dute, eta egia esan, urte olinpikoa delako izango da, Bartzelonako CAR-era –Errendimenduko Handiko Zentroa– joatea gomendatu zidaten, nahiz eta arazo txikia izan belauneko. Badirudi aurretik horretarako dirua badagoela eta beste urteetan larriago ibiltzen dira.

Naroa Agirre, pertika jauzilaria

«Zer gertatuko da Madril 2012 ateratzen bada? Orduan igarriko da laguntzetan»

Zaragozara abiatu aurretik hitz egin genuen donostiar pertika jauzilariarekin eta oraindik, aurretik, 4,40 metroko jauzia egin gabe zeukan. Iazko jauziak balio zion, baina hala ere, lasai egoteko uda bitartean 4,40koa egiteko gina zeukan. Esan eta egin: hiru eguneko tartean 4,41 (Zaragoza) eta 4,47ko (Madril) jauziak egin zituen joan den astean. 4,47koa Espainiako errekorra da eta baita bere marka hoberena ere.

Etxean ari al zara prestatzen Olinpiadetakarako?

Bai, Donostiako Anoetako pistetan. Gabonetan adibidez, Espainiako Federazioak antolatutako kontzentrazioa joan nintzen, baina bestela, hemen ari naiz prestatzen. Pertika jauzilaria bakoitza bere kasa ibiltzen gara.

Oru-laguntzetan zerbait igartzen da aurten?

ez dago aldaketarik. Urtero berdin kobratzen dut. Nafarroako Gobernuaren aldetik Miguel Indurain Fundazioaren bitartez kobratzen dut beka, eta urtero laguntza berezia nire kirolari olinpikoentzat. Baina hori iaz eta duela bi eta hiru urte ere bai. Federazioak, berriaz, aurreko urteko marka batetik bat- eta postuen arabera ematen dit beka.

Nahikoa inbertitzen al du atletismoaren alorrak Espainian?

gimnasia, saskibaloia, eskubaloia eta horrelako gutxi gertatzen da. Uste dut ondoenetakoak gaudenak guk. Gure federazioak botere handia dauka, beste federazioekin alderatuz, adibidez, arte martzialak Nafarroan onak direkin. ADO bekaren zain jarraitzen dut. ADO beharrik ez daukagu laguntzak izateko, gure federazioak ematen diz-

mailako kirol jarduna egiten dutenak. ADOk ematen duen laguntza oso onak dira. ADOk ematen duen laguntza oso onak dira. ADOk ematen duen laguntza oso onak dira.

LANDER F. DE ARROYABE. A.P.

bukatzen da eta gero inork ez dizu jaten emango. Uste dut badagoela programaren bat, ADOrena, kirolarietara lana aurkitu dezaten. Atleten elkartearen bidez dakit hori. Baina ez dut gehiegi ezagutzen.

Nik Leioan ikasi nuen Arte Ederrak eta kirola eta ikasketak egiteko gauzak korapilatzen zitzaizkidan. Lanean ere aritua naiz eta orain ikasten jarraitzen dut. Entrenatzeko onena ikastea da eta ez lan egitea. Etxetik kanpo denbora askoan ibiltzen gara.

Zer eskatuko zenieke erakunde publikoei?

Lehen aipatu dudan ADOren estiloko programak behar ditugu, kirolariok gero nondik jo jakin dezagun. Bestela ez dakigu nondik hasi! Lanean ari direnek abantaila dute kirolariokin alderatuta.

Eta abuzturako zein asmo dituzu?

Eskatutako gutxienezko marka bi aldiz egin dut aurten pista estalian, baina Espainiako Federazioak Olinpiadak baino hilabete bat lehenago arte ez du erabakiko nor doan. Denboraldia ondo egin dut, baina azken momentura arte ez dut jakingo banoan ala ez. Joanez gero finalean sartzea nahiko nuke, hori da nire ilusioa. ■

Ekonomikoki laguntza gehiago izaten al duzue urte olinpikoetan?

erakundeetatik ez dago inongo diferentzia. Urte osoan zehar laguntza berdina izaten da. Olinpiadako emaitzek datorren urteko balioko dute eta agian laguntza bereziak orduan ematen ditugu... (barrez).

Ekonomia zaude daukazuen laguntza sistemekin?

Ekonomia onak direla uste dut. Espainiako Atletismo Federazioak azpiegitura izugarria dauka. Jose Maria Odriozola presidenteak daraman sistema gustatzen zait eta beti ondo konpondu izan naiz. Baina zer gertatuko da Madril 2012 ateratzen bada? Orduan igarriko dela uste dut laguntzetan, babesleetan... Kirola diru gehiago iritsiko da.

Kirol bizitza bukatutakoan zeri helduko diozu?

Ingurumen Zientziak ikasi nituen Bartzelonan eta proiektua falta zait bukatzeko. Tolosan noizean behineko lanak egiten ditut. Goenkalean ere ibiltzen naiz. Nik horrela bizitza aukeratu dut eta ea horrela jarraitzeko aukera daukadan urte askoan! Baina bukatuko da! Eta gero? Zer edo zerk egon beharko luke gerorako. Nik arratsaldean entrenatzen dut eta denbora eman dit ikasteko. Maratoilari batek goiz eta arratsaldean entrenatzen du eta agian ez du denborarik izan bestetarako. Kirolari profesional batzuk idolo izatera iritsi dira, beste batzuk ez. Zer gertatzen da jende horrekin? Intenbideren batzuk behar ditugu eta beste estatutuetan badaude. Italian, adibidez, carabinieri postua eskaintzen diete. Atletak batzuk dedikazio osoz aritu dira atletismoan eta gero ezer gabe geratu dira. ■

- Autokarabana, Karabanak eta Erremolkeen exposizioa.
- Furgoneten eraldaketa tailerra.
- Mc Louis autokarabanen alokairua.

Polig. Indus. Aldaba, z/g • 20400 TOLOSA • Tel: 943 65 50 85 • Faxa: 943 65 50 86
E-mail: admin@caravanastolosa.com • www.caravanastolosa.com

«Nire denboran iruditz Euskal Herriko patroia

Batzuk besteak baino gehiago, baina ezagunak dira bertsolarien emazteak. Ezin jakin "Lehen Dama"ren ohorerik jasotzen duten, baina ongi merezia dute aipua. Mari Trekuk bi aldiz du merezia. Mattin zenaren alarguna da, batetik; bestetik, berriz, istorioak kontatzen abila baino abilagoa da, *Mattin, nere gizona* liburu gogoangarrian erakutsi zuenez. Egun, kontu kontari segitzen du Baionako Gure Irratian eta Ahetzen, Moulienea etxean. Aski duzue atea jo.

MIEL A. ELUSTONDO
Argazkiak: Zaldi Ero

"Erreginaren pare" bizi omen zara.

Sei egun egon naiz ospitalean, sukarrarekin eta etxera etorri naizelarik unatua nintzen, ez nintzen sobera gauza deusetarako. Semeak erran zidan: "Ez duzu lanean ari behar eta lana da janari egitea ere! Aipatuko diot tabernako nagusiari, egiten ahal badu guretzat bazkaria, behar dena pagatuz". Gizon manerakoa baita, prezioan ere ez da gaizki, bi lagunentzat horrek ibilki duen lanarentzat. Eta hemen ikusten zutelarik hura nire jatekoarekin heltzen zela, egiten zuten: "U, u, u, nor da hemen horrelako erregina!". "Ni nauk hemengo erre-gina!". Erreginak ere ez dira denak ni bezain trankil!

Lan handiaren ordain iduri zait. Lana franko egina zara zure bizian.

Bada, nekatua naiz. Laborantza genuen eta Mattin beti kanpoan ibiltzen zen. Nik ere nahiago nuen hura joatea, etxean baino gehi-ago arrazoi banuen uzteko, zeren etxean labo-rantzatik nekez baita biltzea, eta bizi behar zen. Kanpotik sartzen zuen diru pixkak ere, beti etxea laguntzen zuen. Ni obligatua nintzen behiak jeitzi, ongaria kendu eta beti banuen lana, goizetik arrats.

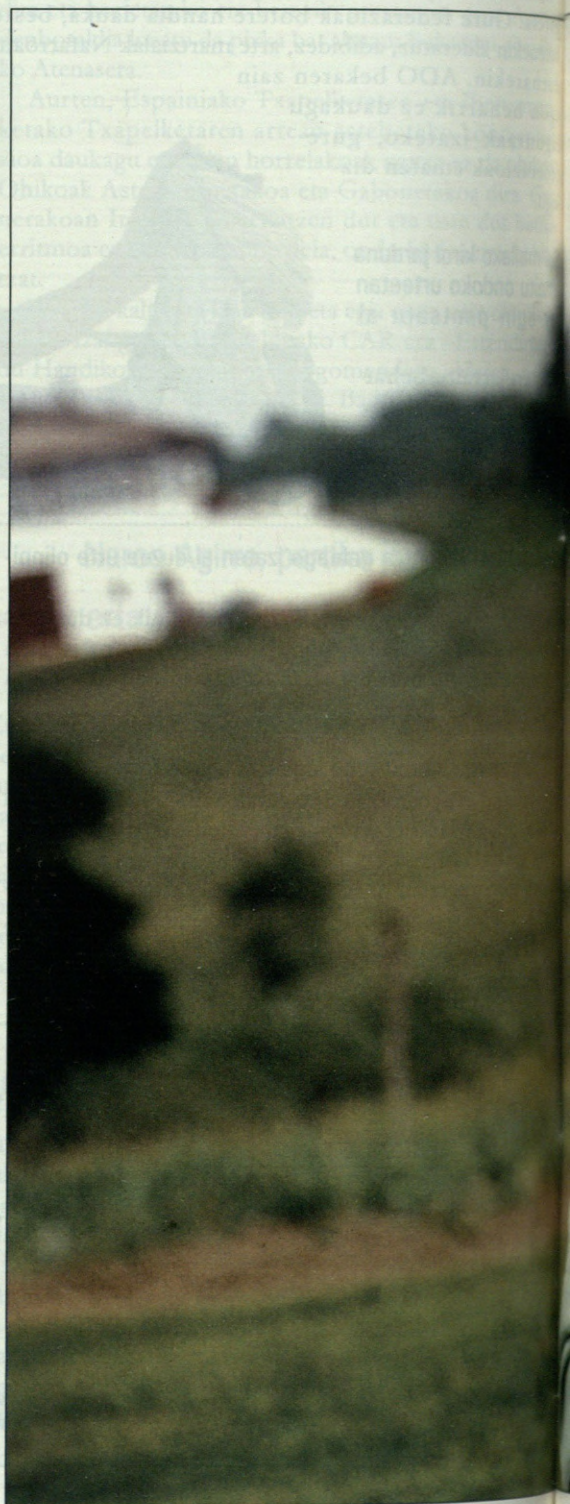
Ongi bizitzen hasteko adina ere baduzu...

77 urte eginen ditut agorrilean, abuztuan, ago-rrilaren hamaikan. 27an sortua naiz, Senperen.

Bertso-saioak

"Joaten nintzen saioe-
tara, denbora batean.

Baina bertsolariak
egoten baitziren goi-
zeko hiru-lau orenak
arte! Ez baitzen ego-
ten ahal. Etxeko lanak
hor ziren, segitu
behar zuten, orduan
animaliekin bizi ginen
etxean, laborantzan
neke zen, ez ziren
orain bezala tresnak,
eskuz ari behar zen
lanean..."

in zitzaidan bertsolariak «zirela»

Mari Treku

• PERTSONAIA •

Aitak erosi zuen Arbonan bere etxea, Jangurdoinea, eta gero Mattin etorri zen nire bila. Baina erraten zuen: "Ez naiz ni etorria, zu zara gure etxera etorria nire bila".

Nola izan zen Arbonatik Ahetzera etortzea Mattinen bila...

Bertsoak baziren Senperen. Gerra denbora zen eta ohointzak egin zituzten hor eta han, eta herriko gazteek nahi zuten ohointzan aritu zirenei bertso batzuk ematea eta ni hartara etorria nintzen. Denbora berean amak egin ninduen: "Gomitazan Mattin bazkaltzera!", eta gogotik etorri zen. Geroztik badakizu gaztea zer den, bizitza aitzina zihoan...

Mattin esan dugu, baina zuk zeuk ere ematen dituzu bertsoak. Hamaika bertso da zure liburuan, eta Baionako Gure Irratian ere emanak dituzu.

Ez, ez ditut ematen bertsoak. Ematen ditut, gauaz, konparazione, lo egiten ez dudanean eta horrelakoetan. Etortzen zaizkit ideia batzuk baina ez naiz kapole kantatzeko pekoz peko. Hartzen dut papera eta idatzi egiten dut, gero nihaurek ikusten dut: "To, ondo ote dun hori agertzeko?", eta irratan entzuten naute, egiten ditut bertso batzuk eta: "Emazu gogotik! Eman bezala ongi izanen dira!". Ez da nehor aritzen irratitik bertso ematen eta ni bezalako atso zahar bat aditzen dutenean... Ikusten duzu zer molde den.

Ahetzeko berriemaile Gure Irratian.

82an hasi nintzen. Deitu ninduten Ahetzeko berriak emateko. Jaun-andreak aritzen ginen Maite Barnetxeren denboran. Maite Barnetxek izigarri maite zuen hona etortzea. Ez zen sekula telefonoz hasiko. "Mattin behar dut... ikusi!" esanez etortzen zen. Eta ikusten nuen haren autoa, erraten nion gure gizonari: "To, zure emaztegaia hor duzu, heldu ondotiki!". "Non da?", "Ez da luzatuko, etorriko zaizu!". Nonbait joaten zenean, goxoak ekartzen zituen, pastizak-eta. Egiten nion: "Bihar Maite etorriko zaizu eta atxiki itzazu horiek harentzat!". Lorietan egoten zen! Maiteren denboran pasatuak ditugu egun onak. Izigarria zen irratia edo telebistarako! Maite emakume argia zen.

Ondoko kontuak dira Gure Irratikoak.

Eskolak hasi ziren, bakantzak ondoan. Mattin Larzabalek deitu ninduen: "Mayi Treku? Ez zenuke gurekin irratin mintzatu nahi?". Maite Barnetxe hil zen eta iruditzen zitzaidan Maite hiltzean mundu guzia hil zela. Ez zitzaidan iruditzen gehiago deusik agertuko zenik, zeren Maite bazen norbait. "Zer behar dizut erran?", "Orain eskolak hasten dira, eta eskolaren gainean-eta anitz gauza baliteke erraiteko". Erran

Jendearen estimua

"Ni harritua egoten naiz. Orain eritu naiz eta Ahetze guzia heldu zait ikusten. Egiten diot gure mutikoari: 'Hil behar diat, naski! Zer diat denak horrela izateko?'. Irratian ez naute aditu. Hilabete bat pasa egondu naiz eri. 'Amak zer dik, ez duk ongi? Irratian ez diagu gehiago aditzen! Badakik eskas egiten gaituela astelehene-tan ez badiagu aditzen?'. Harritua egoten naiz jendea zenbat heldu zaidan ikusterat. Doaie, estimatzen naute, Mattinen andrea naitzelako edo irratiak interesatzen dituelako... ez dut opiniorik egiten ahal, heldu zaizkit eta! Ni ere kontent naiz, estimu pixka bat badudala doaie!"

nion: "Nik erraten dudana erranen dut eta ez bada ongi, una ezazue". "Ba, erraten duzuna ongi izanen da!". Eta hala hasi nintzen. Astelehene-tan beti: "Mayi Treku!". Hala segitu dugu orain arte...

Nolakoa zen zure Arbona, ttipitakoa?

Haurrak baginen andana bat. Orain izan da garai bat haurrik ez zena, baina gure garaian bazen haur andana. Elkarrekin gure ateraldia zen meza eta bezperak. Hala bagenekien bezperetara joaten baginen, gurasoek utziko gintuztela, etxetik kanpo joanen ginela. Oinez ibiltzen ginen, eta horrelako tenorerako behar genuen etxerat etorri, bertzela gurasoekin.... ez zen orain bezala, bazen beldurra! Meza goizean eta bezperak arratsaldetan izaten ziren orduan. Orain ez dute apezek ematen gehiago, ez da nehor joaten, mezan ere bada lanik aski. Guk kantatzen genuen mezan eta bezperetan, repetizioneak egiten genituen apezekin. Gurekin kondatzen zuten bezperetara joateko eta gu ere kontent etxetik ihesi istant bat!

Mattin, nere gizona liburuan diozu ttipitan eza-

dinagu! Xilarreneko Ganixunek ekarriko din!". Eta Xilarreneko Ganixunekin etorri zen Matxin. Ez nekien nik zer zen bertso ematea. Amari egin nion: "Errazu, ama! Nire aulkia emanen duzu Matxinen ondoan!". Eta ez nekien zer zen bertsolaria 6 urtetan. Eta eman ninduten beti haren aldean. Barna sartu zitzaidan haren bertsoetako alderdia. Bertsolari ona zen Matxin! Dardara bazuen kantuan aritzean eta hari begira egoten nintzen, baina hari baino gehiago, nola deabru bertsoak ematen zituen, nondik ateratzen zituen! Gero, banuen lehengusu bat etxean, aita gazterik hila, amaren iloba, eta aritzen nintzen harekin: "Erran, eman bertsoa!", elkarri aritzen ginen. Ez da orain gehiago. Ez du nehorik kantatzen, ez bertsorik aipatzen. Izan denik ere. Arrunt hila da Euskal Herria...

Hala ere, zenbait gazte ezagutzen dituzu: Amets Arzallus, Sustrai Colina...

Aditu dudanean bazirela, joan naiz horiek ziren tokira. Ez dituzte gehiago galdegiten, pena da. Ahetzen izan direla, zazpi-zortzi bat gazte, txapelketa izan da eta ni nintzen irabaztunari saria emateko. Delako Arzallus horri eman zioten. Eta besta gisa egin zuten iluntzean, eta Arzallus eta Colina gomitatu zituzten. Han nintzen, jakin ezazu. Izan zirelarik, gazte guti zen han: gu bezalako zera batzuk, baina gaztea guti. Bizpahiru urte da hori izana, baina luze da. Hori behar dute sei hilabetetan bederen atera herrietan.

Behin ere pentsatu zenuen bertsolariarekin ezkonduko zinenik?

Zaude isilik! Behin erran zidan: "To!, zurekin ezkondu naiz, ez dakit zertako! Antza itsusia, zertaz gustatu ote naizen!". "A! Ni itsusia, eta ez duzu uste zu politarentzat bildu zaitudala?". "Zertako hartu nauzu?". "Zure izpirituarentzat! Abila baitzinen!", egiten nion. Orain, etorri zaizkidalarik eskolako haurrak bisitan, egiten didate: "Eta, nola hartu zenuen Mattin?". "Horrela, bertsotan zen-eta!". "Norabait joa-

gutu zenituela bertsolariak...

Matxin Senperekoa ezagutu nuen. Ene ahizpak bikiak sortu ziren eta Matxinen herrian, Senperen, bazen osaba bat. Ez zekien idazten ez irakurtzen baina bertsoa maite zuen. Bi ahizpa horien bataioa egin zen eta delako osaba hark erran zion amari: "To, haur horiek bataiatzean behar dinagu Matxin ekarrarazi bertsoen emateko!". Amak Matxinen aditza bazuen, baina ez zuen ezagutzen. "Ekarriko

camping
IRATXE

IREKI BERRIA

www.campingiratxe.com

948 55 55 55

camping
IRATXE

ten baldin bazen, hoinbertzetaraino maite duzu bertsoa eta, eramaten zintuen berarekin?". "Eeez! Ez zuen nahi". "Zertako ez?". "Aaa! Erraten zuen bertsolari bat norabait joaten bazen, eta andrea berekin eramaten baldin bazuen, gosaria bizkarrean eramatea bezala zela!". Eta haurrek erraten didate: "Eta bizkarrean eramaten zintuen?". "Ez, andrea bertso-tara eramatea gosaria bizkarrean eramatea bezala zela, bertsolaria behar zela utzi bakarrik!", hori erraten zuen. Atera dizkirate haurtzar horiek istorioak!

Ez da erraz izan bertsolariaren emazte izatea, ala?

Bertsolaritza maite behar da izan, konprenitzeko bertsolaria joaki dela etxetik, zerbitetarako joaki dela. Heldu zelarik etxera, ezagutzen nuen umorea. Lortzen bazuen jendeak irribarre egitea, "Aaa, egin diat lana egun!". "Ze egin duzu?". "Jendea barrez ikusi dut!". Gaiak ematen baitzizkioten, ez zuen behar hark gai tristeia, behar zuen jendea barre gina-

Euskal Herriko patroiak

"Nire denboran bertsolariak Euskal Herriko patroiak zirela iruditzen zitzaidan.

Behar zuten erran! Nik izpiritualak atzematen nituen orduan bertsolariak. Ez dakit jende denek berdin pentsatuko zuten, baina nik etxean hartako nuen nire bertsolaria!"

razteko beti. Ez bazuen populua irribarrez ikusten, ez zen kontent. "Zer zenuen?". "Erraten diet ba nik, ez dudala maite gai hori ematea!". Mixel Itzainari-eta esaten zien: "Errak, ez gaituk negar egitera etorriak honat! Jendea-ri jostarazteko etorriak gaituk!". Itzainari eta bertze gai-emaila frankori ere hala esaten zien: "Nik irri eginarazi behar diat!".

Kanpoan bezain irri eginarazle zen Mattin etxean?

Jakin ezazu: hura negarrez ikusten bazen... Hark behar zuen norbait etorri astokeria zer-bait errateko. Behar zuen jendearekin egon, orenak ariko zen eleketan, maite zuen konpainia. Ni ere frankotan, lan handienak eginda, haien eskuetan egoten nintzen. Ahantziak egoten ginen batzuetan. Auzoak etortzen ziren, bat baigorriarra genuen. Etortzen zen Soleixa hartuta (mobileta baino lehen bazen Soleixa). "To, hor zinen?", esaten zion. "Bada, ez nian batere gogorik lanerako!". "Ni bezala zaude zu ere!". Hasiko ziren eta eguerdia atzematen zuten. Behie gorotzak kendu behar eta: "To, orai beranta gorotzak kentzeko. Bihar eginen dugu!". Jendea orduan urusago, zoriontsuago, bizi zen orain baino. Elkarrekin bizi ziren, ideia berak zituzten; berak, berdina edo berdintsuak. Orain, autoan pasatzen dira eta ez duzu ezagutzen ea auzoak diren ala kanpotik heldu den bat... Ez da jendea egoten solasean.

Bertsolartetan zure gizonak Xalbador zuen adiskide handiena. Hala da esana.

A, ba! Bi anaia bezala ziren. Hiltzeko egun hartan, bazkaria bazuten, bertso saio artean. Mahai handia bazen, familiakoak eta denak. Bi burutan emanak ziren Xalbador eta Mattin. Eta Xalbadorrek egin zion zerbitzariari: "Errazue, ni hemen eman nauzue eta Mattin han eman duzue. Nik egungo egunean ere behar diat Mattinen ondoan bazkaldul!". Ez zuten pentsatzen azken aldikotz zela! Geroztik, egiten zuen: "Niretzat menbroa galtzea bezala da Xalbador hiltzea". Gero bazituen Ezponda eta Xanpun eta horiek denak, baina ez zuten Xalbador balio harentzat. Gazte-gazterik elkarrekin ziren, bi horiek ere berdin, baina bertze amodio gisa bat zen, elkarren artekoa. Hori handia izan zen.

Laurel eta Hardy zirela izkiriatu duzu...

Berdin-berdinak. Batak bertzeari horiek ateratzen zizkietenak ikustekoak ziren! Zenbait aldiz, bederenik. Behin Xalbador jaun-andereak ardiekin Arbonarat etorri ziren. Soroak hartu zituzten han. Iluna zen. Ahetzeko bestak ziren, hazilan, azaroan. Ateari norbait joka zegoen. Joan nintzen eta Xalbador zen. Goiza baitzen, ilun zen. "Atzo etorriak gira honat eta

bizarra egin nahi nuen. Baina bizarra egiteko tresnak eskas ditut eta Mattinenak ematen badizkidazu...". "Sar zaitez, sar zaitez, ez zaitut atean errezibituko! Sar zaitez!". Sartu zenean Mattin justuki bizar egiten ari zen: "Non habil hi?!" erran zion, eta "To!, hire lan bera egin behar diat! Bizar egiteko tresnak etxean ahan-tziak ditiat!". "Hemen dauzkak bada!". Nik, usaina den bezala, bazkaria egina nuela. Eta gure gizonak egin zion: "To, zatozte jaun-andreak bazkaltzera!", "To, berdin! Horrela ez diagu lanik egiteko izanen han ere eta etorriko gaituk!". Han ari ziren solasean eta egiten dio gure gizonak Xalbadorri: "Izan haiz medikuan?" eta, "Ba, izana nauk bai". "Bai ni ere!", Mattinek, diabetea baitzuen. "Eta zer erran diate?", "To, diabetarekin, tratamendua behar. Eta hiri ze erran diate?", Mattinek Xalbadorri, hark bihotzeko ataka bat baitzuen izana ordukotz. Gaizki ibilia zen Xalbador. Eta beti, delako bihotzeko atakarekin. Errana zion oraino Xalbadorrek: "Joaten bahaiz medikura beti atzematen diate zerbait. Ez duk joan behar!". Eta Mattinek: "Hi izan haiz medikuan! Zer erran diate?". "Zer erran didaten? Luze sendatuko naizela erran zidak!". "Luze sendatuko haizela? Badakik orduan ez haizela lasterrean hilen hi!", egin zion Mattinek. Batek bertzeari daka! ematen zuten. "Trankil, badakik ez haizela laster hilen hi!".

Anitz kaskako hartu zuen autoarekin Mattinek eta, hurrena, traktore berria erosi eta bertan hil zen.

Auzoa jin zen nigana. Ikusi nuen gizon bat eroa bezala heldu zela etxerat. "Zer pasatzen da?", galdetu nion. "Mattin hila duzu!". "Non?". "Han, traktoreak azpian hartua duzu". Bazen enbor bat eta enbor hartan ezin pasatuz traktorea gelditu zitzaion eta azpian hartu zuen. Lehertu zen!, geroztik ez zuen onik izan.

Liburua egin zenuen eta horiek denak konta... Aita Zavalak erran zidan: "Zuk badakizkizu

Gogoan atxiki

"Zerbait kaskoan sartzen badut, egoten zait hor. Atxikitzen dut. Eskolan ere punituko ninduten. Baldin bazen problema edo zerbait egiteko, egun guziko han egonen nintzen. Ez nuen eginen, ez nuen ikasiko, baina biharamunean, galdegiten nindutelarik, denak banekizkien! Mementuan, erran eta gehiago, baina ez nuen deusik kaskoan sartuko. Baina gero, ikasia nuen. Orain ere, zerbait aditzen badut atxikitzen dut gogoan".

Bertsoa

DOINUA:
AMODIOA ZOIN DEN ZOROA

Etxean luzez egona zera,
gaixorik, ezin irtenda,
eta jendea bixitan joan da,
zer egin behar zuen ba?
Luzea baita zu estimatzen
zaituzten denen zerrenda,
eta estima ez dator berez,
irabazi egiten da.

Aitor Mendiluze

guk ez dakizkigunak". Eta nik: "Baina, gizona! Zer egin behar dut eman liburuan? Nik ez dut deus nahi!". "Nik erranen dizut eta kapole izanen zara!". Ez baininduen barkatzen! Kaskotzarra baitu horrek ere. Balekite nire liburua nola egina dudana! Goizeko bietan egina dut negarra begian, goizeko bi orenetan. Gure mutikoa nonbaitetik heldu bazen, bestatik-edo, egiten ninduen: "Zoaz hortik ohera! Zer ari zara ezartzen?". Beti zure ondoan norbait baldin baduzu ez duzu deus egiten ahal, behar duzu bakarrik izan. Ez bazen Zavala izan ez nuen sekula eginen, eta oraino, lehenbiziko ohointzako istorio hura eman niolarik, erran zidan: "Bada, bada, liburua, heldu da!". Eta gero, igortzen nizkion Xabiererat. Telefona-tzen nuen, baina beti espainol horietakoak atzematen nituen eta esaten nien: "Ez, ez zaituztet zuek nahi. Nahi dut Zavala", eta nonbaitetik atzematen zuten. Ez da liburu handia, baina kosta zait ederki, eta ez banu Zavala izan, eta orduan ez baininduen egitera bortxatu... berantegi hasia nintzela? Hala izanen zen! ■

INSTALAZIO BERRIA

- 1.300 lagunentzako lekua • Partzela hesituak eta gune zabala hesitugabea • Partzela bakoitzean ura, argindarra eta estolda • Bungalow telebistarekin alogerean hartzeko aukera • Ostata • Logelak literekin, eta pentsio erdia edo osorako prezio bereziak • Ur beroa doan

ERROTA-EL MOLINO kanpina

Mendigorría, Nafarroa

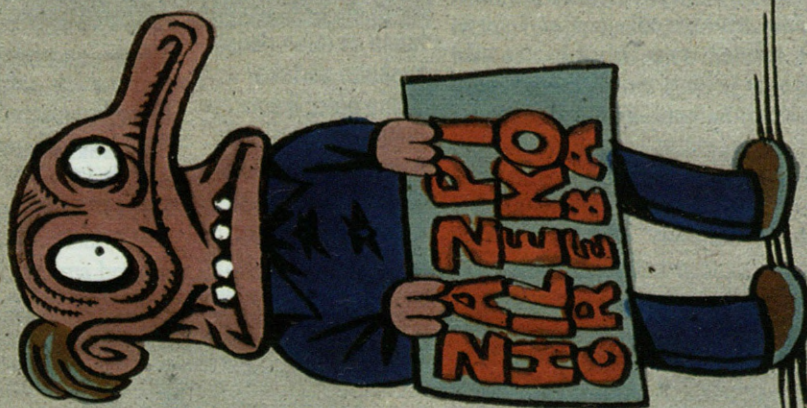
Tel. 948 34 06 04 - Fax 948 34 00 82

E-mail: info@campingelmolino.com Web: www.campingelmolino.com

GORA PRO NOBIS
Arisko Urmeneta

CABALLITO ASTAPOTRO

CABALLITO

UZTARRAREN MUNDIALIZAZIOA

SK

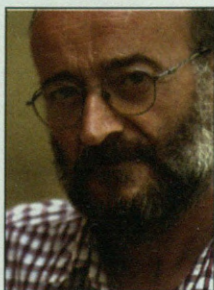
Bixente Serrano Izko

IRAKASLEA ETA IDAZLEA

Pegenauteren ebaluazio-buletinak

Pegenaute-eta, Nafarroako hizkuntz politikaren arduradun horiek, Sapir, Whorf edo Wittgensteinen orrialdeetan murgilduz? Ezin imajinatu. Baina nonbaitetik iritsi zaizkie idazle horien ideiak, bulgarizazio galbahe batetik trakeski pasatu ostean. Demagun ideia bat, Sapir-Whorf hipotesi deituriko haren ildokoa: "Hizkuntzaz aldatuz gero, kosmosaren gure pertzepzioa ere alda daiteke". Mekanikoki galbahetuz eta hipotesi zientifikoa bertzerik ez zena dogma politiko bihurtuz, ideologia politiko eta hizkuntzaren arteko lotura askaezina ondoriozta dezake Pegenaute bezalako baten burmuin obsesiboak. Edo bertze ideia bat, Wittgensteinena orain: "Nire lengoaiaren mugek ene munduarena adierazten dute". Galbahe beretik pasaraziz, nire txoko ideologiko bakarrean itxi nahi baditut herritar guztiak, ene bazter horri egokitzen ez zaion bertze edozein hizkuntza desagerraraziko dut, di-da, eta akabo arazoa!

Gure mundua espainiar mugetan hertsu nahi digun Pegenautek urte batzuk daramatza euskararen desagertpen publikoa eta itxiera folklorikoa diseinatuz eta bultzatuz. Urte batzuk daramatza euskara paisaia sinbolikotik kendu eta lan mundurako alferrikako kontu bihurtu nahian, nostalgiko zenbaiten luxuzko horniduratzat edo apetazko bitxikeria kulturaltzat gehienez ere jo dezan nafar jendarteak. Bazirudien uza biltzeko sasoian egonen zela. Horrela uste izanen ote zuen berak, behintzat. Dena dela, bere lanaren emaitzak neurtzeko orduan, ez zen gehiegi fidatzen ordura arteko inkestez, Euskal Herri osoan egindako haietaz, eta bidea jorratu zuen nafar gobernuak bere kontura eta foru-baratze honetan bakarrik egiteko 2001.etik aurrera. Horrela, ezagutza eman berri duten Euskararen inguruko ikerketa soziolinguistikoa 2003.eko Nafarroan izenburukoa da, nafar gobernu honen konfiantzazko lehena. Eta, izan ere, ikerketaren seriotasuna goraiatu dute Pegenautek eta Campoy hezkuntza kontseilariak. Ezusteko galanta, alabaina, jaso dutena! Hainbertze neke euskararen ezagumendua lan munduan baliogabetzeko, eta nafar gehienek oraindik ere jarraitzen omen dute pentsatzen baliagarria dela lana lortzeko (%70,5), administrazioan sartzeko (%81,9), lagun artean ibiltzeko (%50,3) eta lan inguruan

MIKEL SAIZ

harremanak hobetzeko (%58,5)! Areago, ofizialki euskalduntzat jotzen ez den zonaldean ere bi nafarretatik ia batek (%46,1) baliagarri ikusten du euskara, lana lortzeko orduan!

Ez naiz, arruntean, inkesta soziologikoez gehiegi fidatzen. Nireak eta borts bota ohi ditut horien kontra, erdi serio erdi txantxan, batik bat lanaren bultzatzaileen atzetik interes politikoak daudenean, agerian edo ezkutuan. Baina kasu honetan, nire ohiko mesfidantza aparte utzirik, badaude hiru gauza kontuan hartzeko: hasteko, ageriko interes politikoak, zeinek ikerketaren bultzatzaileak eraman dituzten azkeneko urteetan euskararen kontrako gurutzadan buru-belarri sartzera, goiko pentsalarien gogoeta antropologikoak euren neurriko ahi mehe eta ideologia merke bihurtu izan balituzte bezala; bigarrenik, bultzatzaileek beraiek nabarmendu dutela inkestaren fidagarritasuna; eta, hirugarrenik, ikerketaren emaitzek gurutzada horren

Gure mundua espainiar mugetan hertsu nahi digun Pegenautek urte batzuk daramatza euskararen desagertpen publikoa eta itxiera folklorikoa diseinatuz eta bultzatuz. Urte batzuk daramatza euskara paisaia sinbolikotik kendu eta lan mundurako alferrikako kontu bihurtu nahian

porrota erakusten dutela, areago konparatzen baditugu aurreko urteetan egindako bertze ikerketekin. Argi eta garbi, "ez gaintitua" jaso behar du Pegenautek ebaluazio-buletinean.

Baina pertsonaia horren egoskorkeria eza gutuz eta datuak errealitatearen ispilu leialtzat hartu dituenek, ai ene!, presta gaitezen gorriagoak ikusteko. Ekainaren 6ko manifestazioan Euskara Kontseiluari Iruñeko alkatesak emandako tratuak ez du damurik adierazten euskaltzaleon kontrako politikaz. "Ez gaintitu" hori beren ezigaitasuntzat ez, abiapuntutzat hartuko dute Pegenautek-eta, errealitateari aurre eginez "bikain" lortzeko hurrengo ebaluaketan. ■

Garai modernoak

IRUÑEKO LETXUGAK. Inoiz esan dute Nafarroan ez dagoela bazterrik haize errota moderno horiek ikusi gabe egoteko modukorik.

Hautematea puztua dirudien arren, errealitatetik gertu dago. Euskal Herriko beste lurretara zabaldu omen da izurritea. Gure garaian, ingurumena negozio onak egiteko aitzakia bilakatuta, zenbaitek modu bitxian ulertzen dute ekologia.

Iruñean, esaterako, pasealeku eder bat egiten ari dira, Arga ibaiaren bazterretan barna, Europako funtsekin lagunduta. Proiektu polita, ingurumena zaintzea helburu izaki hiritarren artean zein talde politikoetan adostasun zabala bildu duen asmoa, gainera. Aurreko egunean, ordea, zerbait harrigarri kontatu zidaten. Pasealekua osatzeko, lurrak erosten ari omen dira, zein eta betidanik Arga ibaiaren ertzetan jardun ezin ekologikoago batean erabili dituzten lurrak, baratze-lurrak, alegia. Baratze tradizionalak desagertzeko arriskuan egon daitezkeela, kontraesanaren pitzadura amildegi bihurtzen da ortu horien artean nekazaritza biologikoa praktikatzaren duten zenbait direla ohartu ahala. Baratze horiek kentzera, pikutara igorriko lituzkete, ingurumenaren izenean, betidanik Iruñeko ingurumenaren parte funtsezkoa izan diren baratzeak. Hori guztia, noiz eta Europako zein Iparramerikako hiri handi anitzetan hiri-baratzeen aldeko ekimenak ugaltzen ari diren garaian!

ERAIKUNTZA NAZIONALA. Azkenotan ez dago Nafarroan biderik eraikuntza lanen bat ikusi gabe ibiltzeko modukorik.

Ez dakit eraikuntza nazionalaren kontzeptuari tinko heldu dioten hormigoien sektorekoek Nafarroan, baina, nonahi ikusten dira kultura-guneak, merkataritza eta aisiako eremu erraldoiak eta etxeak —batik bat, etxeak— eraikitzeako obrak. Etxebizitzaren parkea izugarri handitzen ari da Nafarroan, eta bada nor laster nafarro orori etxebizitza bana egokituko zaigula dioenik.

Erran gabe doa, irudipena zentzu estatistikoa hartu behar da, hots, nik bi oilasko irentsi eta zuk bat ere jan gabe biok ala biok oilasko bana jan dugula kalkulatzaren duen eragiketa bitxi horri helduta. Eraikuntzak tokia jan dio laborantzari Nafarroan, eta garai batean garia hazten zen tokietan orain txaletak, luxuzko pisuak eta *akosatuak* altxatzen dira. Modernitateak agindu bezala, eraikin batzuk ekologikoak dira. Badakit fenomenoak ez dela nafarrron eskusiba, baina Iruñerrian barnako ibilbidetxo bat baino ez da egin behar, Foru Erkidegoan joera eraikitzaileak duen indarra ohiz bestekoa dela antzemateko. Egia izanen da, mihi aierukorrekin dioten bezala, grina eraikitzaileak Nafarroako fiskaltasun bereziak lur hauetaraino erakartzen omen dituen aberatsen beharrak betetzen dituela?

« Agintariak kezkaturik daude. Eta gehiegizko pisua dugunok kezkatzen hasi beharko genuke, agintarien kezka ikusitakoan. Ez baita ezer artetegarriagorik agintedunek gure bizitzako alor denak kontrolatzeko gogoia baino. Ez da desiragarria, ezta erraza ere, potolotasunaz harro egotea, baina gehiegikeria deritzot, Frantziako ikastetxeetan egin nahi duten antzera, haurrek hamaiketakorik jan behar duten kontrolatu nahi izateari »

JAN ETA JAN. Baina neurritz, betiere. Jende potoloa, lodia, jende gizona, ederra, anitz omen da, gara, munduaren parte honetan. Gero eta lodiago, gainera. Eta agintariak kezkaturik daude. Eta gehiegizko pisua dugunok kezkatzen hasi beharko genuke, agintarien kezka ikusitakoan. Ez baita ezer artetegarriagorik agintedunek gure bizitzako alor denak kontrolatzeko gogoia baino. Ez da desiragarria, ezta erraza ere, potolotasunaz harro egotea, baina gehiegikeria deritzot, Frantziako ikastetxeetan egin nahi duten antzera, haurrek hamaiketakorik jan behar duten kontrolatu nahi izateari. Gehiegikeria baita, abusua, produktu gizengarrien kontsumoa neurri gabe bultzatzen hasi eta jendearen jan-neurrietan dekretu bidez eskua sartzen bukatzea. Frantziar mantelinen eta tangekin nola, hala jokatzaren gustura dabilta hainbat agintari —frantziar zein ez— baina ez zait iruditzen halakoek arazoei neurria hartzen daki tenik.

Ni Iruñeko barazkiak jaten segitu ahal izatearekin konformatzen naiz, baina ez dakit plazer hori ere ez ote diguten kenduko, Argaren ur-bazterretan diseinuzko eraikinen bat ez ote den haziko, letxuguen lekuan. ■

Gorka Urbizu

MUSIKARIA

Sortzeaz

ALBERTO ELOSEGI

lasaitzearekin. Skunk Anansie-k honela bataiatu zuen bere azken diskoa: *Post Orgasmic Chill*. Ez zebiltzan urruti musika sortzeak ematen duen sentsazioa deskribatzeko orduan. Zoritxarrez handik gutxira banandu egin ziren, baina tira, hori beste kontu bat da. Baina bai, lagunok, sortzea plazer handia da, ezinegonaren harra denboraldi baterako itotzea delako; haserrearen sugarra baretu –inoiz ez guztiz itzali, haserrea ere beharrezkoa izaki–; maiteminaeren eztanda kontrolatu, norberaren arimaren argazkiak errebelatu... hitz batean: behin behineko beharra asetzea baita. Gure taldean "zesarea" deitzen genion gure azken diskoari, hura erditzeak suposatu zuen esfortzua ezin ahaztuz.

Beharra beraz, eta ez halabeharra. Behar horrek afektiboa behar luke izan, benetakoa eta ez merkatuak markatua –hitz jokoa eginez–, horrelakorik ere egon badagoelako. Lagun batek galdetu zidan behin ea Durangoko Azoka heltzen delarik euskal artisten inspirazioa automatikoki hanpatu egiten den. Engainatzen ari ote gintzaizkion errezeloa zuen. Ez da oharpen makala, ez horixe. Sormenetik diskogintzarako bide hori bihurgunetsua da oso. Gauza da egileak barne behar hori ase ez ezik, erantzuna espero duela entzuleriarengandik. Batzuetan harreman hau entzuleriarenaganako esklabutzarekin nahasten du egileak eta horri komertzial deitzen diogu, nahiz eta hitz hau nahiko labainkorra den. Baina bai, musika azkenean sentimendu trukea da, transmisioa, komunikazioa. Nartzisismo ukitu bat ere badago eta kantuak bildumatan jaso eta kaleratu orduko artista umezurtz egon ohi da. Egindakoa erakutsi eta zabaldu beharra prozesuaren beste atal bat da, ume batek egindako marrazkia amari erakutsi arte isiltzen ez den moduan.

Hortxe sortzearen misterioa, hari buruzko mila gogoetak eta musika beraren magia. Dena dela, aizue, zenbat buelta euria esplikatzeko! ■

«

Askok

kantuak

sortzeari

terapiaren

itxura

hartzen

dio eta

baliteke

horrelako

zerbait

izatea

»

Zaile da sormen prozesua esplikatzeko. Jarri bestela paper txuri baten aurrean, saia zaitez gitarra mutu bat engainatzen. Bada esaten duenik kantuak hortxe daudela inork hartzeko zain: baliteke. Kantagintza inspirazioaren erantzutea balitz bezala ulertzen dutenak dira, diotenak buruan –bihotzean– dugun horren benetako esentzia destilatzen jakitea dela. Zelanbait enbor bat zizelkatuz irudi ederra sortzearen parekoa litzateke. Besteren ustez, sortzea eraikitze prozesu magikoa da. Hau da, ideia eta sentimenduen zurrumbiltoa sistematizatzen jakitea baino, hura deskribatzen iaioa izatean datzala, horretarako ditugun lehengaiak behar bezala ordenatuz. Hein batean kontrajarriak izan arren, bi teoriok badute funtsik, eta ez noa ni bata ala bestea aukeratzeko apetan inor jartzera, azken finean inporta duena emaitza bera baita: artelana, kantua, poema. Euria esplikatzeko bezain ezdeusa izan liteke, baina gaiak badu mamirik, aizue.

Nonbait leitu nuen poemak beti direla beste nonbaiti irakurritakoari bakoitzak ematen dion erantzuna. Honatx sortzeari buruzko beste ikuspuntu interesgarri bat. Puntuak eginiko bertsoa dakarkit gogora. Edo azken bi lerroak emanik beste dena osatzeko prozesu bitxi hori, bestela. Kantuak idazterako orduan askotan erabilia izan da jokamolde hori: abestiaren hezurdura, hasiera, bukaera edo leloa argi izanda beste gutxia asmatzeko joko zaila, alegia. Esquarki kantu horiek biribilak baino eliptikoak atera ohi dira, konparazio grafikoa onartzen badidazue. Horrexegatik esku bakarrik egon ohi dira pieza bateko abestiak, denbora igaro eta zutunik jarraitzen duten horiek.

Sortzearen beharraz ere behin baino gehiagotan mintzatu izan gara musikariok. Askok kantuak sortzeari terapiaren itxura hartzen dio eta baliteke horrelako zerbait izatea. Esan nahi baita kantu bat amaitzeak antz handia duela barruak askatu eta

SANTURTZI

Herriko Parkean, ekainaren 18tik 27ra arte

- Euskal eta erdal nobedadeak
- Euskal musika
- %10eko beherapena

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

Bizi irakurriz!

Juan Mari Arregi

ANALISTA EKONOMIKOA

Merkatarien Europa

Joa den igandean, hilaren 13an, Parlamenturako hauteskundeak egin ziren Europako Batasunean (EB). Lehenik eta behin, esan beharra dago demokratikotik oso gutxi duela

Europa honek, zeren batasuneko estatueta-ko batek, Espainiakoak, ez baitio utzi Euskal Herriko gizartearen parte handiko bati bere ordezkariak hautatzen. Hori horrela bada, nor ordezkatzan du Europako Parlamentuak eta zertarako eratu da? Egia da, legearen ikuspuntutik, gaur egungo EB osatzen duten 25 estatueta beren ordezkariak bozkatu ahal izan dituzten herritarrek ordezkatzan dituela. Europako Parlamentuaren eguneroko errealitatea, ordea, oso bestelakoa da. Herritarren Europari baino gehiago, eta langileen Europari baino gehiago –hori baita Europako gizartearen gehiengoa–, Europako Parlamentuak eta Europako Batzordeak hobeto erantzuten diote kapitalaren eta multinazionalen Europari. Merkatarien Europa deitu ohi zaionari, alegia.

Horrela izan da sortu zen unetik beretik, eta horrela izango da gero ere, zeren lobbyek edo talde ekonomiko multinazionalak kontrolatzen baitute, ez beste inork, EBren funtzionamendua. Haiek dute sarbide zuzena goi-mailako funtzionarioengana iristeko, hau da, politikariei hainbat gairi buruzko txostenak eta konklusioak –gehienbat gai ekonomiko eta sozialei buruzkoak– prestatzeaz arduratzen direnengana. Tamalez, politikari gehienek, multinazionalen filosofia neoliberal eta kapitalista berari erantzuten baitiote, kasik berretsi baizik ez dituzte egiten konklusio horiek, kasu gehienetan lobby kapitalisten begirapean eta haien interesen zerbitzura eginak izaten direnak.

Egia da, nolanahi ere, egoera hori alda litekeela baldin eta Europako Parlamentuan benetako ezker politiko bat balego, joera

INIGO AZKONA

horri aurre egingo liokeena. Orain olatu neoliberal esaten bazaio ere, olatu kapitalista bat besterik ez da, argi eta garbi. Zoritxarrez, Europako Parlamentuan eseriko diren politikarien parte handi bat betiko eskuinekoa da, eta beste bat sozialdemokrata esaten zaiona eta arlo ekonomikoan eskuinarekin alde handirik ez duena. Politika ekonomikoak oso antzekoak dituzte. Lehen komunistak deituriko estatueta batzuk Europako Parlamentu horri batu zaizkio orain... Parlamentu horretan defendatuko dituzten balioak, ordea, ez dira oso bestelakoak izango eskuinekoen eta sozialdemokraten Europako aldean. Horiek horrela, aldaketa gutxi espero izan ditzakegu Europako Parlamentuan erabakiko dituzten politika ekonomikoetatik. Lehengo beretik izango dugu

berri ere. Eta euskaldunok, beste behin ere zatiturik eta ilegalizaturik, subiranotasunik ez izateaz gainera, ezingo dugu ahots propiorik izan. Gure interes ekonomikoen defentsa –gure industriarena, ontzigitzarena, arrantzarena, nekazaritzako eta abeltzaintzako sektorearena, eta abar– Frantziako eta Espainiako gobernuak egingo dute, baina haien interesak ez dira beti gureak izaten, ezta haien lehenetasunak ere.

LA NAVAL EN ETA EUSKAL HERRIKO BESTE ENPRESA BATZUEN ETORKIZUNA.

Sestaoko La Naval enpresaren etorkizunaz hartzen duten erabakiak, hain zuzen ere, zerikusi handia du Europarekin. Ontziola militar bihurtzeko aukeraz ari dira espekulatzen, eta ixtea ere ez dute baztertzen. Nork erabakiko du? Euskadiko administrazioak behintzat ez. Espainiako eta Frantziako administrazioek, ordea, bai, hartuko dute parte erabakian. Eta haien interesak eta lehenetasunak ez dira gureak. Hala gertatu zen orain urte batzuk Euskalduna ontziola historikoa itxi zutenean, orduan ere ez baitzituzten gure interesak

Zoritxarrez, Europako Parlamentuan

eseriko diren politikarien

parte handi bat betiko eskuinekoa da,

eta beste bat sozialdemokrata

esaten zaiona eta arlo ekonomikoan

eskuinarekin alde handirik ez duena.

Politika ekonomikoak oso antzekoak

dituzte. Lehen komunistak deituriko

estatueta batzuk Europako

Parlamentu horri batu zaizkio

orain

Gure interes ekonomikoen

defentsa -gure industriarena,

ontzigtzarena, arrantzarena,

nekazaritzako eta abeltzaintzako

sektorearena eta abar- ez dugu

subiranotasunik eta batasunik gabeko

euskaldunok egingo, baizik eta

Frantziako eta Espainiako

gobernuen esku egongo da,

baina haien interesak eta

lehentasunak ez dira gureak

lehenetsi. Ontziola hura, orain La Naval bezala, konpetitiboa zen; beste ontziola batzuk bainoago. Konpetibitatea, ordea, beste kontu batzuetarako hain erreklamatu izanik ere, ez zuten kontuan hartu. Beti bezala, Espainiako administrazioaren interes politikoak gailendu ziren.

La Naval itxiz gero, horren ondorioak ardura handikoak lirateke hango langileentzat eta, batez ere, Euskal Herriko egitura industrialarentzat, zeren, hein handi batean, Ezkerreko enpresa horren tankerako enpresa handietatik bizi baita. Ondorio okerragoak nozituko dituzte, ez bairik gabe, tamaina txiki-ko eta ertaineko enpresek, horietako langileek ez baitute eskubiderik izango, La Naval bezalako enpresa publiko batekoek ez bezala, kalte-ordainetan eta aurretiko erretiroetan kondizio abantailatsuak izateko. Beti bezala, Caballito, Neweel, eta antzeko enpresa txiki-tako langileek, ixtea gertatuz gero, legeko bi urteko langabeziarekin eta kalte-ordain ziztrin batekin konformatu beharko lukete.

PETROLIOA. Petrolioaren prezioaren eskalada, Irakeko eta Ekialde Ertaineko egoerak gerta-razia, arriskuan jartzen ari da munduko eko-nomiaren hazkundera. Energia nuklearraren defendatzaileek energia horren beharraz behin eta berriro ekiteko aprobetxatuko dute egoera. Kritikak ez dizkiote zuzenduko, inondik ere, Azoresko hirukoteari, Bush buru dutela, nahiz eta haiek gertarazi duten egoera leher-zoriko hori Ekialde Ertainean eta, beraz, planeta osoan. ■

Castillo Suarez

Museo bat

Berriki herri maputxearen kontrako ebazpen baten berri izan dugu: senar-emazte maputxe batzuek oku-patutako 500 hektareako lur sail abandonatua utzi beharko dute, Benetton konpainiakoak direlako.

Herri maputxeak lotura oso berezia du lurrarekiko.

Emakumeak eta gizasemeak ez dira lurren jabeak edo nagusiak, luraren parte bazik -maputxe hitzak lurreko jendea esan nahi du-. Garai batean izandako lurren zati handi bat galdu dute maputxeek. Horregatik, asko eta asko hirietara joan dira bizitzera. Esaten dutenez, maputxeentzako ez dago lur sailik gabe bizi-tzea baino gauza mingarriagorik. Hiriek maputxeen kultura desagerrarazten dute errukirik gabe. Hirietan desagertzen ari da maputxeen hizkuntza.

Museoa eraiki du Benetonek Patagonian, besteak beste, maputxei buruzkoa. Museo bat eraikitzeak, ordea, ez du esan nahi beraien balioa aitortzen zaienik. Ez horixe. Batzuetan hilak nahi lituzketen gauzak gordetzeko egiten dituzte museoak. Haatik, maputxe herriarentzat zilegitasun handia du lurak berreskuratzeko borrorak, museoen gainetik bizirik dagoen herria baita. ■

Joxe Mari Ostolaza

Amorrortu

Jokalarik zelarrik, inoiz ez nion euskaraz mintzo entzun.

Ez ziren haiek euskaraz jarduteko garai egokiak, komu-nikabideetan zeuden euskaldun ale bakartiak beren bor-datxoetatik aritzen baitziren egun eta ordu jakinetan, bordatan bizi zirenentzat propio eginak. Ba omen ziren

irritati batzuk normalak izaten saiatzen zirenak, herri kirolez gain fut-bola ere ematen zutenak, hirietara iristen ez zitzaizkigunak, apaiz euskaltzale batzuen konplizitatea baliatuz jarduten zutenak. Ez nuen nik Amorrortu euskaldunik ezagutu. Geroago, entrenatzaile gisa Zornotzan eta Barakaldon topatu nuen arerio. Ez nuen euskaldun-tzat jotzen. Denoñeiz-en aurretik Donostian behar zuena -bere jokalarik ohiak Astik Eibar zubia prestatu eta hura iragan ondoren, orain ekarri duena- ETBn entzun nuen euskaraz, jario emaritsuz polito. Bordarik gabe, etxetik etxera. Normal. Epikarik gabe. Bidali duten normandoa, etxekotzeko biderik ezagutarazi ez ziotena gustu-koa baldin banuen ere, euskaldun berritua nahiago. Taldea eta ingu-rua emaitzetan ere garaile irteten direna ustekoa naiz, seme barreia-riarena ederra baita. Etxeko kazetariak ez dute itzulpenik egin beharko, eta entrenatzaileak berba egin diezaioke lehendakari donos-tiar lagunari, hau trebatu dadin. ■

Deia

Begia kliskatzeaz

Ana Urkiza

“Europa genuen amets sasoi batean. Europar Batasuna genuen itxaropen, herri handi eta txikien mugarik gabeko eremua. Herri txikiak ere, txikiak izanagatik, ahotsa izango zuketena Europa. Heldu zaigu esnatzeko tenorea, orde, eta ametsa ametsgaizto bilakatzeaz dugu. Edo bederen, bizi dugu, herri txikien hizkuntza eskubidea eztabaidagai.

Gurean, usu denez, kolore guztietako iritzi eta planteamenduak izan ditugu. Gutxiasko, denek dute arrazoi (...). Arrazoirik handiena izanda ere, mugak dextente izango ditugu bai European eta Europa baino eremu txikiagoetan ere. Beraz, konstituzioa euskaraz izatearekin ezer gutxi lortzen bada ere, bada euskara (gure kasuan) herri txiki baten (Euskal Herriaren) eta bere hizkuntzaren aitortza egiten duen dokumentua.

Argi dago dokumentu horrek ez duela euskararen egoera hobetuko, (...) baina aitortza hor izanen da. Eta horrekin batera eremu urriko hizkuntzek eta herriek ahotsa

izatea lortzen badute, bada zer bait. Ala ez? Ez al zen horixe bera gure ametsa? Lortu aurretik huts egin behar dugu, ala?

Nire aitona zenak, lekue-tan egon egin behar dela esaten zuen. “Lekuetara joan edo heldu gabe, ez da inor zutaz gogoratzen. Eta lekue-tan ikusten bazaituzte, ez lehenengo egunean, baina bai bigarrenetan edo hirugarrenetan, aintzat hartzeaz gain, beharbada, hitza ere luzatuko dizute. Holaxe egiten dira negozioirik handienak” (...).

Saltsa guztietarako balio zuen perrexila zen bera (...). Harreman publikoez, beharbada, guk orain politikaz dakiguna baino gehiago zekien”.

Aizu!

Akelarreko Markori elkarritzeta:

“(Plaza taldeen beheraldiari buruz) Pesimistak gara, bi arrazoigatik. Bate-tik, plaza taldeak ogibide izateari utzi diolako. Beste-tik, jendeari berdina zaiolako dj baten edo talde baten musika entzutea. Lan handia da taldea osatu eta abestiak egitea, baina gazteek ez diote inolako baliorik ematen. Nahiko tristea da”.

◆ Kim Song Heng, Singapurreko Lianne Zaobao egunkarian

-Indonesiako aukiararen abestia.
-Aulkian: Lehendakaritza.

◆ Stavro, Libanoko Ad Dabbour egunkarian.

-Ezkerreko alde: Sharon; Rafah.
-Eskuineko alde: Bush; Irak.

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia
Gizarte eta Erakunde Harremanetarako
Departamentua

kutxa

gizarte ekintza

Musika
Karlos
Gimenez
12 Geltokiak

□ *Ezpalak*
□ *Argitalpenak*
□ *Sukaldean*

□ *Denbora-pasak*
□ *Ihesi*
□ *Makina bat kontu*

Osasuna
Gaztetan
obeso izatear-
ren arriskuak

ARGIA

erdiko kaiera

kultura eta aisia

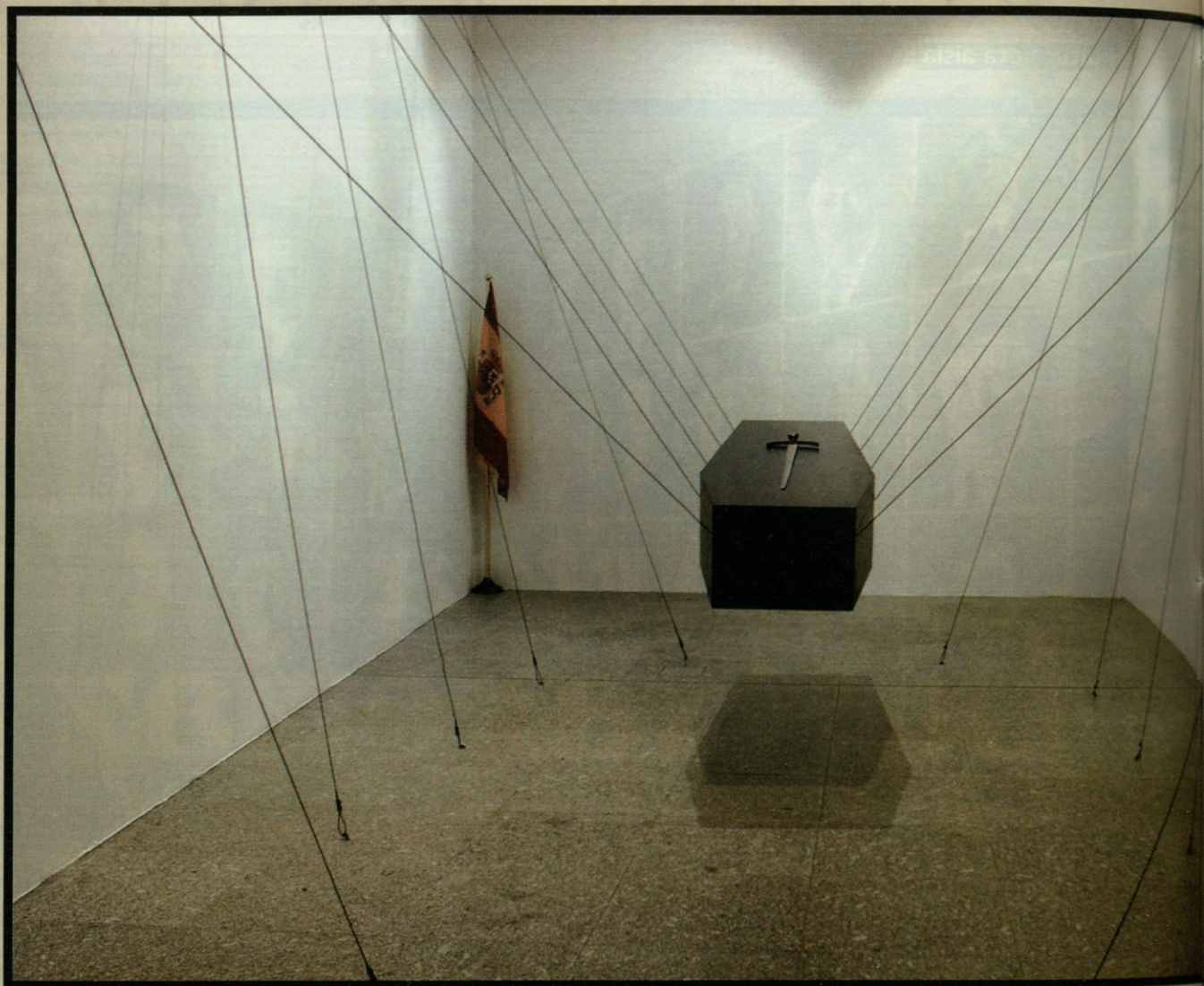

Artea bortxakeriaz mintzo

Laocoonte irentsia: Artea eta indarkeria politiko da Gasteizko Artium Arte Garaikideko Euskal Zentro-Museoak aurkeztu duen azken erakusketaren izena. Javier Gonzalez de Durana museoko zuzendari eta erakusketako komisarioak nazioarteko 34 artistaren lanak elkar-tu ditu, bortxakeria politikoaren gainean hausnarketa bultzatzea helburu duen erakusketan. Iparraldeko areto guzia eta sarrerako zati bat hartzen ditu Artiumek, Granadako

Jose Guerrero Zentroak eta Salamanca Ciudad de la Cultura Fundazioak elkarlanean ekoiztutako proiektuak, eta uda osoan zehar, urriaren 3ra arte hain zuzen, ikusteko aukera izango da. Beharbada, harrigarri gerta liteke jatorrian "edertasuna" goratzeko sortutako gune batek indarkeriaren gaia jorratzea, baina bestalde, museoa gogoeta bultzatzeko lekua den heinean, ezin aurki zitekeen gure garaia-ekin lotuago dagoen gairik.

Biolentzia politikoa

ERAKUSKETARI IZENA EMATEKO orduan, Troiako gerrako pertsonaia batengana jo dute antolatzaileek. Laocoonte, errurik izan gabe, bi hiriren artean piztutako guduaren erdian harrapatuta geratu zen pertsonaia dugu, besteek sortutako gatazka bere eta bere semeen bizitzarekin ordaindu behar izan zuena. Honexegatik, biolentzia politikoa sortu izan dituen, sortzen dituen eta sortuko dituen biktima guztien irudi bezala ipini dute.

Javier Gonzalez de Duranak beharrezko-tzat, eta are gehiago, "betebehar moralizat" jotzen du arte garaikideko museo batek gizartean lantzeko hain zailak diren gisa honetako

NERE LUJANBIO

ARGAZKIAK:
JOSEBA OLALDE

gai korapilatsuei aurre egitea, gauzak aldatzea lortu ez arren, garrantzitsua baita, eztabaidarako eta hausnarketarako bidea zabaltzen duen heinean. Komisarioak berak aipatu bezala, "helburua ez da artistek beren konpromiso militantea azaleratzea, baizik eta artearen hizkuntza erabiliz, ideiak, ikuspuntuak, iritziak... plazaratzea, gai konplexuetara hurreratu ahal izateko".

Arazo garaikidea eta unibertsala

Ez da kasualitatea biolentzia politikoa gaitzat hartzen duen erakusketa Euskal Herrian sortu izana; bizi dugun gatazkak nahikoa zer

artelan bihurtuta

Nazioarteko 34 artisten lanek, biolentzia begiratze-ko era asko daudela erakusten digute. Euskarrietatik hasita, denetarik aurkituko dugu: pintura, eskultura, argazkiak, bideoak eta instalazioak. Beste hainbeste gertatzen da gaien trataerarekin ere. Artista bakoitzak bere ikuspegitik, bere hausnarketatik edo gaiak iradokitzen dionetik abiatuta sortu ditu artelanak eta ondorioz, oso

esan eman digu gaiaren inguruan. Dena den, askoz ere zabalagoa da erakusketak jorratu nahi duen esparrua. Bortxakeria politikoa ez baita ez gaurkoa eta ez hemengoa, aitzitik, forma eta kolore askotarikoz janzten da mundu zabalean barna. Mota askotako indarkeria politikoa egon litezke, batzuk oso agerikoak eta beste batzuk askoz ere sotilagoak, eta artelanak sortzeko orduan ere horrelaxe jokatu dute artistek, norbere bizipenetatik abiatuta.

Erakusketa biolentzia politikoak sortutako biktima guztien irudi bilakatzea izan da antolatzaileen helburua. Besteak beste, ezkerreko orrian ikusten den irudian Esther Ferrerrek Ameriketako herri indigenekin egin-dako sarraskia gogortu nahi du.

lan ezberdinak aurkituko ditugu. Ikuspegi poetikoak, hotzak, bortitzak, emozionalak, kontzeptualak... ikuslearen esperientzia eta sentimenak mugatik mugara ibiliko dira erakusketan aurrera joan ahala.

Euskal artistei dagokienez, biolentzia eta gatazka politikoaren inguruko zenbait lan interesgarri biltzen ditu erakusketak. Jon Mikel Eubaren *Gora* izeneko argazki triptikoak, inguruaren eraginez hizkuntzan gertatzen diren eraldaketen gainean hausnartzen du. Juan Luis Morazaren *Su-dur* izeneko lanak, berriz, pailazoaren sudur gorria, buelta emate soilarekin, soldaduaren kasko bilakatzen du, itxurazko inozentziaren atzean ezkuta litekeen arriskua azalduz. Baina beharbada, etxekoen artean,

Hostal BERTIZ Ostatua

San Juan 16, 31720 OIEREGI (NAFARROA)
Tel: 948 59 20 81
www.hostalbertiz.com
info@hostalbertiz.com

Goyaren grabatuak erakusketaren osagarri

Aipatu artista garaikideen lanen artean bistakoa denaz haratagoko lotura bat ezarri nahi izan dute antolatzaileek. Horretarako, Francisco de Goya artista handiaren *Gerraren hondamendiak* serieko 17 grabatu ekarri dituzte Gasteiza. Bortxakeriaren izaera unibertsalaz hitz egiten diguten formatu txikiko lanak ez dituzte leku nabarmenegietan ipini nahi izan, protagonismo handiegia har ez zezaten. Horma baten ertzean,

txokoren batean... horrelako lekuetan topatuko ditugu guztiak, egungo prentsan argitaratutako irudiak alboan dituztela. Zenbait kasutan harrigarria ere suertatzen da bi irudien arteko parekotasuna. Prentsako irudi gehienek Euskal Herriko gatazkarekin nolabaiteko lotura dute eta, besteak beste, ETaren ekintzak, GALen hilketak, poliziaren errepresioa, manifestazioak, kale borroka... agertzen dituzte.

Esther Ferrerren instalazioa da aipagarrienetako bat. Ameriketako "aurkikuntzaren" bosgarren mendeurrena abiapuntutzat hartzen du 1992an sortutako lanak. Hilkutxa bat topatuko du bisitariak, zortzi sokatatik zintzilik, armiarma bat bailitzan. Gaietan, Ameriketako herri indigenekin egindako sarraskiari erreferentzia egiten dion ezpata bat eta atzean, instalazioa zainduz bezala, bandera espainola. Zer pentsatua ematen duen lana da Ferrerrena, besteak beste, itxuraz gairiditua dagoen indarkeria egoera baten gaurkotasuna azpimarratzen duelako.

Asko eta oso ezberdinak dira erakusketan dauden artista eta lan interesgarriak, gehiegi, hemen denak aipatu ahal izate-

Ikuspegi poetikoak, hotzak, bortitzak, emozionalak, kontzeptualak... Ikuslearen esperientzia eta sentipenak mugatik mugara ibiliko dira erakusketan aurrera joan ahala

ko. Annika Larssonek, adibidez, poliziaren neurri gabeko bortxakeria irudikatzen du techno erritmora, *Polissi* izeneko bideo instalazioan; Rudolf Herzek Adolf Hitler eta Marcel Duchamp, XX. mendearen bilakaeran garrantzi handiko bi pertsonaia -bakoitza bere esparruan- parez pare jartzen ditu, ikusleari galdera bat helaraziz: "Eta bata bestearen lekua hartu izan balu?"; Gabriele Basilicok, gerra osteko Beiruteko argazkiak aurkezten dizkigu eta Leon Golubek, zuzenean horman zintzilikatutako margoen bidez, estatuaren bortxakeria salatzen du *Disappear you* lanaren bidez.

Bideo lanei dagokienez ere, adibide interesgarri zenbait aipa ditzakegu. Bill Violak, *Hall of Whispers* lanean, aldibereko hamar bideo proiektzio aurkezten ditu. Ahoa tapatuta, ezin hitz eginik agertzen diren pertsonen tentsioa eta egonezina eragiten diote beraien artetik dabilen bisitariari. Antoni Muntadasen *On Translation: el aplauso* lana ere azpimarragarria da. Aldibereko hiru pantailen bidez, egungo gizartearen bortxakeriaren aurrean dugun sentsibilizazioa eza salatzen du. Sarraskiak eta hondamendiak gertatzen diren bitartean, ikusleriak txaloka jarraitzen du, lasai, gustura.

Txomin Badiola, Krzysztof Wodiczko, Marina Abramovic, Antony Gormley, Mona Hatoum... bakoitzak bizi dugun "indarkeriaren aroa" delakoaren ikuspegi propioa helarazten digu. Seguru asko, bortxakeriaz inguratuta bizi garenez, baten batek nahiago izango du museora gauza "ederrak" ikustera joatea, baina sarri osasungarri ere gerta liteke ohikoaz kanpoko proposamenekin topatzea. Gauzak beste modu batez begiratzera bultzatzen gaitzakete. ■

Biolentziaren inguruko hitzaldi eta filmak

Arte garaikidea, egungo munduaren egoeraz hausnarketa egiteko aitzakia paregabea izan daiteke, eta artea eta biolentzia politikoa aurrez aurre jartzen dituen erakusketak horretarako aukera eskaintzen digu. Beraz, bortxakeria politikoa gaitzat hartuta, zenbait jardura paralelo aurkeztu dituzte Artiumen, erakusketaren osagarri gisa. Maiatza eta ekainean zehar, batetik, hitzaldi eta mahai-inguru sorta bat eta, bestetik, film emanaldi ziklo bat antolatu dituzte. *Missing, Grita Libertad, JFK, Michael Collins, Dias Contados* edo *11'09'01* dira filmetako

batzuk eta indarkeriaren gaia ikuspegi oso ezberdinetatik lantzen dute.

Hitzaldi eta mahai-inguruei dagokienez, Madrileko Carlos III Unibertsitateko irakaslea den Eduardo Gonzalez Calleja izan da arduraduna. Erakusketarekin lotuta, eta biolentziaren izaera ezberdinak aztertze asmoz, gai sorta zabala prestatu du. *Biolentzia eta politika, Genozidioak, Biolentzia eta komunikabideak...* izan dira indarkeriaren eta egungo munduaren inguruan eztabaida bultzatzeko proposatu dituen abiapuntuetako batzuk.

GALAXIEN UNIBERTSOAN

(Unibertsoaren hedapenetik, galaxia kanibaletaraino)

GALAXIEN UNIBERTSOAN (Unibertsoaren hedapenetik, galaxia kanibaletaraino)

Nola da unibertsoa eskala handian? Nondik dator unibertsoa? Zergatik hedatzen ari da? Espazioaren zentroa badago? Denborak badu hasiera? Eta bukaera? Izugarrizko galdera horiek erantzungo dizkizu liburu erakargarri honek.

Zer dira galaxia kanibalak? Eta quasar misteriotsuak, galaxia baten energia igortzen duten izarren tamainako objektu kosmikoak? Zer dira zulo beltzak?

Ezinbesteko liburua puntako pentsamendu kosmologikoaren mugetaraino bidaia egiteko eta geure burua XXI. mendean egoki kokatzeko. Gainera, euskara errezean idatzita eta argazki ederrez osaturik.

GAIK

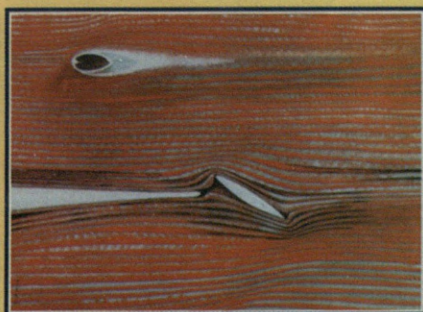
ARGITALDARIA

Jadanik salgai zure liburudendan!!!

Tel. / Faxe 943 47 13 04 • iiak@facilnet.es

ZER DA PSIKOANALISIA?

(Inkontzientea, Super-nia, Libidoa, Terapiak)

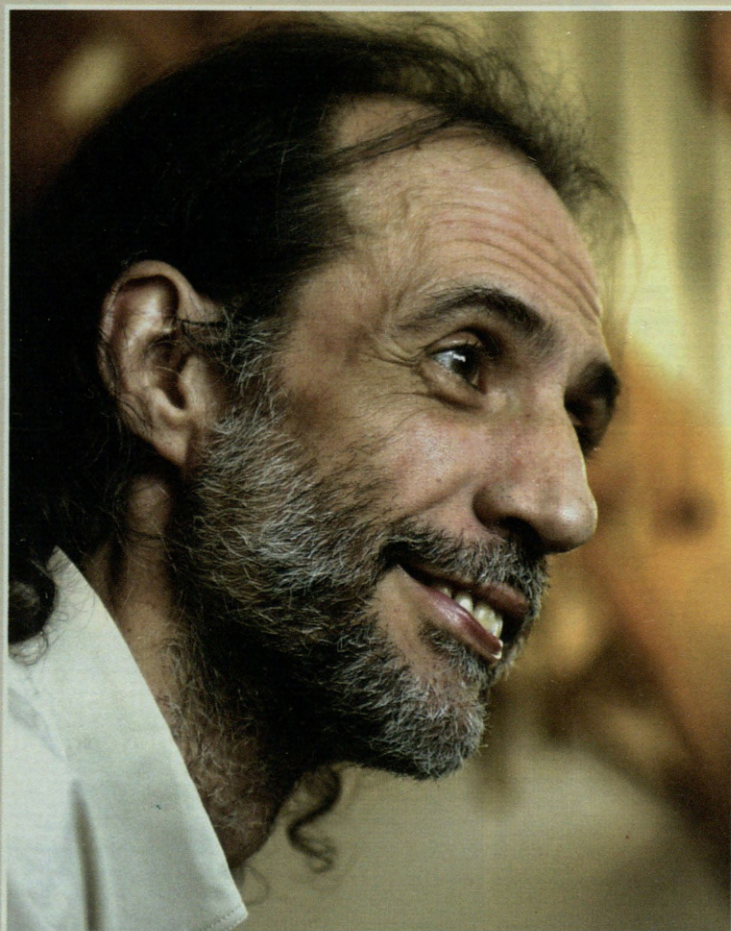

ZER DA PSIKOANALISIA? (Inkontzientea, Super-nia, Libidoa, Terapiak)

Inkontzientea existitzen al da? Non dago kokaturik? Nola da bere hizkuntza? Badaude inkontziente mota desberdinak? Psikoanalisi sortu zenetik gaur arte egindako galdera sakon horiek erantzuteko bidea dugu liburu honetan.

Inkontzientearen egituretan (Supernian, adibidez) errudun-sentimendua zibilizazioaren sorreran edota eskola-porrota eta depresioaren izkutukoak azter daitezke. Libidoan sexualitatearen ur sakonetan murgildu eta edipo-komplexuarekin edota neurosiekin topo egin. Horiek eta gehiago dira liburu honek ahalbideratzen dituen irakurketak.

Baina, liburu honek sendabide psikoanalitikoak ere arakutzen ditu. Zer da gaixo-osasuntsu izatea? Zeinek dira Freud eta Lacanen aportazioak bide horretan? Nola burutu tratamendua psikiatrikoak? ... Geure beste zati ezezagun hori ezagutzeko liburu bikaina, beraz.

Karlos Gimenezen erditzea

Euskal Herriak eman dituen kantari esanguratsuenen ondoren ikusi dugu Karlos Gimenez piano jolea. Besteak beste, Imanol, Oskorri, Xabier Lete eta Antton Valverderekin lan egin du Rosarion, Argentinan, jaiotako musikariak. Hainbeste urtetako lan profesionalak eskaintzen duen heldutasun eta aberastasunaz pianoa protagonista duen estreinako bakarlana argitaratu du Gimenezek: *12 Geltoki*.

ANTTON VALVERDEREkin hasi zen estudioko lanetan, Lizardiren olerkietan oinarritutako disko batean hain zuzen ere. Orduz geroztik, hainbat kantarirekin ikusi ahal izan dugu bai oholtza gainean eta bai diskoetako kredituetan ere. Musikari profesional gisa eman dituen urte horien guztien ostean, bere estreinako bakarlana argitaratu du Karlos Gimenez pianojoleak. *12 Geltoki* izeneko diskoan pianoa eta musikari ordiziarraren hel-

JON GURRUTXAGA
Argazkiak: Dani Blanco

dutasun eta trebezia dira protagonista. Izan ere, pianoan oinarrituriko lana baita *12 Geltoki*. Eta beraz, ez du beste instrumenturik lagun disko osoan. César Ibarretxe teknikari zuela Gimenezek Elkar estudioetan grabatu du lehen lana eta Elkar diskoetxearen Laida aspizigiluak kaleratu du.

Biziaren pasaera

Ordiziako Kimetz Emakumeen Elkartek proposaturiko kontzertu bat izan zen Gimenez bakarkako disko bat sortzeko tentatu zuen ideietako bat. "Emanaldi bat egitea proposatu zidaten eta, emakumea denez bizia ematen diguna, bizitzari buruzko zer-bait prestatzea bururatu zitzaidan", diosku ordiziarrak. Horrela, errepertorioa haurdunaldia islatuz hasia erabaki zuen Gimenezek: "Hiru seme-alaba ditut eta momentu horiek oso ederrak izan dira niretzat, hortaz, garai horiek nire lanean agertzea nahi nuen". Kontzertu hartako zenbait kantei eta gero sortutako beste hainbat konposizioi osatzen dute Gimenezen estreinako bakarlana. *12 Geltoki* lanean bizitzaren aro guztiek dute tokia, heriotzak izan ezik: "Beldurragatik agian, eta bestetik bukaera zelako eta ez nuen bukaera tristerik nahi".

Pianoa izanik grabatu beharreko instrumentu bakarra, *12 Geltoki* bi egunetan grabatu zuen. Kanta bakoitzaren bertsio bat baino gehiago grabatu zituen Gimenezek, horietatik gero "espresiboena" edota "zuzenena" hautatzeko. Musikari ordiziarraren garai ezberdinetako kantak biltzen dira bakarkako lehen lan honetan. Gimenezen esanetan, abestien %50 dira, gutxi gorabehera, diskoa grabatzeko ideia otu zitzaion momentutik gaurdaino konposatutakoak: "*La colegiala* abestia, adibidez, oso zaharra da eta beste pare batek bost bat urte izango dituzte", azaldu digu.

Akuarelak aukeratu ditu Karlos Gimenezek diskoaren diseinua osatzeko. Maria Jose Argiñanoren obra aski ongi ezagutzen du musikari ordiziarrak, izan ere, diskoaren barnealdean ez ezik etxean ere bere hainbat margo baititu. Hasieran diskoaren azalean ere akuarela bat sartzea pentsatu bazuen ere, argazkiaren indarra erabiltzea hautatu zuen gero. Diskoaren liburuxkan, berriaz, kolorea da nagusi. Kanta bakoitzeko akuarela bana

eta entzulea abestiaren baitan sartzeko zenbait hitz paratu ditu.

Musika eta olerkia

12 *Geltoki* argitaratu duenez geroztik zenbait kontzertu eskaini badiu ere, Gimenez oraindik ez da buru-belarri murgildu zuzenekoetan diskoa promozionatzen. Bere emanaldietan piano konposizioak eta olerkia uztartuko ditu. Horrela, abestitik abestira musikari ordiziarrek berak Lizardiren zein bere olerki propioak errexitatuko ditu. "Olerkiekin jendea giroan sartzen dut, izan ere, ondo aukuratutako hitz gutxiarekin jendearen arreta pizten da eta musika zuzenago iristen da. Nik orain arte ez dut inoiz hitz egin taula gainean eta hitzak indar handia duela konturatu naiz", diosku Gimenezek.

Eta ez da harritzekoa pianojole gipuzkoarrek hitza kontuan hartzea. Izan ere, diskoko kanten tituluen artean bi olerkari aurki ditzake-

Musikari poli-instrumentista

Gerra ostean beraien jaioterritik, Valentziatik, Argentinara joan ziren Gimenezen gurasoak. Bertan sortu zen txikitatik Ordizian bizi den pianojolea, Rosario hirian hain zuzen ere. Mutiltxo zela heldu zen Euskal Herriara, Bilbora lehenik eta Ordiziara gero, aitzak CAFen lana aurkitu zuenean. Euskara heldu aroan ikasi zuen, seme-alabak izan zituenean. "Lazkaon, beneditarrek in ikasi nuenean, euskara ikasgai moduan genuen, frantseza bezala. Baina ez nuen ikasi hitz egiteko adina. Hitz egiten seme-alabekin ikasi nuen. Horrez gain, Iparraldeko musikariekin lan egin dudanean ere asko ikasi dut", diosku. Oso gazte murgildu zen Gimenez musika munduan. Bestalde, ez zen pianoa izan esku artean izan zuen lehen instrumentua. "Anaiek talde bat osatu zuten eta beraien lagun batek jotzen zuen bateria. Ni haserretu egin nintzen taldean tokirik ez nuelako. Beraz, bateria jotzen irakatsi zidaten eta horrela hasi nintzen. Bederatzi bat urte nituen", gogoratzen du. Bestalde, Gimenezek ez zuen nahikoa erritmoarekin eta kantak egiteko instrumentu polifoniko bat behar zuenez, gitarra ikasten hasi zen. Gero etxean saxo bat agertu eta hari ere soinua atera zion, piano bat heldu zen arte. Amak gaztetan ikasitako musika instrumentua zen pianoa, hortaz, ama izan zuen ondoan teklekin eduki zuen lehen hartu-emanen. Irakasle ikasketek ekin zion gero, baina ikasketekin gustura ez eta etxean hura utzi eta musika ikasketek baimena eskatu zuen. Horrela, Valentziako familiarengana joan eta bertako kontserbatorioan egin zituen musika ikasketak.

Harrez geroztik Euskal Herriak eman dituen kantari onentsuenekin aritu da lanean: Imanol, Xabier Lete, Pier Paul Berzaitz, Oskorri, Erramun Martikorena, Antton Valverde, Julian Lekuona, Jose Antonio Labordeta, Jean Mixel Bedaxagar...

gu: Lizardi eta Rilke. Antton Valverderek lanean izan zen garaian ezagutu zuen Gimenezek Lizardiren obra: "Hasieran ez nuen ezer ulertzen, baina gero hiztegiaren eta Anttonen laguntzarekin berak sortzen zituen esamolde, hitz eta sintaxi berezietz ohartzen hasi nintzen. Batez ere euskararentzat poesian oso pertsona aberatsa zela iruditu zitzaidan". Rilke, berriz, Xabier Letek olerkari austriarraren liburu bat euskarara itzuli zuenean ezagutu zuen.

Karlos Gimenezek batez ere udazkenean aurkeztuko du zuzenean 12 *Geltoki* izeneko bere lehen bakarlana. Horrez gain, taula gainean Luis Camino perkusionistaren *Ahya Yala* proiektuan ere ikus ahal izango dugu. ■

BUNGALOWAK ALOKAIRUAN

**Aritzaleku
kanpina**

San Pedro z/g. 31291 LERATE (Nafarroa)

Tfnoa./Faxe: 948 39 50 64
e-posta: aritzale@net-way.net
www.aritzaleku.com

Allozko urtegiaren hainbat jarduera egin ahal izanzen dituzu, esaterako, bela. Horretan ikasi edo aritu nahi baduzu, Nafarroako Bela Eskolaren zerbitzuak izanzen dituzu.

Ezpalak

KATIXA GARATE

Oteizaren frontoiak eraikiko dituzte

PILOTAK dituen modalitate guztiak praktikatu ahal izateko, Oteizaren lanetan oinarritutako diseinua duten sei frontoi eraikitzeko asmoa agertu du Azkoitiko Udalak. Aurrerago, frontoi ireki bat, interpretazio zentro bat eta museo bat egingo dituzte. Azken lana trinketea eraikitzea izango da. Guztira 12.000 metro koadroko lur eremua beteko dute eraikin berriek. Oteizak —bere aita azkoitiarra zen— Azkoitiarekin zuen harremana eta herrian sortu den pilotari kopurua izan dira Udala proiektu hori egitera bultzatu dutenak. Antton Mendizabal eskultoreak egindako diseinuak izan arren, proiektuaren garapenean Oteizak parte hartu zuen hil aurretik.

Fondos musicales históricos de Navarra. Siglos XII-XVI liburuak osatu du NUPeko Concepción Peña musika katedradunak.

Nafar kantuen altxorra

NAFARROAKO Unibertsitate Publikoko musika katedraduna den Concepción Peña XII. mendetik XV.era bitarteko kanten eskuizkribuak aurkitu ditu Nafarroa osoko artxibategiak aztertu ondo-

Jean Louis Davantek honela zioen Garate: «(Hegoaldean) unibertsitateko unibertsitateontzat idazten dutela iruditzen zait: olerki hermetikoa, oso modernoa eta hori guztia. Guk edonorentzat idazten dugu, hori da Iparraldeko tradizioa».

Xabier Erkizia musikariak zera adierazi zuen Berrian: «Gaur inoiz baino gehiago, musikariok berebiziko erantzukizuna dugula iruditzen zait, gurea baita azken erabakia, norberaren lana modu zuzenean erakusteko eta, zergatik ez, saltzeko ardura, baita hura defendatzeko lana ere. Tartekari

gehienek, sortzez, ez baitute saltzen duten horretan sinesten, salmentan berean baizik».

Hasier Etxeberriaren hitzok jasozituen Berriak: «Geure kultura erabat garatzeko moduko gizarte-rik ez daukagu gaur».

Aurora Beltranek Elkarrin: «Ez da inoiz banda bat nabarmentzen gizon bat buru duelako».

Alfonso Sastrek esanak Arteen: «Euskal antzerkia deitutakoa ez zen —eta ez da—, salbuespenak salbuespen, antzerki espainiarren kimua besterik».

Javi Pezek Javi P3z Orquesta osatu du eta *Sports* diskoa kaleratu du Hitop diskoetxearekin. Jon Lonbera, Jimmi Bidaurreta, Mikel Abrego, Luis Camino eta Igor Ruiz dira orkestrako kide batzuk.

Jose Mari Velez de Mendizabalek idatzitako *Eskuak elkarri* antzezlanaren estreinatu zen ekainaren 12an. Ehundik gora arrasatear izan ziren Amaia antzokiko oholtza gainean: musikariak, antzezleak, dantzariak...

Ben Kahn eta Tim Kahnek euskal artzaien AEBetan egindako bizimoduari buruzko dokumentala filmatu dute: *The Last Link* (Azken katea).

Ana Martinez de Agilar donostiarrak Reina Sofia museoko zuzendari izendatu dute. Aurretik, Segoviako Esteban Vicente museoan eta Padro Museoan lan egina da.

Andu Lertxundik *Konpainia noblean* narrazio liburua kaleratu du Alderdania argitaletxearen eskutik. Ipuin, abesti, bertso, esaunda eta kondaira tradizioan oinarritutako 93 istorio atondu ditu.

Euskal liburutegi digitala osatzen

Euskal Liburutegi Digitalaren Ataria (www.euskadi.net/LiburutegiDigitala) zabaldu dute Eusko Jaurkitzaileak eta Antso Jakituna Fundazioak. Bi erakundeek arteko akordioak euskal ondare bibliografikoa herriarren esku jartzea du xede. 3.000 izenburu eta 800.000 irudi biltzen dituen funts digitala Internet bidez kontsulta daiteke eta liburu eta orriak ikusi, handitu, txikitu, gorde eta inprimatzeko aukera eskaintzen du. 2.800 liburu daude digitalizatuta eta horietatik 1.800 euskarazkoak dira. XV. mendetik 1934 urtera bitartean argitaratutako liburuak dira, Espainiako Jabego Intelektualaren Legeak ez baitu baimentzen azken 70 urteetan argitaratutako liburuak Interneten paratzea. Antso Jakituna Fundazioak guztira 12.000 izenburu eta 4,5 milioi irudi dauzka digitalizatuta eta baliteke ondare horren zati bat Euskal Liburutegi Digitalaren Atarian barneratzea etorkizunean. Jaurkitzailek ondare digitala babesten duten beste erakundeei proposamena zabaltzeko asmoa agertu du. Bada aurrerapauso bat

ren. Egile ezezaguna duten 273 orri solte eta bederatzi kodex bildu ditu Peñak eta guztietan musika erlijiosoa agertzen da. Akitaniako eta Normandiako notazioak dituzte agiri horiek, beraz, entzun ahal izateko, haiek transkribatzea izango da lehenengo lana. Tartean, Orreagako eta Iruñeko Katedraleko ebanjelio liburuak, Iratxe Monasterioko otoitz orduen liburuak, Fiteroko sakramentarioak eta San Saturninoko oharra topatu daitezke, besteak beste. Musika katedradunak egindako lana Nafarroako Unibertsitate Publikoak argitaratu du, *Fondos musicales históricos de Navarra. Siglos XII-XVI* izenburupean.

Geure arbasoen janzkera ezagutzeko

EUSKALDUNEK XVI. eta XIX. mendeen artean erabiltzen zituzten jantziak irudikatzen dituzten grabatuak bildu ditu Bilboko Euskal Museoak Baionako Euskal Museoaren laguntzarekin *Jantziak papelean. Euskal Jantzien Grabatuak XVI-XIX mendeak* erakusketan. Museoan ikus daitezkeen marrazkiak bi taldetan daude antolatuta. Lehenengoan, *Jantzien liburuak* deiturikoan, 79 grabatu ikus daitezke gizon eta emakumeen irudiekin. Bigarrenetan, aldiz, garai hartako euskaldunen bizimodua ere irudikatzen duten 39 grabatu ikus daitezke.

Akordeoiaren Kongresua Zarautzen

HOGITA HAMAR URTE bete ditu aurtien Hauspoz Euskal Herriko Akordeoi elkarteak eta horixe ospatzeko I. Nazioarteko Akordeoi Kongresua egingo du, ekainaren 29atik uztailaren 3ra, Zarautzen, urtero herri horretan egiten den kultura astearen baitan. Mintegiak, hitzaldiak, kontzertuak eta akordeoi marka komertzialen eta argitaletxeen azoka prestatu dituzte okasiorako. Francisco Escuderoren obraren gaineko hausnarketak eta akordeoiaren eta herri musikaren arteko harremanei buruzko solasaldiak ez dira faltako.

XX. mendeko artisten

begiradak.

Hogei herrialdeetako 18 argazkilari ezagunek (Michel Brabo, Gisele Freud, John Craven, Lucien Clerge...) XX.

mendeko hainbat artista esanguratsuri (Pablo Neruda, James Joyce, Rudolf Nureiev, Simone de Beauvoir, Pau Casals...) egindako 68 argazki paratu ditu, Bilbon, *Ispiluaren bi aldeetan* erakusketan BBK Fundazioak.

Argazkietako artisten koreografiak, poemak, margoak... oso ezagunak diren arren, artista beraien begiradak ez dira horrenbeste ezagutzen eta haiei egin diete leku Bilboko Kale Nagusiko erakusgelan.

Nazioarteko Antzerki I.

Topaketak.

Antzerkiak eta bestelako arteek sustapen eta ikerketa eremuak behar dituztela ohartuta, Nazioarteko Topaketak egingo ditu Antzerkiola Imaginarioak, irailaren 3tik 16ra, Urduñan. Norberaren sormen lanean aurrera egiteko, beharrezkoa da beste herrialdeetako antzerki tradizioak ezagutzea eta, hala, tailerrak eta mintegiak antolatzea. Indiako

Kalamandalan Haridasanek Kathakali dantza-antzerki tailerra eskainiko du, Italiako Roberto Romeik antzerki biomekanikari buruzkoa eta Antzerkiolako kide Aitor Agirianok musika esperimentazioaren gainekoa. Lluís Masgrau katalanak, gidatuko duen mintegian, antzerki antropologia izango du hizpide eta *Laborategia eta Labirintoa* du izenburu Ander Lipusek eskainiko duenak.

Argitalpenak

PILAR IPARRAGIRRE

Ez naiz pegata hutsa!

Batzuen artean

ZEZENGORRI
62 orrialde
7 euro

Gladys Del Estal Ferreño gogoan

Hogeita bost urte igaro dira jada Gladys Del Estal Ferreño ekologistazte, Energia Nuklearraren Aurkako Nazioarteko Eguna ospatzen ari zenean Tuteran, guardia zibil batek tiroz hil zuenetik, 1979ko ekainaren 3an. Urteurrena dela-eta plazaratu du Gladys Gogoan Taldeak *Xirika* kazetaren laguntzaz *Ez naiz pegata hutsa! Gladys eguzkiarekin maitemindu zenekoa*, Iñaki Martiarena "Mattin"en marrazkiak eta Sabino Ormazabal Elolaren testua daraman liburuxka. Hogeita hiru urterekin hil zuten Gladys del Estalen bizitza eta mundu hobeago baten alde egin zituen eginahalak gogoratzear

tezat batera, Euskal Herriko 70eko hamarkadatik aurrerako mugimendu antinuklearraren eta ekologistaren nondik norakoak jasotzen dira bertan. **I**

Hamabi urtetik aurrerakoentzat

Antso Gartzesen biografia kontatzen du Toti Martinez de Lezeak irakurle gazteei zuzendutako lan honetan. 1004ko neguan ekiten dio bere zereginari, Antso Nagusia, baskoien errege handia izatera iritsiko zena, errege izendatu zuten unean. Hamabi urte baino ez zituen orduan gazteak, denborarekin Iruñea, Aragoi, Gaztela, Sobrarbe eta Ribagortza eta Gaskoniako errege izango zenak. Oso garai nahaspilatsua bizi behar izan zuen, baina poliki-poliki bere erresuma zabalean bakea ezartzea lortu zuen. Hil zenean, ordea, erresuma hura bere semeen artean banatu zen, berak agindu bezala, eta Naiarako Gartzia Nafarroa, Araba, Bizkaia, Gipuzkoa eta Errioxa jaso zituen; Fernando Handiak, Gaztela; Gonzalok, Sobrarbe eta Ribagortza, eta Ramirok Aragoako konderria. **I**

Antso Nagusia, baskoien errege handia

Toti Martinez de Leza

TXALAPARTA
64 orrialde
10 euro

Harribeltzeta nire gogoan

Joseba Aurkenerena

GERO
158 orrialde
11 euro

Harribeltzetaren gaineko trilogiaren azkena

Joseba Aurkenerenak *Harribeltzeta nire gogoan* liburuaren hitzaurrean azaltzen duenez, hauxe da Harribeltzeta herrian eta bere biztanleei gertatutakoen edo gerta zekizkiekeen gainean idatzi duen trilogiaren azken emaitza. *Harribeltzetako ipuinak* eman zion hasiera, *Makurmendiren magalean* plazaratu zuen gero, eta oraingo honekin amaitzen da trilogia. Hogei ipuin bildu ditu denera, benetako lekuak, pertsonaia historikoak eta gertaerak egiazkoak ez diren beste batzuekin nahastuz. Eta bertan aurki daitezke atzoko tribu zaharrak, gerlariak, arrantzaleak, piratak, kortsarioak eta aztiak, egungo ikasleak, maisuak, tabernariak edo zapatariak, eta biharko soldaduak, bidaiariak eta zientzialariak. **I**

Boletinaren azken zenbakia

Euskalerriaren Adiskideen Elkarteak kaleratzen duen aldizkari honen azken zenbakian, honoko lan hauek aurki daitezke, besteak beste: Euskalerriaren Adiskideen Elkarteak egindako iazko memoria; Maria Pura Gutierrezek On Diego Lopez Zuria, aurreneko De Haro, Bizkaiko hirugarren jauntxo izandakoaren gainean idatzitako gogoeta; Antxon Agirre Sorondok Gipuzkoako sinesmen eta sineskerien gainean osatutako lanaren bigarren zatia; Ramiro Larrañagak Gipuzkoako Euscalduna arma fabrikaren garrantziari buruz egindako azalpena; eta Jose Manuel Etxaniz Makazagak 1921ean Galiziako Misio Biologikoa sortu eta geroztik zuzendu zuen Cruz Gallastegui Unamuno albaitari eta injeneru agronomo bergararraren inguruan osatutako idazlana. **I**

Boletín LX 1 2004

Batzuen artean

EUSKALERRIAREN
ADISKIDEEN ELKARTEA
349 orrialde
12 euro

Etxeko txikienentzat ipuin aproposa

Marrakzi oso handiak eta kontakizuna bertsoan eskaintzen duen album itxurako honen mamia etxeko txikienentzat da aproposa. Bertan, mutikotxo bat bere amonaren etxera doa, han egin behar duelako lo. Ez doa bakarrik, bere hartz txikiak laguntzen du. Mutikoa oso pozik doa amonaren etxera, baina hartz txikia erabat izuturik dago, etxe ezezagun hura oso arriskutsua iruditzen zaiolako, eta mamuak ikusten hasten da. Hartzaren ezinegona antze-manik, mutikoak ere ezin du lorik hartu, eta hartz txikia lasaitzeko asmoarekin sukaldara eramaten du, baso bat ur edan dezan. Sukaldean amona dago, ordea, eta bere ohera eramaten ditu biak.

Geroztik inork ez du han beldurrik izango. **I**

Amonaren
etxera noa

Bette Westera,
Suzanne Diederer

IBAIZABAL
18 orrialde

Euskal Herria, atzoko eta gaurko ibilbideetan barna

Sua edizioak argitaratzen duen *Euskal Herria* aldizkariaren azkenengo zenbakian, Euskal Herria 1004. urtean nolakoa izan zitekeen islatzen ahalegindu dira, Juan Luis Landa eta Iñaki Garcia Caminoren artean osatutako *Antso III.a euskaldunon jauna* lanean. Baina bidaiak maitatzen dituztenez, gaur egungo basanaturan hezegune ikusgarriak bisitatzeko aukera eskaintzen dute, baita Iruñea hirian barna ezohiko gida bat ere. Halaber, euskal txirrindularitzaren egun handiak ekarri dituzte gogora. **I**

Euskal Herria
Batzuen artean

SUA
130 orrialde
5 euro

MARGARET BULLEN

“Alardeak gizarte ordena garaikidea errepikatzen du”

Emakumezkoak festa batean parte hartu nahi izateak zergatik ekarri ditu halako istiluak?

Alardeak gizarte ordena garaikidea errepikatzen du, besteak beste, indarrean dauden hierarkiak islatuz eta bakoitzari bere erantzunkizuna, agintea eta boterea emanaz festan bezala eguneroko bizimoduan. Emakumezkoek soldaduen lerroetan parte hartzeari uko egitearena botere horren defentsa gisa uler daiteke, menperatze eta menpekotasun erlazioa mantentzeko estrategia bezala. Gatazka hau Irunen eta Hondarribian gertatzearen arrazoa?

Ez da kasualitatez izan, baina argi utzi behar da beste leku askotan ere gertatu izan direla eta gertzen direla horrelakoak, bai Euskal Herrian, bai Europan, bai mundu mailan.

Arazoak ba al du konponbiderik?

Galdera horren erantzuna oraindik aurkitzeke dago. Gatazkan parte hartzen dutenen eta politikarien eskuetan dago, eta guztien arteko elkarriketan, negoziazioan eta adiskidetze egintzan. Lan honi ez genion ekin arazoari konponbidea aurkitzeko asmoarekin, arazoaren zergatiak azaldu nahi genituelako baizik. Gure inguruan gertatzen ari zena hobeto ulertzeko ahalegina izan da gurea, eta gatazka eta aldaketa egoerak aztertzeko antropologia eta soziologia erabili ditugu. Arazoaren ikusker ahalik eta zabalena eskaini nahi genuen, eta hori bai, beharbada gure ikerketa honen emaitzak lagun dezakete konponbidea aurkitzen. Garbi dago berdintasunaren errebindikazioa gutxiesteko tradizioaren erabileraren aurrean gaudela.

egileari galdezka

Emakumezkoak eta Alardeetan gertatutakoa

Margaret Bullen eta José Antonio Egidoren artean egindako azterketa honen izenburua

Tristes espectáculos: las mujeres y los Alardes de Irun y Hondarribia da eta soziologia zein antropologia ezaugarriak ditu. Irun eta Hondarribiako zenbait emakumek beren herrietako jaietako Alardeetan parte hartzeko erabakia hartu zutenean, 1996an, gatazka sortu zen parte hartze hori ukatu zietenekin. Hori ikusirik ekin zioten Margaret Bullen eta José Antonio Egidok bere azterketari. Gatazka horren arrazoiak jakin nahi zituzten, eta horretarako elkarriketa sakonak izan zituzten parte hartzearen alde zeudenekin eta horren aurka agertzen zirenekin. Arazoari konponbidea jarrera haien zergatia jakin beharra zegoen, eta ea zergatik zen hain garrantzitsua emaku-

Tristes
espectáculos
Margaret Bullen,
J. Antonio Egidio

EHU
270 orrialde
14,60 euro

meak Alardeetan parte hartzearena ere. Hiru atal nagusitan banatu dute azterketa. Aurrenekoan, testuinguruaren ezaugarriak eta beste lekuetan gertatutako gatazkekin daukaten antza aztertzen da, gatazkaren kronika eskaintzeaz batera. Bigarrenenean, gatazkaren azalpen osoa ematen da, eta hirugarrenean, gatazka horren arrazoi sako- nak ageri dira. **■**

Denbora-pasak

LUMA

Hitz gezidunak

	Ipar., ausarta	Arraunean egiteko	Katuaren umeak	Udako bisitari	Irudi ortodoxoak
	Estualdi	Kontso. bikoitza	Joan den urtean	51	
	Pl., heda- bide mota				
	Su eman, piztu				
GURE JOKOA	Indioa	Barazki mota		Har ezak!	
Jasan	Diruzko zigorrak	Kontso- nantea		Bokala	
			Bibliako pertsonaia		
			Bokala		
Uso ar		Nauka		1. eta 4. bokalak	
VIII. hilabetea		Nafarroako herria		Ipar., izua	
			Miresmena		
			Bromoa		
Momen- tuak			Zerga ezaguna		Potasioa
Asiako estatuak			Jainko egiptoarra		Naizen hau
		Uretako bizidun			Oxigenoa
		Bokala			
Ukitzea			Itsas hegazti		

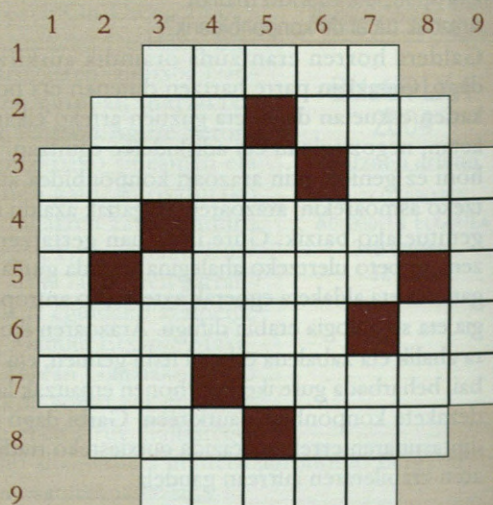
Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

1.- Txekiar errepublikako hiriburua. 2.- Diosal hitza. Arras, arrunt, txit. 3.- Kitto! ...-tak, erlojuaren hotsa. 4.- Nori atzizkia. Animalia adarduna. 5.- Lehenengo bokala. Saila. Potasioaren ikur kimikoa. 6.- Arizkungo auzoa, Baztanen. Lehenengo eta laugarren bokalak. 7.- Edo. Udaletxea. 8.- Nahastura trinko. Haur. 9.- Iparraldean, ordua.

GOITIK BEHERA

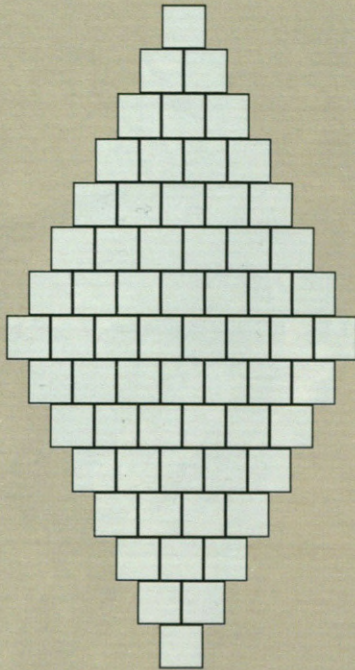
1.- Euskal Herriko lurraldea. 2.- Una, neka. Ale landare. 3.- Emakume izena. Udazkeneko azken hilabete. 4.- Automata. Erbioaren ikur kimikoa. 5.- Bokala. Heldu. Bokala. 6.- Errepikatuz, nahi. Bozeramaile. 7.- Denbora. Sortu zintuena. 8.- Zangoaren atal. Bihi, garau. 9.- Giltza.

Piramide bikoitza

Goiti eta beheiti letra bat gutxiago edo gehiago du asmatu beharreko hitzak.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15

1. Lehenengo bokala.
2. Ez eme.
3. Jardun.
4. AEBek inbaditutako estatu asiarra.
5. Gaixoak.
6. Euriaz babesteko tresna, euritako.
7. Aterbeak.
8. Hobendun.
9. Jarduera fisiko nahiz intelektuala.
10. Neol., infusioa, kafea.
11. Ulisesen uhartea.
12. Nasa, moila.
13. Ikas eta Ari.
14. Modua adierazteko atzizkia.
15. Iodoaren ikur kimikoa.

Kike Amonarritzen umorea

Bihotzekoen benetako arrazoia

Hainbat artikulu zientifikoren emaitzak irakurrita, ondorio hauetara iritsi gara:

- Japonian oso koipe gutxi kontsumitzen da eta bihotzekoen indizea Britainia Handiko eta AEBetako baino txikiagoa da.
 - Frantzia koipe dezente kontsumitu arren, bihotzekoen indizea Britainia Handiko eta AEBetako baino txikiagoa da.
 - Indian ez dute apenas ardorik edaten eta bihotzekoen indizea Britainia Handiko eta AEBetako baino txikiagoa da.
 - Euskal Herrian nahikoa edaten da eta bihotzekoen indizea Britainia Handiko eta AEBetako baino txikiagoa da.
 - Herri arabiarretan gutxiago egiten da larrutan, bihotzekoak Britainia Handiko eta AEBetan baino gutxiago direlarik.
 - Brasilen maizago aritzen dira sexu jarduean baina bihotzekoen indizea Britainia Handiko eta AEBetako baino txikiagoa da.
- ALEGIA: Bihotzekoen beldur bazarete, lasai. Edan, jan eta egin larrutan nahi adina. Benetako arriskua, ingelesez hitz egitea da!

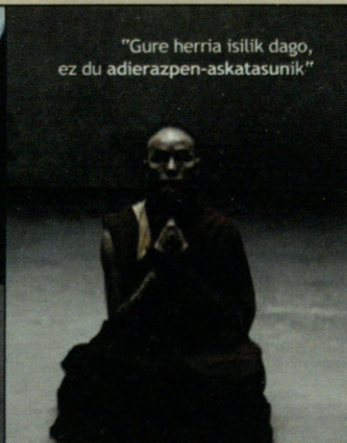
Soluzioak

Piramide Bikoitza
1. A. 2. Az. 3. Ari. 4. Ind. 5. Erak. 6. Aterki. 7. Aterki. 8. Aterki. 9. Bektari. 10. Aterki. 11. Aterki. 12. Kala. 13. IKA. 14. KI. 15. I.
Hitz gurutzatuak
Ezker eskutik: 1. Praga. 2. Ato. 3. Akabo. 4. Tila. 5. Ato. 6. Ato. 7. Ato. 8. Ato. 9. Ato. 10. Ato. 11. Ato. 12. Ato. 13. Ato. 14. Ato. 15. Ato.
Ore. Ume. 9. Orena.
Bozate. Ato. 7. Ato. 8. Ato. 9. Ato. 10. Ato. 11. Ato. 12. Ato. 13. Ato. 14. Ato. 15. Ato.
Ato. 1. Ato. 2. Ato. 3. Ato. 4. Ato. 5. Ato. 6. Ato. 7. Ato. 8. Ato. 9. Ato. 10. Ato. 11. Ato. 12. Ato. 13. Ato. 14. Ato. 15. Ato.
Ato. 1. Ato. 2. Ato. 3. Ato. 4. Ato. 5. Ato. 6. Ato. 7. Ato. 8. Ato. 9. Ato. 10. Ato. 11. Ato. 12. Ato. 13. Ato. 14. Ato. 15. Ato.

O	I	A	K	A	E	R	I	K	U	K	O
I	R	A	K	A	R	A	I	N	I	R	A
K	E	Z	B	E	A	K	U	N	E	A	K
A	B	U	Z	T	U	A	M	I	R	A	A
U	S	A	R	N	A	U	A	O	A	O	A
P	A	I	R	A	T	U	K	A	I	N	I
L	I	N	A	Z	A	O	T	O	I	K	A
L	A	R	R	I	A	L	D	I	I	A	K
U	K	A	Z	A	O	I	K	A	I	N	I

"Gure bizimodua askoz ere zailagoa da berdintasun eskubiderik gabe"

"Gure herria isilik dago, ez du adierazpen-askatasunik"

Errespetatu ditzagun pertsona eta herri guztien eskubideak, eta erabil dezagun

geure hizkuntzan bizitzeko eskubidea

Bizkaiko Foru Aldundia
Diputación Foral de Bizkaia

gure artean euskaraz

Goiuriren emaria

Ihesi

Euskal Herria ezagutuz

TESTUA: AINHOA OIARTZABAL
ARGAZKIAK: ARSUAGA

Urkabustaizko bailaran, Goiuri auzoa dago 622 metroko altueran eta 52 biztanlerekin. Sona, Altube ibaiaren jaiotza parean, Oiardo errekek hartzen duen abiaduratik datorkio. Oiardoko urek landutako kare-harriak ia 100 metroko ur-jauzia eskaintzen digu. Gorbeia parke naturaleko parajeetako bat da. Gibijo mendizerraren hegalean eta Orduñako haitzen babesean, larre zabalak erakusten ditu. Bertan bazkatutako ardien esneaz sortutako ardi gazta zaporetsua ahaztezina da. Belardi, pagadi, harizti, erkamezti... liluragarriak dituen, eta Euskal Herrian noizik eta behin agertzen den otsoaren lekuko bakarretakoa da. Artaldeak zaintzen, badaezpada, artzakur galantak, zintzo, fidel eta zailduak dituzte beti erne.

Gasteiztik N-622 hartuko dugu. Ondoren, Izarratik Orduñarako bidean desbideratuko gara (A-2521 errepidea). 5 km ondoren, Goiurira iritsiko gara. Eskuinetara joko dugu, Santiago ermitaraino zuzenean. Bertatik abiatuko gara.

Madril eta Bilbo lotzen dituen trenbidea izango dugu bidelagun. Pistan metro gutxi batzuk egin ondoren, eskuinetara ate birakari bat ikusiko dugu. Trenbidea zeharkatzeko pasabidea da. Bi aldeetara ondo begiratu eta aurrera. Izan ere, berehala ohartuko gara trenaren etengabeko joan etorriaz.

Bat-batean, mirari bat bailitzan, izugarritzko ur emariarekin egingo dugu topo. Baina kontuz, alboan

Erkametza haritzaren familiakoa da. Sutarako eta ikazkintzan erabili izan da. Lanbide hauek gutxitzearekin batera, erkameztiak birsortzen ari dira Euskal Herrian.

amildegia du, eta ur-jauziaren ondoran, hildako baten oroimenez jarritako gurutzeta. Ez da tontakeriak egiteko lekua. Oso ederra baina argi ibiltzekoa da. Euria edo elurra eginez

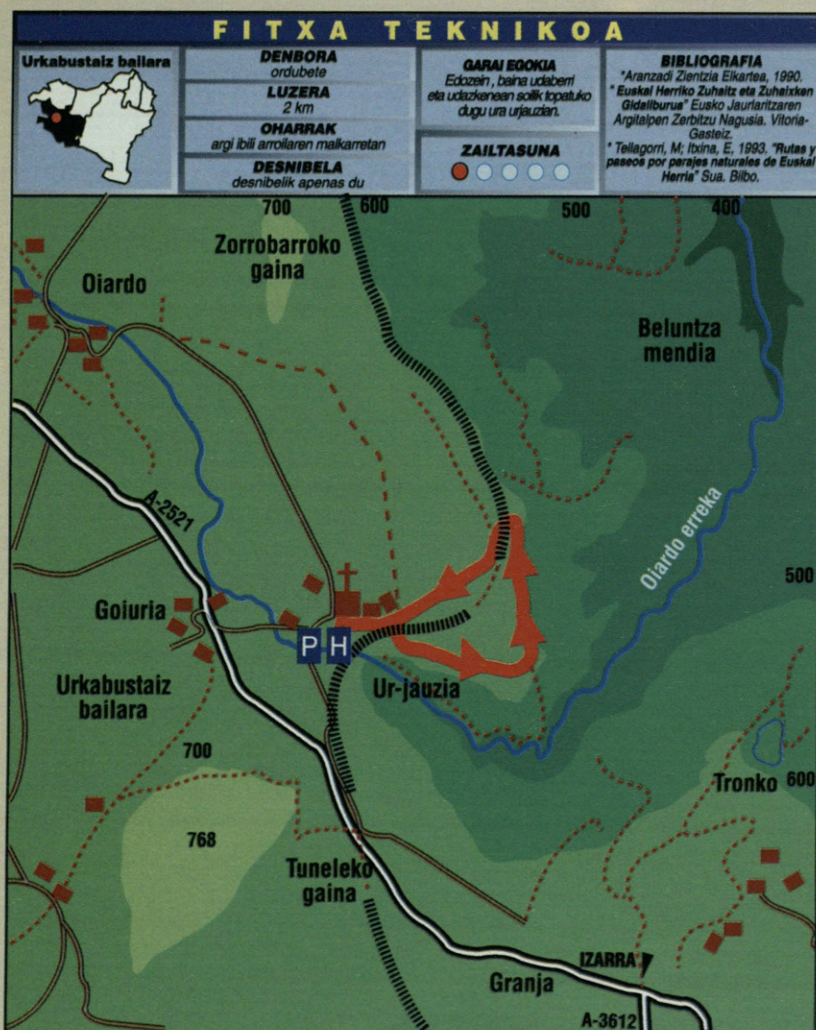
gero, hobe txangoa beste egun batearako uztea. Irrist egiteak ondorio latzak ekar ditzake. Arroilaren bazter batetik jarraituko dugu. Ardiak atera ez daitezen hesitua dagoenez, ataka

bat igaro beharko dugu lehenik. Hasieran bidea nahiko estua da. Alde batera ardiak ari dira bazkatzen, eta ezin dugu askorik inguratu, azkar erantzuten baitute artzainek beren lehoi orroarekin. Eta beste aldera, malkarra dago. Bide bazterrean, San Jose loreak Udaberriaren hasiera aldarrikatzen digute.

Zertxobait urrutiratuz, errazago ikusten da ur-jauzia bere osotasunean. Udara parterako agortu egiten da, ez da hain ikusgarria. Gai-naldean, Renfe-ko zubia dugu bistan. Horrek bertan jarraitzen du, urtaroa joan urtaroa etorri. Arroila-ren beste aldean, behatoki bat ikus dezakegu. Behatokia joateko, Goiurira iritsi baino lehen, eskuinetara hartu behar dugu. Errepidean seinalatua dago.

Jadanik, erkameztian gaude. Erkametza, haritzaren familiakoa, hostoaren tamaina eta itxurarengatik bereiziko dugu. Haritz arruntarenak baino hosto txikiagoak dira eta ertzak zerratuak dituzte, lobulatuak baino gehiago. Sutarako eta ikazkintzan erabili izan dira. Lanbide hauek gutxitzearekin batera, erkameztiak birsortzen ari dira Euskal Herrian.

Mendi hegalean, hala nola, haritzak daude erdi zintzilik. Berehala, eskuinetara beherantz doan bide zidorra ikusiko dugu. Bide honek arroilaren beheko alderaino jaisten gaitu. Ez dago sobran errepikatzea,

lurra bustita badago, ez dela komeni jaistea. Egun eguzkitsua bada, arroila barru barrutik ikusteko aukera paregabea izango dugu. Beheranzko bidea aukeratuz gero, bidexka laster bukatzen da. Handik aurrera, zuzen jo beheraino. Bidean, non nahi topatuko ditugu ardi hondakinak, ile eta hezur usaintsuak.

Behin behean egonik, ubidea jarraitzea besterik ez dugu. Landaretza izugarria da bertan. Astigarrrak hosto estreinatu berriekin, sahatsak, zumarrrak, haltzak eta urritzak. Ur zale amorratuak diren espezieak, denak. Ibai bazterreko landaretza mesedegarri da errekaiko ekosistemarentzat. Itzala eskaintzen diete bertako bizidunei, eguzkitik babesteko. Uretan, berriz, azeri buztanak aurkitu ditugu. Batzuk irekiak, besteak itxiak, dinosauroen garaiko iratzeak ditugu. Landaretza hau guztia saihestuz, errekan barrena aurrera jo behar da, ur jauziaren beheko mailara iritsi nahi bada. Ez da bide

Atsedetik hartzen ez duten artzainak

Mastina edo artzakurra, otsoetik eratorria eta otsoa gutxitzearekin batera desagertua.

Teoria batek dioenez, etxekotu eta otzandutako otsoaren ondorengotik etor liteke mastina edo artzakurra. Bere lehen erreferentzia Plinio-k egin zuen, IX. mendeko "Naturalis Historia" bere liburuan. Bertan kontatzen du nola egin zioten artzakurrek olagarro erraldoi bati aurre.

Erdi Aroan, transhumantziak zuen garrantzia ekonomikoa zela eta Gaztela, Leon eta Extremadurako ganaduzaleek "Mesta" izeneko elkarteak sortu zuten. Alde batera eta bestera artaldeak mugitzeko orduan, artzakurrez baliatzen ziren ganadua basapiztietatik babesteko. Oso lagun preziatuak ziren. Elkarrekin baimenduta, zakur bakoitzak artzain bati zegokion janari kopuru berbera jasotzen zuen eta inork zakurrari kalterik eginez gero, zigortu egingo zuten. XIX. mendean, elkarteak deuseztatu egin zen. Ganadua errepide eta trenbideetan zehar garraiatzen hasi ziren eta otsoa gutxitzearekin, artzakurrak ere beheranzko bidea hartu zuen. Araban, 1955. urtean hil zuten azken otsoa Gibijo mendizerran. Baina azken urteetan Soria, Burgos eta Kantabria

aldetik sartzen ari diren ale bakanak direla eta, lana ugaritu zaie gure zakurrei. Isil isilik gerturatuz gero, Goiuriko zelaietan etzanda topatuko ditugu.

70-76 zm-ko gorputza dute, 60-80 kilogramokoa. Hortzeria gogorrekoak dira. Ilaje sendoa dute, leuna baina era berean lakarra. Koloreari erreparatuz, denetik topatu genezake, otso kolorekoa, gorritzat, horiat, urre kolorekoa... Ibilerari dagokionez, trosta atsegin du, balantzarik gabekoa.

Izaeraz isila da, adiskidetsua, jateko orduan neurrikoa, argia eta azkarra. Altzairua baino gogorragoa, mota guztietako lanbideetara egokitzen den arraza da: zaindari, ehiztari, babesle, garraiatzaile... baina senaz, aparteko artzaina dugu. Zorrotza, iraunkorra, neguko hotzek kikiltzen ez dutena eta otsoaren aurrean borrokatzeko orduan, atzean geldituko ez dena.

Otsoetik eratorria eta otsoa gutxitzearekin batera desagertua. Nekazal gune jakinakotako lanak ezik, zakur erakusketan luzitzea, edo lantegi eta etxe dotoreak zaintzea ere egokitu zaio gaur egunean.

zaila baina bai zertxobait deserosoa. Baina erabakia hartuz gero, damurik ez duena. Izugarrizko haitzak ikusteko parada izango baitugu. Hori eginda, buelta berriz ere errekan behera, lehenik aldapan gora ondoren.

Arroilara ez jaistea erabaki badugu, pagadi dotore batean sartuko gara. Enbor hiletan, onddo koloretuak harrapatu ditugu ustelketa prozesua martxan jartzen.

Baso nahiko itxia da. Larra gaindituz joan beharko dugu. Hesiaren

eskuinetik jarraituko dugu beti ere. Halako batean, berriz ere trenbide albotik doan bide batetara iritsiko gara. Urrunean, trenbidea zeharkatzen duen zubia ikusiko dugu. Hura pasa eta aldapa txiki bat igo ondoren, pista nagusian behera joko dugu. Konturatzerako ermitan egongo gara. Nahi izanez gero, ermitaren atze aldean iturri ederra daukagu. Alboan, nekazal gune askotan bezala, hilerria. Larre zabalei begira, agurtuko dugu Arabako paisaia paregabea hau. ■

Arroila txantxetarako bidea. Euria edo elurra eginez, hobe txangoa beste egun baterako utzea.

Makina bat kontu

JOXERRA AIZPURUA

INGURUMENA

4x4 gutxiago arnasa hobe hartzeko

4x4 IBILGAILUEN inguruan eztabaida sutsua hasi berri da. Londresko alkate Ken Livingstone-ek ibilgailu hauek hirian erabiltzea kritikatu berri du eta Parisko Kontseiluak mugatu egin du hiri barnean 4x4ak erabiltzea.

Berdeek piztu dute alarma, oinezkoentzat eta motorzaleentzat gerta daitezkeen kalteak azpimarratuz, eta hainbat lekutan poluzio-gailurrak gertatzen direnean 4x4ak debekatzeko asmoa dute. Frantziako ingurumenerako agentziak eginitako azken txostenean adierazi du, 4x4ak direla CO2 gehien isurtzen duten ibilgailuak. *Berlinak* kilometroko 146 gramo CO2 isurtzen du, *monospacek* 201, *minibusek* 217 eta 4x4ak 232. Gainera, hirietan, gainerako ibilgailuek baino %48 gehiago kontsumitzen dute. **I**

MATEMATIKA

7 milioi digitu baino gehiagoko zenbaki lehena

ZENBAKI LEHENAK DIRA, bere buruarekin edo batarekin bakarrik zatituz emaitza zehatza, hau da, hamartarrik gabekoa, ematen dutenak.

Osasuna

JABIER AGIRRE

Hamalau urterekin obeso izateak ikaragarri gehitzen du (%80) heldutan ere obeso izateko aukera

OBESITATEAREN AURKAKO BORROKA haurtzarotik ari gara galtzen "gizarte aurreratueta", eta adin horretan, hain zuzen ere, hasi beharko genuke borroka latz hori irabazten. Horixe da, gordin bezain garratz, Pragan kaleratu duten abisua. Bertan egin baita maiatzaren azken astean Obesitatearen Europako Kongresua, gaiaren inguruko 2.500 espezialista baino gehiago bilduz.

Peter Kopelman da Obesitatea ikertzeko Europako Elkartearen lehendakari, eta berak eman zuen aurreneko alarma deia, gaitzak ume eta nerabeen artean hartu duen hedapena ikusita. Arazoa ez da hor geratzen, eta esan beharra dago gazte obesoaren artean asko gehitu dela 2. motako diabetesa, obesitateak orain arte pertsona helduetan eragiten zuen konplikazio mediko usuenetako bat. Kontua da, Xabier Formiguera doktoreak esan bezala, gaur egun 2. motako diabetesa ezin dela helduen diabetes-mota bezala hartu. Obesitatearen zifrak ikaragarriak dira. Espainian helduen

%14,5 obesoak dira, eta 16 urte arteko ume eta nerabeetara etorriz, %20 dira obesoak —hau da, beren gorputzeko masaren indizea 40tik gora dutenak—. Egoera hori egiazko pagotxa da gaurko umeak bihar-etzi ere obeso izan daitezkeen, ikerketek frogatzen duten bezala 14 urterekin obeso izateak %80 gehitzen baitu helduaroan ere obeso izateko aukera. Horren erakusgarri, datu hau: haurretatik obeso ziren helduak hiru aldiz gehiago dira orain, duela hamar urte baino. Euskal Herriko datuak ere kezkatzen modukoak dira: 2.000 gizonezko baino gehiago eta 4.500 emakumetik

gora obeso dira.

OHARRA: Hobe genuke gizentasuna, loditasuna eta antzeko eufemismoak utzi, eta arazoari bere gordintasunean heltzea, izenetik bertatik hasiz. Horrexegatik erabiltzen dut obesitate hitza, loditasun, gizentasun eta gainerrakoa beste maila bateko kontuentzat utziz.

landareak

JAKOBA ERREKONDO

mandio@zerain.com

Tarteka inausi, bai

UDABERRI HEZE eta fresko honetan berozale amorratuak ez diren zuhaitz eta zuhaixkak lorea eman eta lorea eman oparo ari dira. Amañililia edo lila (*Syringa vulgaris*) ederki nabarmendu da horietan.

Amañililia garai batean erruz erabiltzen zen landare apaingarri gisa eta, batez ere, erramille-teak osatzeko. Lore-mordo bete-beteak urtean behin, uda-berriaren erdi aldera ematen ditu, zuri, ubel, lila... Urrutitik

Urrutitik antzemango duzu amañililia edo lilaren (*Syringa vulgaris*) usain gozoa, airea bete, asetu egiten baitu. Pituitaria finekoentzat gehiegizkoa...

antzemango duzu bere usain gozoa, airea bete, asetu egiten baitu. Pituitaria finekoentzat gehiegizkoa...

Erramilletetarako loreak ebakiz, nahi gabe ere, landarea inausten edo kimatzen ari gara. Ebakitako tokian bi puja berri sortuko dira zeinak udazkena bitartean osatu eta hurrengo udaberrian loratuko diren. Hurrengo urtean lorez zabalduko diren begiak aurtengo udan hazten diren adar horietan antolatuko dira. Loraldia amaitu bezain pronto inausketa gorriago bat egin daiteke, adarrak beheragotik ebaki, binaka dauden hostoen gainetik, beti ere. Uda osoa eta udazkenaren puska handi bat ditu landareak puja berri gazteak emateko. Kimu bat ebaki dugun tokian, hosto pareko pare horretan, bi puja sortuko dira eta urtetik urtera lore kopurua bikoiztu egingo da.

Inausketa honekin landarea kate motzean eutsiko dugu, trinko eta lorez bete-bete. Bestela landareak berezko joera, luxe eta zarpail garatzekoa laster azalduko du. Zakurrengatik esan ohi duguna, landareek ere nagusiaren muturra erakusten dute.

Matematikarientzat oso zenbaki bereziak dira, besteak beste, jokoen munduan erabiltzen direlako. Orain gutxi zenbaki lehen luzeena topatu dute Seattle-ko matematikari batzuek GIMPS deituriko erakundearen softwarea erabiliz: 7 milioi digitu baino gehiago ditu. Matematikarien buru Josh Findley da eta kalkuluetarako hainbat ordenadore erabili zituen, sarean konektatuta. Aurkitutako zenbakia Mersenne motakoa da eta orain arte mota horretako 40 zenbaki baino ez ziren ezagutzen. Zenbaki lehen hau honelaxe kalkulatu da: 2 ber 24.036.583 ken 1, eta 7.235.733 digitu ditu, aurreko marka zuenarekin alderatuz, milioi bat digitu gehiago. Mersenne XVII.mendeko monje baten izena da, honek ikertu baitzituen zenbaki lehen berezienak eta baita formula bat aurkitu ere. Mersenne motakoak dira zenbaki lehen handienak. Epe motzera, GIMPS-ek 10 milioi digituko zenbaki lehena lortzeko asmoa du, horrela fundazio estatubatuar batek iragarritako 100.000 dolarreko saria irabazteko. |

ZIENTZIA

Mystérieuse maladie bovine en Grande-Bretagne

BRITAINIA

Handiko gobernua presaka aztertzen ari da hil berri den behi bati hartutako laginak. Antza, garunaren

materia zurian gertatutako infekzio batek sortutako paralisi progresibo baten ondorioz hil da, baina oraindik ez dira gai diagnostiko zehatz bat egiteko. Poliomyelitis bobinoa, botulismoa, entzefalopatia eta Niloko birusa baztertuta geratu dira jada, baina "behi ero"en sindromeak oraindik dirau, ez baita ahaztu behar bertan hasi zela aipatu gaitz hau. Oraingoz beldur dira gaixotasun berri baten aurrean ote dauden, eta hori argitu artean gobernuak zein albaitariak gardentasun politika zabaltea erabaki dute. |

Web, CD-ROM eta paper formatuetan soluzioak alor guztietan

Ikerketa

Erremintak

Soluzioak

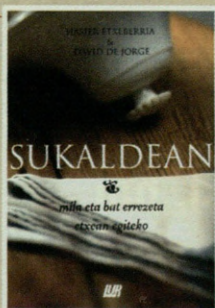
Zerbitzuak

Adur SOFTWARE PRODUCTIONS

Adur Software Productions, S. Koop. (ASP)
Industrialdea 1, 20160 Lesarte-Oria
Tel: 943.37.18.49
e-mail: adur@adur.com

INFORMAZIOAREN UNIBERTSOA

Sukaldean

HASIER ETXEBERRIA

DAVID DE JORGE

sukaldean@free.fr

Txahal mutur egosiak entsaladan

OLIO PIXAR bat kazolan isuri eta gorritzen ipiniko dugu muturra, alde guztietatik gorritu dadin arte. Erne ibili olio zipriztinekin!. Ongi xigortua gelditu behar du. Soberan dagoen koipea kendu eta erantsi egingo ditugu baratxuri-burua, porrua eta tipulina. Buelta batzuk eman eta ura isuriko dugu gainean, jakitik gora hiru behatz estali arte. Gatz pittin bat eman, kazola estali, eta utzi egingo dugu egosten, ezti-ezti, 2 bat ordu. Urez estalia egon behar du muturrak, eta ur gehiago isuriko dugu lurrintzen ari dela ikusten badugu. Ongi samurtu denean, sutatik atera eta iragazi egingo dugu sortutako

Osagaiak

- Txahal mutur bat, garbia
- Baratxuri-buru bat
- Porru bat, osorik
- Tipulin bat, osorik
- Oliba olio
- Ura eta gatz
- 2 eskarola, garbiak
- Baratxuri ale bat, pikatua
- Allioli edo griviche saltsa ugari

Oinarrizko kontuak

Amamaren berakatz-salda nola egin

Osagaiak

- 2 berakatz edo baratxuri ale
 - Gatz
 - Ura
- Ogi puska bat
- Zorrotada bat
- oliba olio birjina

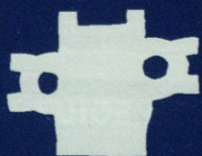

ERREZETA HAU, munduko ximpleena, ez da lau laguentzat, bakar batentzat baizik.

Urdaila triste, ondoezik edo bihotzerreaz gaudenean hartuko dugu salda hau. Ajeak jota gaudenean, beraz. Ez du huts egingo. Eltze txiki batean, ura jarriko dugu egosten, berakatz ale birekin. Irakiten utziko dugu, borbor handian, bost-zazpi minutuan. Sua itzali, gatz eman, zorrotada on bat olio isuri eta ahalik eta beroen hartuko dugu, mingaina erre gabe. Kontuz! Ogi zatiak erantsi ahal izango ditugu, zopa moduan jateko. Ez horregatik.

zuku guztia. Zoparako edo uraren orde zgisatuari isurtzeko gordeko dugu egoste salda hori, zernahi, zakarretara bota baino lehen. Horren ostean, piezaren erdian duen kartilago gogorra kendu, eta zatitu egingo dugu muturra, xerra loditan. Gatz eman eta erretilu batean ipiniko dugu ondoren. Baratxuriarekin eta oliba olio birjinarekin ondu, eta aurrez egosi eta gatz emaniko muturraren gainean jarriko dugu eskarola. Ogi xigortua eta Hondarraitz edo allioli saltsa ugarirekin zerbitzatuko dugu entsalada, mutur zatiekin batera. ■

Argitalpen honen edizioan lankide:

kutxa

gizarte ekintza

Askotan ikusi ditugu geure errepideetatik igarotzen. Taldean joaten dira, motor izugarriak dituzte, janzkera berezia eta ia asteburu oro irtetzen dira errepidera. Baina nora doaz? Zer egiten dute? Alberto

Rodriguez Elizalde motero pribilegiatua da. Moteroa izateaz gain, kontzentrazio horietan argazkiak ateratzea baitu lanbide. Erretratuekin liburu bat atera du. Hona hemen moteroen benetako aurpegiak.

MAYI TOLOSA

Argazkiak:

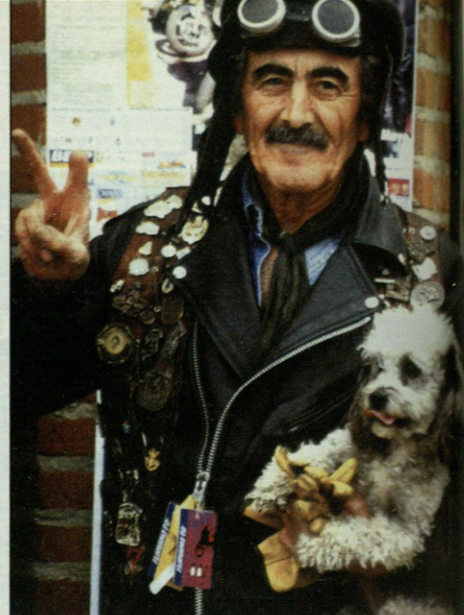
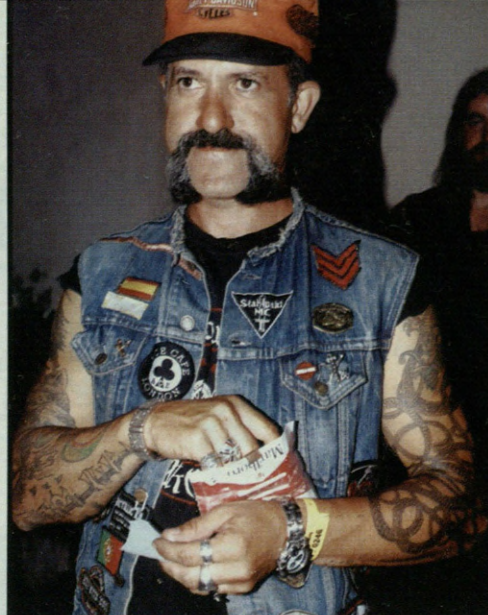
A. Rodriguez Elizalde

LARRUZKO JANTZI BELTZAK soinean, motorra ere beltza du. Sugarren irudiak eta gazeurrak ageri dira bere motorrean. Eta kaskoak ere estilo bera du. Alberto Rodriguez Elizalde iruindarra Valentziatik heldu berria da gurekin bildu den egunean, moteroen kontzentrazio batean izan da eta hainbat argazki esku artean heldu da gurekin egin duen zitara. "Areizalde" du ezizena eta horrela deitzen diote, bera bezala kontzentrazioz kontzentrazio motor gainetik apenas jaitsi gabe bizi diren moteroek.

Izan ere, moteroa grinatsua da, motorra da bere bizitzaren motorra; bere bizitzeko modua eta hura gabe ez doa inora. Denbora eta ardura handia eskatzen du bai, eta dirua, noski; baina "sexurik gabeko amodio" horrengatik ia edozer egin lezake motero batek. Behin proba egin eta kontzentrazio

Motorra bizimodu

Motorra da moteroaren bizitzaren motorra eta hura gabe ez doa inora. Irudi hauetan "Arelizalde" kontzentrazioetan biltzen diren moteroei ateratako erretratuak ikus ditzakegu. Ez dago adin edo sexu mugarik.

Protagonistak

1.000 orrialde dituen eta 6.000 argazki biltzen dituen *Escape libre* liburua argitaratu zuen orain hilabete batzuk Alberto Rodriguez Elizalde. Liburu honetan ez du hitzik erabiltzen, liburuaren hasieran amari egindako omenalditxoak salbu. Erabat anonimoa da, ez du argazki oinik ere. Hainbat argazki ez dute argitaratzeko nahikoa kalitate. Ez dio axola, ez zen hori helburua. Liburuak isiltasunean hitz egin nahi du eta bertan agertzen den pertsonetarik bakoitza du protagonista. Hainbat kapitulu du eta bakoitzean gai bat jorratzen du: gizonezkoen erretratuak, emakumezkoenak, taldeak, festak... Liburu horretan agertzen den pertsona bakoitzari zuzentzen zaio egilea, haiei eskaini die. Argazkiak istantekoak dira, ez dago poserik, hainbatek ustekabeen euren burua liburu honetako argazkiren batean ikusi du.

batean izaten dena harrapatu egiten du zaletasun honek; gogobetetze handia eskaintzen baitu dedikazio horren ordainetan.

"Arelizalde" kontzentrazio bizi du motorraren mundua eta horrelaxe deskribatu du, bere beste zaletasuna duenaren bitartez: argazkiren bidez, alegia. Motero izateaz gain, argazkilari ere bada eta gazte zenetik bi zaletasunak uztartu eta lanbide bilakatu ditu. Egun, *Easyriders* motor kontuetan berezitua den aldizkariarekin lan egiten du. Kontzentrazioetan argazkiak ateratzea da bere lanbidea.

Asteburu oro kontzentratuta

Astebururo joaten da "Arelizalde" moteroen kontzentrazioetara. Espainiako eta atzerriko errepideak ongi ezagutzen ditu dagoeneko. Valentziatik etorri eta gero Tamaritera joateko guztia prestatzen ari zen gurekin bildu zen egunean. Hurrengo asteburuetarako plana ere egina zeukan: Albazetera zihoan lehenengo eta gero Tarragonara. Zerrenda amaierarik gabea da; izan ere, urte osoko plangintza prest du motero iruindarrak.

Asteburu bakoitza abentura berri bat da. Motorrak ematen duen independentziaz, herriz herri eta autobideak alboan uzten saiatuz, bakarrik edo lagunekin errepidera irteten da. Helmugak ez du bidean bizitakoak baino gehiago balio.

Kontzentrazioa heldu eta izena eman beharko du ezer baino lehen. 20-25 euroren truk, non lo egin eta zer jana izango du; baita kontzentrazioetarako prestatu diren ekintza eta ekitaldietan parte hartzeko aukera ere.

Kontzentrazioa egingo den herria eta herritarrak ezagutzeko parada hartzen dute orduan; ostean, jolasak helduko dira: erruberrak urratzea, motelen zein baino zein aritzea, pultsu egiteak, garagardo kupelak motorraz bultzatzen lasterketa egitea... gustu guztiak. Horrela igarotzen dute eguna kontzen-

trazio batean bildu ohi diren 300 edo 400 pertsonak.

Gauerako, rock gogorra jotzen duen taldearen kontzertua eta *strep teasea*. Garagardo ugari, eta Jack Daniels botilatik isuritako whiskyak gozatzeko die ezarria. Baina motorra geldirik da une horretan, "maitegeia" dute mozkorturik gidatzen hasteko.

Kanpin dendan edo hotelean, norberak nahiago duen moduan lo egingo dute, hurrengo egunean ekintzekin jarraitzeko indarrak hartzeko.

Igande bazkal ostean, elkar agurtu eta hurrengo batera arte etxerako bidea hartzen dute, bakoitzak norabide batean.

Motorra

gorputzaren parte

bailitzan zaintzen

dute moteroek; batzuek

60.000 euro ere

gasta ditzakete

konponketatxoak egiten

Guztiak helduko al dira? Moteroa ez da -elkarriketa-tuaren hitzetan- errepidean istripu gehien izaten duena. Uste orokorraren aurka, segurtasun handiko ibilgailuak omen dira eta istripuak izaten dituztenak gehiago izaten omen dira auto gidariak edota *scooter* txiki-tan ibiltzen diren hirietako gaztetxoak: "Behar ez bezala gidatzen dituzte motorrak eta ez dira ohartzen, duten motorra ez dagoela eskatzen dioten

tratuari erantzuteko prestatuturik, horregatik gertatzen dira istripuak".

Arerioak

Haizea du arerio nagusi motorrean doanak; euriak eta hotzak ez diote kalte handiegirik eragiten. Hala ere, istripuak gertatu gertatzen dira eta konponketak garestiak izaten dira gainera. Asegurua egitea ere ez da batere merkea, 960 euro balio du, batez beste. Zifra hori, dena den, motorra eta gidariaren adinaren arabera asko alda daiteke. Beste herrialde

2004ko UDA kanpina euskaraz Nafarroako Auritzberri herrian

Igerileku naturala zein artifizia, tenis pistak, bungalowak, soropilak eta zerbitzu guztiak euskaraz (taberna, jantokia...)

Haurrentzako kirol eta jolas aktibitateak: goizez bi ordu eta arratsalde bi ordu eta erdi.

Ekitaldiak kanpinean zein inguruko herrietan.

Uztailaren 12tik Abuztuaren 7ra bitartean
(gutxieneko egonaldia 4 egunekoa da)

Prezioa: Pertsonen egonaldia, kotxea eta denda ipintzeko saila eta umeen jarduerak.
(4 eguneko egonaldia erreferentzia gisa)

2 nagusi eta umea - 105 €

2 nagusi eta 2 ume - 138 €

3 nagusi eta 3 ume - 185 €

beste konbinaketa
batzuk kontsultatu.

☎ 94 423 75 91

**zenbat
gara**
elkartea

San Bizente 2
48001 - Bitorio
tel: 94 423 75 91
bulegoa@zenbatgara.org
www.zenbatgara.org

**URROBI
KANPINA**

batzuetan askoz merkeagoa da, eta hori lor-
tze aldera mutualitate bat sortzekotan dira
"Arelizalde" eta beste hainbat lagun.

Gorputzaren parte

Motorra, gorputzaren parte bailitzan zain-
tzen dute moteroek; batzuek 60.000 euro ere
gasta ditzakete ibilgailuak behar dituen kon-
ponketatxoak egiten. *Custom* motorra erabil-
tzen dutenek estetikoki transformatzen dute
motorra, batez ere; eta *turismo* edo *pepino* ize-
neko motorrak dituztenek mekanikari dagoz-
kion aldaketak egiten dizkiete, batik bat.
Autoa ere izaten dute batzuek baina motorra
tailerrean dutenean baino ez dute erabiltzen.

Kontzentrazioetan,
20-25 euroren
truk non lo egin
eta zer jana dute
moteroek. Bertan,
gainera, hainbat
jolas egiten da:
erruberak urra-
tzea, pultsuak,
garagardo kupelak
motorraz bultza-
tzea...

Denbora eta dirua poltsikoan, abentura zale
izaten da moteroa eta ez du munduari bira
ematea erokeria kontsideratzen. Ausardia eta
indarra ere behar dira eta gero eta frogatuagoa
dagoen legez, emakumeek ere badute horretara-
rako grina. Etxean zain geratu beharrean motor
gainean urrutirako bidea hartu du askok. Adina
ere ez da muga helburu hori betetzeko, 70 urte-
tik gorako pertsonak kontzentrazioetan aurki-
tzea ez baita hain harrigarria.

Hori guztia laster ikusi ahal izango du
uztailaren 2an, 3an eta 4an Sestaon egingo
den kontzentrazioa hurbiltzen denak. Bidai
luze baten hasiera izan daiteke hara egindako
bisita. Zeinek daki! ■

foRoa
E-PosTa
TxaT
BerRiak

EusKAra(Z)

<http://www.euskaraz.com>

Euskara hutsezko ataria

Piru eta piru iruten

Makina bat lanbidetan jardunez ateratzen zuten aurrera beren bizimodua gure arbasoek. Garaiko ekonomian eta orduko jendearen eguneroko bizitzan bere eragina —eta ez makala— izan zuten ofizio hauek. Baina aurrerapenak-edo aspaldi desagerrarazi zituen, eta gaur egun doi-doi gelditzen dira haien arrasto batzuk —hiztegietan bildurik dauden ofizio horiekin lotutako hainbat hitz, eta artxibategietan pilaturik aurki daitezkeen jardun horietan ibilitakoen gorabehera zenbaiti buruzko agiriak, alegia—. Juan Garmendia Larrañaga bezalako ikerlariak lanbide horiek izan zuten garrantzia azaldu eta guztion gogora ekartzen dizkigute. *De la lana a la marraga. Recuerdo a los marragueros guipuzcoanos* izenburua daraman liburu honetan artilearen merkataritza eta iruleen, ehuleen eta marrageroen ofizioen berri ematen du ikerlari tolosarrak.

PILAR IPARRAGIRRE

JOSE MARIA ALEMAN AMONDARAINEN egin ditu irudiak Hiria argitaletxearen bidez plazaratu den Juan Garmendia Larrañagaren lan honetan. Marrazki oso adierazgarriak dira Alemanenak, eta eskerrak horri, ze liburuaren izenburuak kez-

karen bat sor baitiezaioke irakurle bati baino gehiagori, batik bat marraga hitza ez delako gaur egun oso entzuna gure artean. Gutxi izango dira gure artean bere esanahia zein den ezagutzen dutenak, nahiz eta oraindik ere baden bere ohiko hizketan marraga hitza erabiltzen duenik: Aiako Ataun auzoko Aigoalde Txiki baserriko Francisco Dorronsorok Juan Garmendia berari esan zionez, Markina aldean idi proba kontuetan dabilen jendeak marraga deitzen omen dio idi mantari.

Hala ere, nahikoa hitz galdutzat jo daiteke, garai batean harekin egiten ziren jantziak bezain galdua bai, behintzat.

Marragaren esanahiaz

Gure aurrekoek oso ondo ezagutzen zuten marraga eta harekin zerikusia zuen guztia. Zerbaitengatik jaso zuen Aita Larramendik bere *Diccionario trilingüe*en euskal hitz hori. Zer esan nahi zuen? Bada, esate baterako, Ibon Sarasolaren *Euskal Hiztegian* begiratu gero, 1745-1802 urteetako datak daramatzan marraga hitzaren ondoan "artile zakar eta zarpaila" irakur daiteke, eta adibide argigarri bezala "marragazko galtzerdiak" esaldia ageri da. Gaur egun gutxi erabiltzen den Hegoaldeko hitza dela ere badio, eta haren

Iruleak, ehuleak eta marrageroak

sinonimo bat eskaintzen du: "Marrega". Iparraldeko hitz hori 1745ean datatua dago eta azalpen honekin ageri da Sarasolaren Hiztegiari: "Artile kazkar eta zarpailezko ehuna, batez ere estalki gisa erabiltzen dena". Adibide gisa, berriz, "Mando marregarekin" ematen da han.

Gaur egungo ezjakintasunaren arrazoia argizterakoan, kexu agertzen da Juan Garmendia Larrañaga, eta behinolako agiri judizial bat irakurritz, honako zehaztasun hauek ematen dizkigu: "1496. urteko Logroñoako agiri batek, beste gauza batzuen artean, honela zioen: '*Preguntado cómo vio traer los tales santbenitos a los judíos, dixo que vio al dicho Mose tío del dicho su amo, vestido un satbenito de estameña de la manera quel de su amo el qual abitillo tenía unos cordones con que se ata debaxo de los sobacos e sería tan largo como hasta la cinta (...)*'. Hau 1496koa da! Baina gure kondairagile eta ikerlari gehienak, eta gehienak direla azpimarratu nahi nuke, jorratutako bide edo gaien barnean mugitzeko joera dute —edo dugu, berdin zait—. Gure antzinako lanbide askok —bat aipatzeagatik— burdina zuten oinarri. Eta ezin uka burdinolek izan zuten garrantzia. Baina gure lanbideak, orokor ikusita, ez ziren burdinak eskaintzen dizkigun gauza aberatsetara mugatzen, ez alajaina! Badira han-hemenka beste lanbide mota garrantzitsuak, eta hauen artean, apal eta isila, marrageroena dago".

Marrageroen lan arazoak

Beren lanbidea zela eta, marrageroek makina bat arazo izan omen zuten. Adibidez, 1614rako Donostiako marragero batek kapak egiten ziharduten kapagin batzuek salatuak zituen Gipuzkoako Batzar Nagusien aurrean lehia desleialarengatik. Eta hortik aurrera ere, ez ziren gutxi izan marragan zebiltzanek epaitegiara eramandako auziak, Juan Garmendia Larrañagaren lan honetan ikus daitekeenez.

Nortzuk ziren hauek? Bada, María Molinek bere *Diccionario de uso del español* hiztegiari agertzen duenez, koltxoak egiten zituztenei deitzen zitzairen marragero Araban. Baina itxura guztien arabera hitzak esanahi askoz zabalagoa behar zuen: zerbaitengatik deituko zaie —edo, apika, zitzairen— Bizkaia aldean somierren gainean jartzeko lastaira edo zaku moduko atal handiei —bigunak izateko artile garbia berebizikoa zuten haiei— lastamarraga!

Artilearen merkataritza

Artilearen merkataritza ondo ikertua izan den bezala, marragan zihardutenena ez da hala izan. "Artilearen merkataritzak marrageroengana garamatza, lan munduan garrantzia izan zuen sektore batera, ze hemengo marrageroen salmenta ez zen Euskal Herri barnera mugatzen, beste lurralde batzuetan ere bazituzten bezeroak", dio Garmendia Larrañagak.

Ardiaren ilea, gordinean saldu nahi bazen ere,

Ardiaren ilea
saldu aurretik
garbitu egiten
zuten. Horri
esker, artilearen
zama erdiraino
jaisten zen eta
garraioan eta
bidalketan askoz
diru gutxiago
ordaindu behar
izaten zen. Artile
garbia lehortu
eta gero kardatu
egin behar izaten
zen iruteko.

aurretik garbitu eta prestatu beharra zegoen. Eta antza denez, garrantzi handia zuen eginkizun honek, behin garbituz gero, artilearen zama erdira jaisten zelako, eta horrek garraio eta bidalketan askoz diru gutxiago ordaindu behar izatea zekarrelako. Artilearen garbiketaz honako hau gogoratzen du Juan Garmendia Larrañagak: "Gaztetxo nintzela egindako ibilera batzuetan, Tolosatik Leaburura doan bidean, Ibarrako Gurutzeaga Azpi baserriaren inguruan ikusten genuen ilegina bere lanean. Nola garbitzen zuen artilea han zegoen putzuan, eta garbitu ondoren artile hori nola alanbre batzuetatik zintzilikatzen zuen eguzkitan lehor zedin. Eta Gurutzeaga baserria aipatu dudanez, esan behar dut baserri horren izena 1588ko agiri batean azaltzen dela lino-putzu baten salmenta dela-eta". Artile garbia lehortu eta gero, kardatu beharra zegoen iruteko.

Jardun horiekin guztiekin lotutako hitz asko aurki daiteke oraindik hiztegiari, arazoa da leku batetik bestera aldatu egiten dela zenbait tresna edo eginkizunei esaten zitzairen era. Adibidez, "baserrietan artilea 'goru'an iruten zuten", irakur daiteke hiztegi batean. "Goru" hori, iruteko erabiltzen zen tresna zen, goian, iruteko gaia jartzeko atal bat zuen makila batez osatua. 1562. urtean jadanik ezagutzen zen adiera dugu. Baina geure artean seguru aski ezagunagoa da kilo hitza, honako kantutik ezagun honengatik besterik ez bada ere:

"Iruten ari nuzu, / kiloa gerrian, / ardura dudalarik, / nigarra begian..."

Familiako ofizio desagertuak eta sorginak

Nolanahi ere, "gorua" edo "kiloa" gerrian jarrita ordutan eta ordutan lan eta lan ikus zitezkeen haiek emakumeak ziren gehienetan. Amarengandik ikasten zuten alabek ofizioa; gero beren alabei irakatsiko zioten lanbide berbera. "Iruleak erraz garamatza sorginengana —dio Juan Garmendia Larrañagak—. Emakume haiek egiten zuten gauerdiko afariari 'sorginean afaria' deitzen zitzaion". Haatik, iruleek, larunbat gaua etortzean, oheratu baino lehen kiloan gelditzen zitzairen artile guztia erre egin ohi zuten, sorginek aklarrera eramanez ez zezaten. Azken hau Azkueri jasoa dio Juan Garmendiak.

Haritik ehulearengana, ehunak ehotzen zituen langilea gogoratzen baitu baita ere Garmendia Larrañagak: "Antzinako erara lan egiten zuten ehuleak desagertu dira. Ia herri guztietan aurkitzen ziren lehen ehuleak. Gaur haien lan-tresnak zokoratuta edo errete aurkitzen dira, baina haien lanak sortzen zuen soinu berezia oso ezezaguna zen guretzat. Xabier Aranburu idazle adiskideak esan zidanez, soinu hau zela-eta Hondarribiako etxe bat Ran-ran-enea izenarekin ezagutzen zuten!" ■

Lapurtarrek ekainaren 2an eta 3an egin zuten selektibitate azterketa Portugaleten.

Bigarren urtez, Iparraldekoek selektibitatea euskaraz

UNAI BREA

Argazkiak: Xouse Simal

IAZ, IPARRALDEKO HAINBAT ikaslek Hegoaldean egin zuten selektibitatea lehen aldiz. Horri esker, Hego Euskal Herriko unibertsitateetara sartzeko modua izan zuten. Lehenago ere bazeukaten aukera hori, noski, baina bihurgune gehiegi zuten bidean ibilita. Edozein ikasle atzeritarrek egin beharreko bidea, alegia: UNEDek -Espainiako Urrutiko Hezkuntzarako Unibertsitate Nazionala- Parisen daukan egoitzara joan, eta gaztelaniazko azterketa bat gainditu han. Jauzi handia kilometroetan neurtuta, eta askoz handiagoa hizkuntzari dagokionez. Ez da

Iparraldeko ikasle euskaldunei dezente laburtu zaie Hego Euskal Herriko unibertsitateetara iristeko bidea. Lehen, Parisera jo behar zuten; iaiztik, Portugaletara baino ez. Lehen, azterketa gazteleraz zuten; orain, euskaraz. Ekaina hasieran, Baionako Bernat Etxepare lizeoko dozena bat ikasle izan zen bizkaitar hiribilduan, unibertsitate-ikasketak euskaraz egin ahal izateko giltza eskuratzeko asmoz.

harritzekoa azterketa hura egitera inor gutxi ausartzea.

Horrek etena zekarkien ikasle-bizitza guztia euskaraz egindakoei. Hegoaldeko unibertsitateetarako bidea *de facto* itxita zegoen eta Frantziak erdara beste alternatibarik ez zuen -ez du eskaintzen. Azkenik, Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailaren eta UNE-

Den arteko akordioak bide bat ireki zuten: azterketak Hegoaldean eta euskaraz. Iaz izan zen lehen saioa. "Hama-bi ikasle etorri ziren eta zortzik gainditu zuten azterketa", azaldu du Anjeles Iztueta EAEko Hezkuntza sailburuak.

Alabaina, iaz espainiar selektibitatea gainditu zuten horietatik, guztiek ez

Babeslea: Zumaiko Euskara Zerbitzua

Zumaiko
Udala

Zumaiak du hitza

Anjeles Iztueta, Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza sailburua

«Herrien Europako curriculumak lantzen hasi behar da»

Anjeles Iztuetak oso garrantzitsutzat jo du Iparraldeko ikasleek selektibitatea Euskal Herrian eta euskaraz egin ahal izatea. "Urtetako eskaerari erantzun diogu, eta ez da erraza izan", dio Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza sailburuak. Hatak, eta honakoa urrats handia izanagatik, Iztuetak "egiteke geratzen dena" azpimarratu gura luke: "Oraindik ere gure curriculumak estatuen curriculumak dira gehienbat, eta proba hauek egitean agerian geratzen da hori, Geografia eta Historia bezalako ikasgaietan batez ere". Sailburuaren aburuz, Europako curriculumak lantzen hasteko pausuk egiten hasi behar da, baina ez estatuen Europakoa, herrien Europakoa baizik. "Euskal curriculumak ere leku eduki behar du", gehitu du.

Hau lortzea zaila izan dela esan duzu. Zergatik? Norekin eta nolakoak izan dira honaino aliegatzeko negoziatioak? Ikasle hauen sarbidea UNEDen eskutetan

dagoenez, haiekin izan dira negoziatioak. Aurrena, Bergarako UNEDekin; sentiberatasun handia agertu zuten. Zailena Madrilekoekin etorri zen. Onartu behar izan zuten ikasle hauek ez zirela zertan espainiarrak izan ateak zabaltzeko, guk geure hizkuntza dugula eta proba hori euskaraz egin behar zela, ez zutela zertan espainola erabili. Hori ez da hain erraza izan. Bilera asko eta asko egin ondoren lortu da. Urteetako lana izan da, isilpekoa.

lazio saioa zer moduz ateratzen zen?

Zailagoa izan zen aurtengoa baino. Itzulpenak ez ziren oso onak izan, eta Iparraldeko gazteak ere ondo preparatu gabe etorri ziren. Aurten, berriz, urtean zehar proba honetarako preparamen aritu dira. Aurten egonkortu da prozesua, baina hurrengo urtean gehiago egin behar dugu.

Hala ere, ikasleek eurek esan dute Espainiako programa berandu samar

jaso dutela, eta alde batzuk badituela Frantziakoarekiko, letren alorrean batez ere...

Horregatik datorren ikasturtean irailean hasi nahi dugu lanean. Ohiko ikastaroez gain, selektibitatearako has daitezela. Azterketa ereduak aurrez eduki ditzatela adibidez. Egia da zientzietako gaiak errazagoak direla —berdintsuagoak diren heinean—, gainerakoak baino, estatuak daukelako tartean.

Hegoaldean karrera batzuetako azken ikasturteetan, batez ere, erdara askotxo ageri da. Hori ere oztopoa al da hauentzat?

Bai, euskara ez dago oraindik bermatuta gure unibertsitatean. Alor horretan asko geratzen zaigu egiteko, eta oztopo hori badago. Gainera, Iparraldeko ikasleek, ikasketak euskal lerroan egingo badituzte ere, pentsatzen dute: "Moldatuko naiz? Kanean espainolez egin behar dut". Baina hori da gure errealitatea.

zuten Bidasoaz bestaldeko unibertsitate batean karrera hasterik izan, talka egin zutelako bidean duten beste oztopoaren aurka: Frantziako bac azterketa, baxoa euskaldunontzat. Data bertuetan azterketa bie aurre egin beharra da, hain justu, aurten Portugaletik igaroko diren Iparraldeko 32 ikasleetatik hamabi baino ez etorri izana ekainean. "Egia esan, hamazortzi egon dira matrikula eginda, baina hamabi besterik ez dira agertu", diosku Patri Urkizuk. Bera da azterketak itzultzen dituen taldeko arduraduna. Zuzentzaileek Madrilen zuzenduko dituzten azterketek gaztelaniaz behar dute, balio ofiziala izango badute behintzat. Horregatik, joan-etorriko itzulpena egin behar da. Lehenik, Madrillgo UNEDek bidaltzen dituen azterketak euskaratu, eta ondoren, Iparraldekoen erantzunak gaztelaniara eraman.

Baxoa errazagoa da

Ekainaren 2an eta 3an izan ziren Portugalen Bernat Etxepare ikastolako hamabi ikasleak —Iparraldean Batxilergoa euskaraz egiteko aukera eskaintzen duen ikastetxe bakarra da Baionakoa—. Batzuk pozago ageri ziren besteak baino. Orobat, letren

alorrekoak espainiar egitarauari egokitzeko zailtasun gehiago eduki izana salatu zuten, ihintza Erremundeguy baionarrak esaterako: "Han ez da matematika hartzen azken urtean, eta gaur azterketan eduki dugu. Historian ere ez da programa berdina izan: Espainiaren historia sartu dute, eta guk ez dugu batere landu".

Zientzietako nahiz letretako, guztiek azpimarratu zuten gaztelaniazko azterketaren zailtasuna. "Ez nekien sintaxia bazela selektibitatean", zioskun Aizane

Pimienta kanboarrak, "eta ez dut batere landu". Baxoan gaztelaniako proba dagoen arren, "gaztelaniazko gramatika ez dugu biziki ontsa menperatzen", zioen Baigorriko Patxi Bidartek. Ordainetan-edo, frantses azterketa ere bazen, zeharo erraza guztien aburuz. Espainiako selektibitateari Frantziako baxoari baino samurragoa iritzi zioten. Hori bai, ikasgaietako berezitasunak ikasteko oso denbora gutxi erekin, eta etxetik urrun samar. Portugalete ez da Paris, baina bertatik bertara ere ez dagoz. ■

Nafarroa Garaitik Portugaleteraino, Lapurditik igarota

Denak ez ziren Iparraldekoak. Ekaina hasieran Portugaleten selektibitatea egin zuten Bernat Etxepare ikastolako hamabi ikasleetatik, bederatz lapurtarrak ziren eta gainerako hirurak, nafarrak. Horietatik bi, alabaina, Espainiaren mendeko Nafarroakoak ziren. Bata, Urdazubikoa; bestea, Luzaidekoa. Arrazoren batengatik ala bestearengatik, Iparraldean burutu dituzte ikasketak hegoaldeko horiek, eta orain, Estatu Espainiarreko unibertsitate batean sartu ahal izateko, Portugaleten egindako selektibitatea eta Frantziako baxoa gaingitu beharko dituzte. Eta gaitzerdi. Orain urte bi, Parisera jo beharko zuten azterketa egitera, ofizialki espainiarrak izan arren. Zenbait gauza Euskal Herrian baino ez dira gertatzen.

JON URBE / ARGAZKI PRESS

Bruselan berotze ariketak, lasterketa 2005ean Gasteizen

Europako hauteskundeei adio esatearekin batera emango zaie agurra EAEko datorren urteko hauteskunde autonomikoei; Ibarretxe planaren eztabaidarekin, uda ondoren bete-betean murgilduko gara haietan. Inoiz gogoan izandakoek ere laster ahantzi dituzte Europako eskuina garaile atera den hauteskunde hits hauek. Bake mahaien aukera dator orain euskal politikagintzan, Elkarriren eskutik orain, Nazio Eztabaidagunearekin uztailaren hasieran.

ZILEGITASUN ESKASA, HORIXE litzateke Europako Legebiltzarrerako hauteskunderen emaitzek utzitako ondare urria. Izandako abstentzioak, %55ak, ez du irakurketa baikorragorako tartarik uzten. Estatuetako indar nagusienek erabiltzen duten "interes eskasa"ren kontzeptua lausoegia da Europako Parlamentuaren errealitatea definitzeko. Baina, oraingoz behintzat, eta negarrak negar, Europako Batasuneko estatuei horrek ez die gehiegi axola. Europako Batasuna bere hasieratik indar ekonomiko nagusiek eta estatuetako elite politikoei eraikei dute eta, bere eragina herritarrengan gero eta handiagoa bada ere, herritarrei utzitako protagonismoa

XABIER LETONA

hutsala da. Europako Batasunaren lehen Konstituzioaren onarpenaren atarian, horrek estatuetan kezka gehiegi ez sortzea, erakitzen ari den Batasun moldearen erakusgarri da.

Hego Euskal Herrian, abstentzioa %54,56koa izan da, frankismoaren ondoren inoiz izan den handiena. Alderdi bakoitzak ditu bere helburuak, eta horien arabera dira galtzaile edo irabazle. Formalki eurodiputatuen banaketa zegoen jokoan eta alde horretatik ez da ezustekorik izan. Oro har, abstentzio handiak garrantzia kentzen

die hauteskunderen emaitzei, baina bistan da pista garrantzitsuak uzten dituztela.

Agerikoa denez, legearen barne aurkeztutako guztiek galdu dute boto asko eta legeaz kanpo aurkeztu denak, HZk, irabazi egin ditu, batez ere boto fideltasunagatik eta seguruenik baita Aralarretik joandako boto askorengatik ere. Herritarren Zerrendakoak, erakunde politikoaren ikuspegitik, pozarren egoteko moduan dira, ilegalizazio eta guzti, boto poltsa garrantzitsuari eusten diotelako berri, eta horrek, besteak beste, datorren urteko EAEko autonomikoetarako legalizazioaren borroka indarrez eramateko aukera

Ekonomiaren batasun hori

1957an zazpi estatuk Erromako Ituna sinatu zutenetik mende erdia iragan da ia eta harrezkero gaur egun Europako Batasuna (EB) denak jauzi ugari eman ditu bere osaketan. Iragan maiatzaren 1ean iritsi ziren azken hamar estatuak, denera 25 estatuko blokea osatuz. Ekonomiaren inguruan egituratu zen hasierako zazpikotea eta ekonomiaren inguruan jarraitzen du egituratuta egungo 25eko taldea. Hasiera hartan baino askoz egitura politiko handiagoa da Europako Batasuna, zalantza barik, baina oraindik munduan bloke gisa funtzionatzeko ahultasuna ugari dituen.

Hauteskunde hauetako emaitzak ikusita, dena den, nazioarte mailan izan daitekeen gorpuzkera ahula baino, barne ahultasuna da agerian geratu dena, herritarrek zilegitasun handirik ematen ez diotela inoiz baino argiago ikusi da-eta. Ez dirudi, ordea, orain arte zilegitasuna izan denik Europako Batasuneko estatuen kezkarik handiena; bere sorreratik elite politiko eta, batez ere, ekonomikoek bultzatutako prozesua da eta eraikuntza molde horrek jarraitzen du nagusi gaur egun ere. Egituratze prozesuak, hala ere, aurrera jarraitzen du eta EBko herritarren bizitzan gero eta eragin handiagoa du maila guztietan, nahiz eta herrita-

rren protagonismoa eraikuntza horretan hutsaren hurrengoa izan.

Burujabetza maila gero eta handiagoa kontrolatzen da Bruselatik, baina oraindik ere estatuak gogor eusten diete beren zeinu garrantzitsuenetakoak diren alorrei: segurtasuna, defentsa eta atzerri politika. Bruselaren esku utzitako eremuak errealtatean gauzatzeko moldean ere desberdintasun handiak daude EBko eremu batzuetatik besteetara. Nolanahi ere, ekainean bertan Europako Batasuneko estatuak lehenbizikoz konstituzio bat onartuko dute eta horrek ere beste pauso garrantzitsu bat ekarriko du Europako Batasunaren indartzean.

Ekonomi hazkundera eta egonkortasunaren arteko dialektika zorrotza da azken 20 urteetako EBren ibilbidean. Bere lehenbiziko 25 urteetan ekonomi hazkundera EBren egituratzearen lema izan bazen, 90eko hamarkadaren hasieran Maastrichteko Itunak egonkortasun ekonomikorako oinarriak finkatu zituen. 2002an indarrean sartu zen moneta batasunarekin heldu da egonkortasunaren gailurrera EB. Baina, aldi berean, egonkortasuna ez da nahiko eta horregatik aurtengo maiatzean bere merkatuak zabaltzera jo du EBk hamar kide berriren sarrerarekin. Urte bukaerarekin, halaber, Erru-

mania eta Bulgaria 2007an sartu ahal izango diren eta Turkiarekin sarrera negoziazioak hasten diren ala ez erabakiko da.

Mundu gero eta globalizatuagoan, Europa bloke gisa aritu dadin, gero eta merkatu zabalagoak behar dituela bistan da eta bide hori egiten ari da, berriz hazkunde ekonomikoari garrantzia emanez. Baina mundu mailan subjektu erabakigarria izateko, indar ekonomikoa bezain funtsezkoa da indar politiko eta militarra izatea, eta alde horretatik, EBk ibilbide luzea duela erakutsi dute nazioarte mailako gertakari ugari: oraingoz, Irakeko inbasioaren ispiak dena esaten du. Burujabetzaren sinbolo oso garrantzitsuetan amore ematea eskatzen du bide horrek, eta ez dirudi estatu handienek epe motzean defentsa, segurtasuna eta atzerri politika modukoetan amore ematekotan direnik. Areago, estatu kide batzuk Batasunean ziri handiena sartzen duen amerikar erraldoiaren aliatu finenak dira. Edonola, onartzearen Europako Konstituzioak Europako Batasunaren egitura politikoaren indartzea ekarriko du berriz ere, hori bai, herri eta herritarren Europa baino, oraindik ere estatuen erabateko nagusitasuna eta batasunaren ikuspegi ekonomikoa tinkotuz.

ematen diolako. Nabarmena da gainerakoen boto kopuru jaitsiera, baina ondo azpimarratzekoa ere bai, bestela badirudi irabazle atera direla. Beste kontu bat da, aurreikusitako eurodiputatu lortuta nahikoa izatea, helburua hori zelako.

PSOE eta PP nagusi

Deskalaborik ere egon da, eta bateren bat aipagarria izan bada, hori Aralarrena izan da. Arrisku horri heldu zion hauteskundeetara aurkeztean eta emaitza ere gordin jaso du. Abstentzioaren eragina zenbat izan den eta zenbat beste indar batzuetara joandakoa -batez ere HZra-, horra hor bere etorkizunari begira duen interpretazio ariketa zail bezain garrantzitsua. CDNrena da bestea, are nabarmenagoa: 1999ko Europako hauteskundeetan ez zen aurkeztu eta gaur egun, UPNren

governukide denak, 1.600 boto besterik ez du lortu. EAri galera botoetatik baino aurreikuspenetik etor dakioke, ERCren itzalean emaitza hobe ere espero zuen eta. Herrien Europak zaila zuen bigarren diputatua, baina emaitza hobeetarako aukera ere zabalik zuen.

Euskal Herriaren ikuspegitik begiratu, nabarmentzekoa da PS eta PSOE

izan direla garaile Ipar eta Hegoan. Eta PP-UPN tandemak izan da bigarren indarra. Parte hartze eskasak dena desitxuratzen du, baina bertako lehia bizirik piztea lortzen ez denean, alderdi espainolistak nagusitzen direla ikus liteke. Ohi bezala, EAJ da nagusi EAEn (250.000 bat boto), baina abstentzio eta guzti ere, lekutan dira EAJ-EAk 2001eko maiatzean lortutako 600.000 botoak.

Ipar Euskal Herrian, Frantzia osoan bezala, baina tarte txikiagoarekin, PS nagusitu zaio eskuinari. Abertzaleen artean, AB, EAJ eta EAren botoak Berdeen baitan joan dira, baina ez dituzte beren ohiko emaitzak lortu: abstentzioan da arrazoietakoa bat, jakina, baina HZk lortutako 5.000tik gorako poltsa horretara ere joan dira mordoxka bat. Beste arrazoirik baztertu gabe, alderdi abertzale gisa bakarrik aurkeztu izanaren

HZk lortutako emaitza on hauekin, ezker abertzalea posizio hobean jarri da EAEko autonomikoei begira.

onurak agerikoak izan zaizkie.

Espainian, bi alderdi nagusiak dira pozik egoteko moduan, batez ere PP, PSOEren lepo ondoan arnas estuka jarri delako, atsedetik ez emateko prest. PSOEek, aldiz, errebalida gainditu du eta jadanik gobernu lanetan bete-betean sartzeko aukera egokian geratu da. Katalunian PSCK lortutako emaitzak berriz ere erabakiorrak izan dira, eta horrek Pasqual Maragallaren indarra sendotzen du PSOEko baroien artean.

Azken hauteskundeetako joera azpimarratuz, Galeuskako indarrek Izquierda Unida gainditu dute, azken alderdi hau oso egoera larrian utziz. Galeuskari dagokionez, Bartzelonako Adierazpenaren espiritua noraino eraman nahi duten ikusi beharko da eta hori ez da erraza antzemateko, besteak beste Ibarretxe Plana eta CiUren egoera ahula direlako tartean. Horrez gain, eta orain elkarrekin joan badira ere, CiU eta EAJren arteko harremanak asko hoztu dira PPren bigarren agintaldian eta egun ere ez daude bere beroenean.

Europar eskuina da nagusi Legebil-

Udako geldituenearen ondoren, Ibarretxe Planaren eztabaidan bete-betean sartuko da klase politikoa.

tzarrean, baina jadanik horrek bost axola hemengo politikagintzan. Euskal Herrian, baita Espainian ere, jadanik datorren urteko udaberri-udari begira dago klase politikoa, orduan hautatuko baita Eusko Legebiltzar berria. Gaur egungo egoerak berean jarraitzen badu, hauteskunde biziki zailak izango dira, nagusiki bi eragilerengatik: batetik Batasunak lege kanpo jarraitzen duelako, eta bestetik Ibarretxe Planaren hauteskunde-plebiszito gisako hauteskundeak izan daitezkeelako. Aurtengo Gabonetarako, Ibarretxe Planaren eztabaida

amaituta, argiago ikusiko da zein hauteskunde motaren aurrean egon gaitezkeen.

Zapateroren zain

Ezker abertzaleari dagokionez, oraingo emaitzek primerako txanpa eskaintzen diote hauteskunde prozesu horri behar bezala ekiteko. Baina pilota handia datorkio teitlatura, hobeto esanda, datorkie Hiruko Gobernuari eta ezker abertzaleari: Nola atera Ibarretxe Planaren atakatik? Bi hipotesi nagusi: edo bake prozesuaren gurgila abian jartzen da, eta apurka aterabide politikorako kanal bat gauzatzen da; edo, intentsitate ahuleko gatazkan itotzeko osagai guztiak egosiko dira urtebeteko epean. PSOEek orain du beste lau urteko epea, EAJk zuzendaritza berria eta ezker abertzalea, bere ahulean, oraindik indartsu. ETAren atentatu barik, Elkarriren, Nazio Eztabaidagunearen edo bestelako ekimenen baten abiada baliatuz, gatazka konponbidean jartzeko osagai aproposak dira mahaiairean gaineen, Jose Luis Rodriguez Zapaterok noiz helduko zain. ■

kulturagenda

Maiatzaren 16tik ekainaren 30era

PARRALDEA BERTANI
ZUBEROAKO KANTAK a cappella
Kantariak:
Jean Bordarax,
Jean-Pierre Luro,
Jean Noël Pinque,
Robert Larrandaburu.
Txirularia:
Bixente Godement.
Ekainak 18, ostirala. 19:30etan.

Areto nagusia

U-M Untzi Museoa

Erakusketa.
"Euskal Kostaldeko-Costa Vasca."
Isidorao Guinea"
Ekainaren 24tik, irailaren. 19ra.

Arabiarrudikapen garaikideak.
Diskurtso kritikoak
eta pentsamendu politikoa.
Zuzendaria: Gema Martín Muñoz.
Hitzaldi publikoak.
Ekainak 16 19:30. Aboubakr Jamaï
Ekainak 17 18:00. Tariq Ramadan
Ekainak 18 19:30. Nadia Yassine
Bideoa.
Ekainak 19 19:30.
Gema Martín Muñoz y Rafael Ortega

Mugatxoan 2004.
Ekainak 14 - Uztailak 03.
Arteleku del 14/06 al 3/07.
Serralves del 4/07 al 18/07.
Lantegia, performances.
Arte zuzendaritza: Ion Munduate / Blanca Calvo.
Kordinazioa: Teresa Carranza.
Gonbidatuak:
Ion Munduate, André Guedes, Tino Sehgal,
Grand Magasin, Eva Meyer Keller, Edurne Rubio,
María Jerez, Larraitz Torres, Juan Domínguez.
Koprodukzioa: Arteleku - Gipuzkoako Foru Aldundia / Fundação Serralves.

Audiolab.
Ekainak 23
Audio eta musika
garaikideko laborategia.
Presentación de Templos.
Hitzaldia, Kontzertua.
Kordinatzailea:
Xabier Erkizia.
Ertz. www.ertza.net
Gonbidatua: Luis Marte

www.arteleku.net

Bero-beroan

Iñaki Uriaren auzia Eusko Legebiltzarrean

EAEko gobernua osatzen duen hirukoak Iñaki Uri Egunkaria SAKo kontseilari ordezkaria eta Aranjuezen preso dagoenaren aldeko ez-legezko proposamena aurkeztuko du Eusko Legebiltzarraren osoko bilkuran, hil honetako 18an. Mozio honen bidez, hirukoak Iñakiren aurkako tratu bidegabea salatu nahi du, baita bere askapena eskatu ere. Dagoeneko, abokatuek hirugarren aldiz eskatu diote Del Olmo epaileari Uriaren askatasuna.

Otazuaren heriotza hizpide

Berria eta *Cara* egunkarietara bidalitako txosten eta agiri batean, ETak zalantzan ipini du Javier Balza Eusko Jaurlaritzaren Herrizaingo sailburuak Arkaitz Otazuaren heriotzaz eman zuen bertsioa. ETAko militante hau iazko irailean hilik agertu zen Herrera mendatean, Ertzaintzaren aurkako segadabati ekin ostean. ETak emandako azalpenak behin-behinekoak direla dio, heriotzaren modua erabat argituko luketen datuak ez direlako bere esku. Javier Balzak, berriz, atentatua "tranpa zikina" izan zela berretsi du.

Unibertsitate Legeari helegitea

Espainiako Gobernuak helegitea jarri dio EAEko Unibertsitate Legeari. Jaurlaritzako Angeles Iztueta Hezkuntza sailburuak PPK bezala jokatzeari aurpegiratu dio PSOEri.

Euskararekiko jeltzaleen jarrera sarkastikoa

EHuko Javier Díaz Noci irakasleak gogor kritikatu ditu Ortuondo, Rubalcaba, Olabarria eta Anasagasti jeltzaleak. Díaz Nocik kargu politikoko hauek euskararekiko duten jarrera, sarkastikotzat jotzen du *El Pais* egunkarian.

IA ez dator bat Espainiako Gobernuarekin

Amnesty International (IA) erakundeko idazkari nagusia Irene Khanen aburuz, Espainian sistematikoki torturatu ez arren, torturekin amaitzeko neurriak hartu beharra eskatu dio Espainiako Gobernuari. Juan Fernando Lopez Aguilar Espainiako Justizia ministroak tortura salaketak %100ean gezurra direla erantzun dio IAko idazkari nagusari. Honek, berriz, auzitegiek hainbat alditan torturen kasuak egiaztatu dituztela berretsi dio ministroari, baita torturak frogatzen dituzten mediku agiriak ere badaudela esan ere. Halaber, NBEk eta Europako Kontseiluko Torturaren Prebentziorako Batzordeak tortura salaketak ongi dokumentatuak bidali dizkiotela Espainiako Gobernuari gogorazti dio Irene Khanek. TATEk eta Eusko Jaurlaritzako Justizia Sailak gogor gaitzetsi dute Lopez Aguilar Espainiako justizia ministroa.

Zer da...

Aurrekontuak

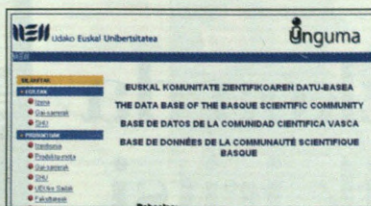
Edozein organizazio politiko, estatal, autonomiko edo enpresarialek, eta are familiarrek ere, behar bezala funtzionatu badu, plan ekonomiko bat behar du urtero. Helburua gastuek sarrerak ez gainditzea da eta, ondorioz, desorekarik gabe funtzionatzea. Aurrekontuez hitz egiten denean, ordea, estatuko edo gobernu autonomikoe-tako ogasun publikoak edota bestelako botere batzuetakoak –foru aldundietakoak edo udal-etakoak, esate baterako– ekitaldi ekonomiko baterako (eskuarki urtebetekoa) duen plan ekonomikoaren kontabilitateko adierazpenari egiten zaio erreferentzia. Ohikoena aurrekontuak bitan banatzea da: sarrerak eta gastuak. Sarreraren atalean agertzen dira zergen, tasen, ondarezko operazioen

eta zorpetzearen bidez jasotzeko aurreikusiriko kopuruak. Gastuen atalean, berriz, jarduerako departamentu bakoitzari dagozkionak agertzen dira, kapituluka sailkatuak: pertsonala, ondasun eta zerbitzuen erosketa, transferentziak, inbertsioak, kapitaleko operazioak... Aurrekontuen gaineko eztabaida, ogasun publikoaren kasuan, eginkizun behinenetakoa da edozein gobernurentzat edota herriaren subiranotasunetik datorren eta hura ordezkatzeko duen edozein organorentzat. Edozein gobernuak, gobernatzen segituko badu, urtero atera behar izaten ditu aurrera bere aurrekontuak. Aurrera ateratzea lortzen ez badu, bakarrik edo beste indar politiko batzuen laguntzaz, lehengo aurrekontuak beste urtebetez luzatzen dira.

Daniel Udalaiz

Ingumak ia 6.000 egile eta 23.000 dokumentu ditu jasota

INGUMA DATU BASEAK azken 30 urteotan unibertsitateko zientzia eta jakintza gaietan euskaraz ekoiztikoari buruzko oinarriko informazioa biltzen du. Duela lau urte hasi ziren lan horrekin eta 5.900 egileren lanak eta 23.000 dokumentu daude katalogatuta. Informazio horren bilketa

www.inguma.org

egiteko erakunde garrantzitsuenekin egin dituzte hitzarmenak urte hauetan, hala nola, Euskal Herriko Unibertsitatearekin, Deustuko Unibertsitatearekin eta Euskaltzaindiarekin. Azken honekin egindako lanen emaitzak ezagutarazi berri dituzte. Azken pausoa UZEIren lanak biltzea izango da. Hortik aurrera eguneraketa lanak egingo dituzte.

Euskarazko Kazetaritzaren I. Kongresua

500 PROFESIONAL INGURU eta 250etik gora hedabide ari dira lanean euskarazko kazetaritzan. Orain arteko ibilbideaz jabetu eta aurrera begirako erronkei erantzuteko asmoz antolatu dute kongresua. Antolatzaileak hauek dira: EHU, Euskal Idazleen Elkarte, UEU, Topagunea eta Berria. Kongresuan, profesionalak, Administrazioa, irakasleak eta ikasleak bildu nahi dituzte. Egitaraua segidakoa da:

Azaroak 9: Euskararen Komunikazio Esparrua.

Azaroak 10: XXI. mendeko Kazetaritza.

Azaroak 11: Elkarlanaren beharra: sinergia bila.

Azaroak 12: Aurrera begira.

Laster jarriko dute martxan www.ehu.es/kongresua helbidea.

Herriko Etxe euskaldunen Eguna

AZKAINEN, EKAINAREN 19AN, egun osoko egitaraua prestatu dute. Hona hemen 10:00etan egingo duten mahai-inguruaren berri: *Hizkuntza gutxituen erabilera tokiko administrazioan* izenburupean hizlari hauek bilduko dira:

- Azkaingo Herriko Etxearen izenean, Jean-Louis Laduche auzapeza.

- Consell de la Llengua Catalana (Ipar Kataluniatik): Enric Vilanova –abokatua eta Pollestres herriko kontseilaria– eta Joan Lluís Lluís kazetaria, idazlea eta Terrats herriko kontseilaria.

- Ofis ar brezhoneg (Bretainatik): Léna Louarn (lehendakaria), Olier ar Mogn (zuzendaria).

- Alsaziar kultura eta hizkuntzaren hautetsien kontseilua: Gérard Cronenberger (Ingersheimeko auzapeza).

- Conselh Generau d'Aran (Arango haranetik) Júsep Lois Sans (Kultura eta irakaskuntza departamenduko arduraduna).

Turkiako telebista kurdueraz

TURKIAKO TELEBISTA PUBLIKOAK lehen aldiz emititu berri du programa bat kurdueraz. *Gure kultur aberastasuna* izeneko ordu erdiko saioa eskaini zuten. Kurduak kexatu egin dira ordu erdiko saio hori oso gutxi delako, baina kurdu gehienak harritu egin ziren emanaldia eskaini zutelako.

SAHEA

Jose Antonio Zurutuzaren aurkako estradizio eskaera berretsi du Frantziako Auzitegi Gorenak. Zurutuz preso dago Frantzian eta duela 22 urte Komando Autonomo Antikapitalistek bere gain hartu zuten Enrique Cuesta Telefonikako Donostiako ordezkariaren hilketa bat leporatzen diote.

Joseba Azkarraga EAEko Justizia, Enplegu eta Gizarte sailburuak Jesus Cardenalen aurkako neurriak eskatu ditu. Espainiako Estatu Fiskal Nagusi ohiak Batasunaren lege kanporatzeari buruzko txosten bat "ezkutatu" zuen. Txostenak zioenez, ilegalizazioak ez zuen Sozialista Abertzaleak (SA) talde parlamentarioan eraginik izan behar. Azkarragak "ardura politikoa eta judiziala" exijitu ditu.

Jean-Marie Cavada –Frantziako Hegoalde-Mendealde Handiko– UDFko hautagaia begi onez ikusi du Herritarren Zerrenda (HZ) Frantzian onartzea. Eskualdeko hizkuntzak babestu behar direla dio, Bruselan euskaraz egiteak ez ei du zentzurik ordea.

Frankismoaren prisioneroen aldeko omenaldia Igarin.

Datorren larunbatean, ekainaren 19an, Espainiako Gerra Zibilaren osteko (1939-1940) urteetan derrigorrezko lanak egitera behartu zituzten prisioneroak omenduak izango dira Bidankoze herrian; Igariko gainean zehazkiago. Omenaldia Memoriaren Bideak elkarteak antolatu du. Igari, Bidankoze eta Erronkariko errepideetan aritu ziren prisioneroen memorian hainbat hitzaldi emango dira eta eskultura bat paratuko dute. Ekitaldia hainbat erakundeen sostengua jaso du. NUPko Historia Garaikidearen Sailarena, Geronimo de Ustaritz Institutuarena eta Nafarroako Fusilatu eta Desagertuen Senideen elkartearena, besteak beste.

S.O.S. egiazkoa da Argentinatik iritsi den e-mail hau

Argentinako krisi sakonaren argazki eta analisisen atzean milioika pertsona haragizko daude. Horietako asko agintari ustelen eraso ari dira nozitzen gordintasun osoan. Feudalismoa oroitarazten duten politikariak, polizien desmasiak, torturak, miseria, desagertetak... Mediku batek kontatu dizkigu.

MEDIKUAK San Luis probintziatik idatzi digu e-mailez elkarren adiskide izatera iritsi garen batzuei. "Badakizue Interneteko mezu kate edo txorakeria edo gai erromantikoetan ez naizela ibiltzen. Egoerak behartuta jo dut gaur zuengana. Kontatuko dizuedana egia hutsa da, gertatzen denaren zati bat. Ez da fidatzekoa hemengo gobernu diktatoriala, efikaziarik gabeko polizia bat armatu dute -San Luis 'eremu liberatu' handi bat da-, usteleria eta errepresioa maite dituen. Justizia ez da existitzen. Legebiltzarrean gobernuaren panpinak esertzen dira eta konstituzioaren kontrako legeak egin dituzte, polizia erretxeetan sartu eta agente judizialik gabe jendeak atxilotzeko eskubidea emanez. Diktadura militarren garaian ere ez genuen ikusi horrelakorik: orduan baino argitu gabeko heriotza gehiago daude, eta oposiziokoek sarritan 'istripuak' edukitzen dituzte. Zuengana jo dut, hurrengo 'istripu' neroni gertatuko zaidan beldurrez nagoelako".

Julio Cesar Díaz medikua da eta erlezaina. Erleen bidez sendatzen saiatzen den apiterapeuta ezaguna da eta Gipuzkoako Tolosako lagun baten bidez bere *Apiterapia Hoy* bidalia zidan, nire artritis ezagututa.

Apiterapeutak agindu bezala, emateak erleak ipintzen zizkidan larruazalean, haien eztenetako pozoia nire gorputzari on egingo ote

zion aproba egiteko. Erleen ziztadak utzi berria nintzen 2003ko neguan beste eztenkada batzuk dastatzera Madrilera eraman nindutenean, eta udaberrian espetxetik aterata berriro jarri ginen harremanetan apiterapeutarekin.

Hemen *Egunkaria* kasua zela eta zenbait gauza ezagutzen zituen, euskaldun batzuen bidez, eta bere gutunean aipatzen zigun ez zuela ezustean harrapatu guri hemen jazotakoak. Argentinako zenbait probintzian kristorenak eta bi ari zela nozitzen jende kritikoa, eta bera eta bere familia behin eta berriro eraso zutela.

Gizon bat urrunetik eta posta hotzez besterik ezagutzen ez duzunean, ez da erraza erabakitzen kontatzen dizuna egia samina ote den ala munduan hain ugariak diren paranoiakoetako batekin ari zaren. Fidatzeko gizona dela -*Apiterapia Hoy* liburua- kalitateaz gain- 2003ko udaberrian Argentinan gertatutako uholdeez kontatu zigunarekin demostratu zigun. "Ehunka hildako daude zenbaitu gabe eta agintariekin disimulatuak" esaten zigun gutun batean, eta hari hartatik tiraka jakin genuen erakunde humanitario eta mugimendu sozial askok bermatzen zutela salaketak hura. Erreportaje txiki bat egin genuen, zenbait irakurlek sinetsiko zuen, beste zenbaitek pentsatuko zuen alarmismo merkea saltzea

genuela... eta komunikabide handietan ez zen hartaz deus ikusi.

Argentina feudal

Orain Julio Cesar Díazek solidaritate kate batean laguntzeko eskatu digu. Berarentzako elkartzak eskatzeko baluke nahiko motibo. "Polizia honek 2001eko otsailaren 28an bahitu ninduen; polizia horiek behin eta berriro jipoitu zuten nire emaztea. Alaba bahitu eta egurtu zuen poliziek babesten duen jendilaje batek. Urte honetan bertan zazpi aldiz sartu dira gure etxera lapurreta egitera. Zertarako ipini salaketa?"

Baina bere estatus pertsonala beste askorena ere bada nonbait, eta San Luis probintziako "Multisectorial del Pueblo" koordinadorak martxan jarri duen solidaritate katean laguntzeko eskatu digu. Hasieratik da serioa "La Crisis en San Luis" sinatzen dutenek planteatu diguten kate proposamena: "Lagundu nahi badiguzu, informazioa www.advance.com.ar/usuarios/adusl helbidetan daukazu, eta mesedez honela jokatu: testua mesedez ez birbidali, kopiatu eta itsatsi mezu BERRI batean eta zure lagunei bidali".

Multisectorial del Pueblo de San Luis koordinadorak alderdi, mugimendu eta talde oso ezberdinak biltzen ditu. Zerrendan ikusi ditugu Alderdi Demokristaua, Alderdi Sozialista, auzo elkarteak, sindikatua, langile elkarte autonomoak -"Empleados públicos autoconvocados"-, talde sozial autonomo bitxiak

Argentinako krisi ekonomikoak irudi gogorrek ekartzen dizkigu, mobilizazioez eta miseriak harrapatutakoen arteko elkartasunaz mintzo direnak. Buenos Airesen egoera latza bada, probintzia askotan agintariek sistema ia feudalak dituzte antolatuta. San Luisen nagusia Adolfo Rodríguez Saa da. 2001ean hamar egunez Argentinako presidente izan zenak 1985etik agintzen du hemen.

–“Laicos autoconvocados”–, irakas-kuntza eta unibertsitateko sindikatuak, kultur elkarteak, merkatal ganbara...

Solidaritate kateak hau dio: “Sinatzen dugunok San Luisen herriaren borrokarekin bat egiten dugu eta Argentinako lehendakariari eskatzen diogu probintziako hiru aginteetan esku hartu dezala zuzenean, hemengo egoerak beste konponbiderik ez duelako”.

Europar Argentina moderno baten irudia daukagu, aditu kritikoek diotenez Munduko Bankuak bere politikekin zorretan ito duen herrialde aurreratu bat. Baina behin eta berriro

iristen dira hango probintzietan bizi duten egoera feudalaren albisteak.

Orain dela aste gutxi, Argentinako Chubut probintzian berari gertatua salatzen zuen “Rebelion” gunean Elio Brat kazetariak. “Hango mendialdean pertsonak atxilotu, torturatu eta batzuetan hil egiten dituzte. (...) Informazio faltaz gain, bertaratzen bazara ohartuko zara zein beldurtuta bizi den jendea, ez justiziarik eta ez segurtasunik ez dagoelako. (...) Irakurle horrek, jakin behar duzu horrela tratatuak gehienetan maputxeak direla; oso diskriminatuak eta gaizki tratatuak daude, eta horientzako ez dago ez probintzia mailako, ez maila

nazionalako justiziarik”.

2003ko irailean komisaldegian hil zuten Gumersindo Vergararen kasua ikertzeraz hurbildu zen kazetaria. Eta Braten kronika irakurtzean iruditzen zaigu film amerikar bat ikusten dugula, AEBetako baserri eremueta sherif ustelek egiten dituzten desmasiak kontatzen dituzten horietakoa. Akabatu duten Gumersindo maputxearen familiaren abokatua poliziek gau eta egun segitzen dute, mehatxuak jaso ditu, bere autoa utzi eta ezkutuan ibili behar izaten du. Azkenean, hilko ez badute beste probintzia batera alde egin behar du abokatuak.

Horrelakoak gertatzen dira aida-nean San Luisen ere. Horregatik esaten diote Nestor Kichner lehendakariari probintziako hiru botereak –governua, epaileak eta legebiltzarra– bere eskutan hartu beste biderik ez duela. “Gaur Multisectorial honetan biltzen diren pertsonak edo San Luisen Rodríguez Saa gobernadorearen kontra dagoen edozein herritarrek bizirik segitzeko garantia bakarra ez zara zu, lehendakari jauna, ez barne ministerioa eta ez Errepublikak. Bost edo sei sakelako telefonok bermatzen dituzte gure biziak, krisiaz informatzeko komunikabide nazionalak eta nazioartekoek hona bidalitako korrespondentsalen telefonok. Eta hauek zain daude noiz gertatuko den zuk gelditu dezakezun albisteak”.

Nola bizi ote da apiterapeuta ezker-tiar bat haurren heriotza tasa izugarria eta langabezia %50ean dauzkan probintzia argentinarrak batean? ■

<http://www.argia.com/nethurbil>
helbidean, gai honi buruzko informazio
gehiago eta Interneteko loturak.

Zure gorputzak 8 orduko atsedena behar du.
Zure begiek 24 orduko lasaitasuna.

Zure lasaitasuna da garrantzitsua. Horregatik, **MultiOpticas**en gure produktu eta zerbitzu bekoiitzean kalitate eta garrantziak handiena emateko konpromisoa hartu dugu. Izan ere, nahiko genuke zu gustura egotea Espainiako optika-sarek handieneko – **MultiOpticas** – profesionalengan konfiantza izan duzualako

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 · DONOSTIA

Nekane San Miguel

Gutarrak, gureak

Duela egun gutxi, judutarrek Palestinan ezarritako estatu ministro bati, bere kideek palestinarekiko agertzen zuten hainbat jarrerak, naziek judutarren kontra egindakoak ekarri zizkioten burura.

Gogoan zituen, umetan ikusi eta jasandakoa, Alemaniako soldaduek ume eta emakumeenganako erakusten zuten bidegabekeria, eta azken egun hauetan Gaza, Ramalah eta inguruetan Israelek egin eta eragindako astakeriek hirurogei urte atzeragokoak berriz ere minez ekarri zizkioten burura eta ezin omen zuen sinetsi halakorik lehen antzekoak sufritutako inork egin zezakeenik, eta sinistu beharrean, ezin zuen onartu. Burura etorri zitzaiona ahotsera ekarri zuenean, ozenki azalduz, hots hori isiltzen saiatu ziren bere herrikide eta agintariak, halako "konparazioak" iraintzat hartuz.

Arrasaten -jaio nintzen herrian- bada eraikin bat -beste batzuen artean, noski- berezia bihurtu zaidana. Honen aurretik makina bat bider, eta lasai asko igarotzen ginen sasoi batzuetan, ezin zitzaigun burutik pasa ere han barruan, zementuzko pareta haien artean, isolamendu krudelean, gizon bat zegoenik, itxaropen alerik gabe, heriotzaren zain. Joan zen astean, lagun batzuekin handik pasatzerakoan, benetan zirrargarri egin zitzaizkidan irudiez mintzatzen hasi nintzaian -Ortega Larak eraikuntza horretatik ateratzean zuen itxura eta Auschwitz-etik irteten erakutsi zitzaizkigun pertsonen itxura oso pareko ikusi nituen nik eta- eta orduan eragindako harridura handiagoa -ahal balitz- egin zait, istorio haren aurrean agertu zaizkidan jarreraren azalpenak entzunda. Behin eta berriz, herri honetako batek baino gehiagok espetxetako funtzionario batek halakorik merezi duela esan dit, hotz hotzean, eurek ere presoak nola tratatzen dituzten ikusita. Nire erantzuna beti berdina da -orain arte alferrik-: "Edozein presorekin ezin litzatekeela halako jarrerarik izan, baina hemen berarekin berdina egin zela. Hemengoenganako arbuaitzen dena, pertsona ere den horrentzat goraipatzea ez dela gizalegezkoa". "Ez don ba, konparauko!" -behin eta berriz jasotako erantzuna-.

DANI BLANCO

Hala, hainbatentzat pertsona baino lehen, etsai ala lagun aukeratu. Gero, gerokoak.

Egun hauetan, hainbat paretetan, "ez gaituzte isilduko" idatzirik, hamaika paskin ikusi ditut. Ez egin dudarik ahotsa eta ordezkaritza izateko eskubidea ezin dela hala ukatu, baina horrekin batera, eta paskin horiek ezartzean, motibo berarekin beste batzuk lehentxeago jarritako afixak lurrera botatzen ere ikusi ditut, ahotsa errebindikatzen duten horiek berak, nahiz eta paskin txiki horiek ezartzeko lekua sobera izan, ondoan, harantzago, bertago. Gure ahotsa beste guztien gainetik jarri beharrean edo gurea altxatzeko besteena isiltzea baino beste biderik ez ote?

Iraken gerla dela eta ateratako argazkiek harrotu duten hautsari buruz, zer esan? Salbuespena balitz! Gerra guztietako eguneroko ogia ez balitz! Guantanamo ez balego edo "Itziarren semea" egon zeneko eraikuntzak atzo arte zutik ez balu iraun eta kilometro batzuetara Zarauzko kuartelak ematen zuen aukera berbera emateko moduko lege, egoera, baldintza eta abar luze bat egunero landuko ez balitz! Beste alde batera begiratzen dugun bitartean, gurek halakorik ez baitute egiten.

Baina guztiok ukatu eta gorde ezinak direnean, orduan salbuespena dela agertzeko ahaleginetan galtzen gara. Azken batean, salbuespena beti salbuespen, ohikoa, berriz, beti bere lekuan. Guretarikoez ezin dute halakorik egin. Ez dute egiten eta inork halakorik esaten badu, gure etsaia delako da; eta begi bistan geratzen denean, salbuespena. Eta salbuespena ohiko agertzen denean, hartarako arrazoiak azaltzen enplegatzen dugu indarra, ahalmena, burua...

Israelgo ordezkari horrek urte luzeak behar izan ditu Palestinako ama ahalmen gabeak eta errugabeak, erailak ez direla konturatu arte; Munich edo Berlinen orain hirurogei urte bekokian izarra eramatera behartuak zirenak modu modukoak direla onartu arte. Bera, palestinarrak umeen negarrek, eta amen garrasi eta etsipenak eraman omen duten paretasun horretaz jabetzera eta bidegabekeriez ohartzera. Handik kanpoko askorentzat aspaldiko urteetan nabarmena izan arren. ■

Egun hauetan, hainbat
paretetan, 'ez gaituzte
'isilduko' idatzirik, hamaika
paskin ikusi ditut. Ez egin
dudarik ahotsa eta
ordezkaritza izateko eskubidea
ezin dela hala ukatu, baina
horrekin batera, eta paskin
horiek ezartzean, motibo
berarekin beste batzuk
lehentxeago jarritako afixak
lurrera botatzen ere ikusi
ditut, ahotsa errebindikatzen
duten horiek berak

JALGI HADI DANTZARA

2004 Berriz

EKAINAK 26

11:00etan

KALEJIRA

Elizondotik

12:30etan

**DANTZA
IKUSKIZUNA**

Olakuetako plazan

14:30etan

HERRI BAZKARIA

Kiroldegian

18:00etatik 21:00etara

ERROMERIA

Elizondon

XABIER AMURIZA
ZABALE - LARRAAGA
ENERITZ - EDURTZETA
R. ETXEBERRIA - K. ARRIZABALAGA
J. SANTAMARÍA - S. BIKANDI
(ALBOKALARIAK)
BIZKAIKO GAITEROAK
DURANGALDEKO TXISTULARIAK
HERRIALDE BAKOITZEKO BIKOTEAK
TAPIA TA LETURIA

22:00etatik Aurrera

DANTZALDIA

ENE BADA

Antolatzaileak:

Bizkaiko Foru
Aldundia
Diputación Foral
de Bizkaia

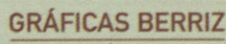
Laguntzaileak:

Servicios de Verificación y Control, S.A.

Transporte Urgente

SERVICIO GRÁFICO INTEGRAL

CIE Egaña

Fundación
Grupo Eroski

KONTSUMITZAILEARENTZAT

ZUREZKO ERAIKUNTZAK
CONSTRUCCIÓN EN MADERA

MONTAJES ELECTRICOS

GURE KAFE MARKA

berria

durangoTB
DURANGO TELEBISTA

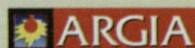
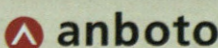
**DURANGO
IRRATIA**
107.8 FM

FORJAS DE BERRIZ, S.A.

ERKOP

euskadi irratia

radioeuskadi

euskadi gaztea

Bonus Babestua

3 ezbeharrek ez dute
gidari onaren hobarian
eraginik sortzen

LAGUN ARO
SEGUROS - ASEGURUAK

Beti zugan pentsatzen